

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

Διαφθορά στον Δημόσιο Τομέα

Καραδημήτρη Φανή

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

Πύργος, 29 Μαρτίου 2024

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ – Π.Μ.Σ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ
ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

Διαφθορά στον Δημόσιο Τομέα

Καραδημήτρη Φανή

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

Επιβλέπων καθηγητής: Κωνσταντίνος Τσούντας

Εγκρίθηκε από την τριμελή επιτροπή αξιολόγησης την ...

Κωνσταντίνος Τσούντας, επιβλέπων καθηγητής

Δημήτριος Π.Σωτηρόπουλος,καθηγητής, μέλος

Θεόδωρος Τσέκος,καθηγητής, μέλος

Πύργος, 29 Μαρτίου 2024

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ – Π.Μ.Σ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ
ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

UNIVERSITY OF PELOPONNISOS

SCHOOL OF ADMINISTRATION

DEPARTMENT OF BUSINESS AND ORGANIZATION ADMINISTRATION

POSTGRADUATE PROGRAMME: PUBLIC ADMINISTRATION AND LOCAL SELF-
GOVERNMENT

Corruption in the Public Sector

Karadimitri Fani

Pyrgos, February 2024

Πρόλογος

Η παρούσα διπλωματική εργασία αποτελεί προϋπόθεση για την ολοκλήρωση και απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Δημόσια Διοίκηση και Τοπική Αυτοδιοίκηση, του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων και Οργανισμών, της Σχολής Διοίκησης του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου.

Αφορά μια εμπειριστατωμένη μελέτη πολλών ωρών, προκειμένου να καταγραφούν γεγονότα, νομοθεσία, απόψεις και σκέψεις με στόχο μια πολύπλευρη προσέγγιση του επιλεγμένου θέματος ανάπτυξης «Διαφθορά στον Δημόσιο Τομέα», που από μόνο του είναι περίπλοκο και δαιδαλώδες. Αφορά την καταγραφή θεωρίας και πρακτικών εννοιών.

Θα ήθελα να υποβάλλω τις εγκάρδιες ευχαριστίες μου στον επιβλέποντα καθηγητή της παρούσας εργασίας κ. Τσουντα Κωνσταντίνο για όλα τα στάδια ανάπτυξης της εργασίας και για την αμέριστη διάθεση συνεργασίας καθώς και τους διδάσκοντες καθηγητές μου για τις νέες γνώσεις που απέκτησα.

Ένα μεγάλο ευχαριστώ σε όλους τους συναδέλφους από το χώρο εργασίας μου για την θερμή υποστήριξη τους κατά την εκπόνηση της εργασίας, την εμπύχωση και την επιμονή τους να συνεχίσω αδιάλειπτα. Ευχαριστώ επίσης, τους φίλους μου που πάντα με στηρίζουν σε κάθε προσπάθεια μου.

Τέλος, θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στην οικογένεια μου και ιδιαιτέρως στο σύζυγο και στο παιδί μου, για την αστείρευτη υπομονή τους απέναντι στα πολλά νυχτερινά διαβάσματα αλλά και στη σταθερή στάση εμπύχωσης μου.

Την εργασία αυτή την αφιερώνω στην οικογένεια μου, στο σύζυγο μου, στην λατρεμένη μονάκριβη κόρη μου και στους πολυαγαπημένους μου γονείς, που πίστεψαν σε μένα, μιας και η ολοκλήρωση αυτών των σπουδών βασίζεται πέρα

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ – Π.Μ.Σ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ
ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

από μεράκι για γνώση, στην ικανοποίηση και ευχή μιας ανολοκλήρωτης
επιθυμίας τους (και δικής μου) που ξεκινά από τα μετεφηβικά μου χρόνια.

Περίληψη

Η διαφθορά στον Δημόσιο τομέα αποτελεί καίριο θέμα στην καθημερινότητα των πολιτών. Η διαφθορά αν και διαπιστώνεται να υπάρχει και στον Ιδιωτικό αλλά και στο Δημόσιο Τομέα, εντούτοις στη δεύτερη περίπτωση το φαινόμενο είναι μεγαλύτερο. Η ύπαρξη του επηρεάζει σημαντικούς τομείς της ζωής των πολιτών και οι συνέπειες του έχουν αλυσιδωτές αντιδράσεις σε θέματα οικονομικά, πολιτικά, κοινωνικά, διαβρώνουν τις αξιακές αρχές μιας κοινωνίας και επιδεινώνουν τα κεκτημένα δικαιώματα που προσφέρει ένα δημοκρατικό περιβάλλον.

Ο στόχος της εργασίας περιστρέφεται γύρω από το φαινόμενο της διαφθοράς. Πιο συγκεκριμένα, αναζητούνται οι συνθήκες υπό τις οποίες γεννάται, διατηρείται και μεγενθύνεται η διαφθορά στον δημόσιο τομέα. Αναφέρονται δημόσιοι φορείς που συντελούν στην ελάττωση του φαινομένου και των αποτελεσμάτων του, είτε αυτόνομα είτε μέσω της λειτουργίας θεσμών των πολιτεύματος.

Σκοπός της εργασίας είναι η συλλογή στοιχείων για την εξαγωγή συμπερασμάτων όσον αφορά την θεωρητική προσέγγιση του ζητήματος και τις δράσεις ή απουσία αυτών, για τον περιορισμό του φαινομένου. Επίσης, πραγματοποιήθηκε έρευνα σε δείγμα 158 ατόμων γύρω από τις γενικότερες αντιλήψεις των πολιτών για το φαινόμενο και την αντιμετώπιση αυτού.

Λέξεις κλειδιά: διαφθορά, δημόσιοι λειτουργοί, δημόσιος τομέας, καταπολέμηση, διαφάνεια, ελεγκτικοί μηχανισμοί

Abstract

Corruption in the public sector is a key issue in the everyday lives of citizens. Although corruption is found to exist in the Private as well as in the Public Sector, however in the second case the phenomenon is greater. Its existence affects important areas of citizens' lives and its consequences have chain reactions in economic, political, social issues, erode the value principles of a society and worsen the acquired rights offered by a democratic environment.

The aim of the work revolves around the phenomenon of corruption. More specifically, the conditions under which corruption in the public sector is born, maintained and magnified, are sought. Public bodies are mentioned that contribute to the reduction of the phenomenon and its results, either autonomously or through the operation of state institutions.

The purpose of the work, is, to collect data to draw conclusions regarding the theoretical approach to the issue and the actions or lack thereof, to limit the phenomenon. Also, a survey was carried out on a sample of 158 people about the general perceptions of citizens about the phenomenon and how to deal with it.

Keywords: corruption, public officials, public sector, fight, transparency, control mechanisms

Περιεχόμενα

Πρόλογος.....	IV
Περίληψη.....	VI
Abstract.....	VII
Περιεχόμενα.....	VIII
Κατάλογος σχημάτων.....	XII
Κατάλογος πινάκων.....	XIV
Συντομογραφίες & Ακρωνύμια.....	XV
Εισαγωγή.....	1
Κεφάλαιο 1: Ιστορική αναδρομή του φαινομένου της διαφθοράς στην Ελλάδα.....	4
<i>1.1 Οι αρχές του σύγχρονου ελληνικού κράτους.....</i>	<i>4</i>
<i>1.2 Η μεταπολίτευση.....</i>	<i>5</i>
<i>1.3 Αποτελέσματα της διαφθοράς στην Ελλάδα.....</i>	<i>7</i>
Κεφάλαιο 2: Εννοιολογική προσέγγιση του φαινομένου της διαφθοράς.....	9
<i>2.1 Ορισμός της διαφθοράς.....</i>	<i>9</i>
<i>2.2 Αντιμετώπιση διαφθοράς.....</i>	<i>13</i>
<i>2.3 Μορφές διαφθοράς.....</i>	<i>14</i>
<i>2.4 Αρχές προς την καταπολέμηση της διαφθοράς και την ενίσχυση της διαφάνειας στον Δημόσιο Τομέα.....</i>	<i>17</i>
<i>2.4.1 Αρχές που διέπουν τους δημοσίους υπαλλήλους.....</i>	<i>19</i>
<i>2.4.2 Οι βασικές αρχές που χαρακτηρίζουν τη Δημόσια Διοίκηση και η σχέση τους με τις αρχές της μονιμότητας και της πολιτικής ουδετερότητας των δημοσίων λειτουργών.....</i>	<i>21</i>
Κεφάλαιο 3: Αίτια, τομείς εμφάνισης και επιπτώσεις της διαφθοράς.....	24
<i>3.1 Αιτίες και παράγοντες που προκαλούν τη διαφθορά.....</i>	<i>24</i>
<i>3.1.1 Ειδική Επιτροπή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, Έγγραφο εργασίας σχετικά με τη διαφθορά.....</i>	<i>30</i>
<i>3.2 Συνέπειες στον κορμό λειτουργίας του Δημοσίου Τομέα.....</i>	<i>31</i>

3.3 Διαφθορά στον Ιδιωτικό Τομέα	32
Κεφάλαιο 4: Η διαφθορά σε παγκόσμιο επίπεδο	34
4.1 Μέτρηση της διαφθοράς	34
4.2 Η θέση της Ελλάδας στον δείκτη αντίληψης διαφθοράς για το 2023 (χώρα υπό παρακολούθηση)	39
Κεφάλαιο 5: Ελεγκτικοί μηχανισμοί στο Ελληνικό κράτος	41
5.1 Σύνταγμα Της Ελλάδος Και Προστασία Της Δημοκρατίας	41
5.2 Σύστημα τοπικής αυτοδιοίκησης.....	42
5.3 Ανεξάρτητες αρχές	44
5.4 Ποινική αντιμετώπιση της διαφθοράς.....	49
5.5 Η Διεθνής Διαφάνεια	50
Κεφάλαιο 6: Περιπτώσεις σκανδάλων διαφθοράς των τελευταίων 30 ετών ..51	51
6.1 Σκάνδαλο Siemens.....	51
6.2 Σκάνδαλο Gurtel.....	52
6.3 Σκάνδαλο Panama Papers	52
6.4 Σκάνδαλο FIFA	53
6.5 Σκάνδαλο ΠΡΑΓΑ	53
6.6 Σκάνδαλο Qatargate.....	54
Κεφάλαιο 7: Έρευνα για την αντίληψη της διαφθοράς	55
7.1 Προσέγγιση της έρευνας.....	55
7.2 Μεθοδολογία	55
7.2.1 Τεχνικό πλαίσιο	55
7.2.2 Στόχοι των ερωτημάτων	56
7.2.3 Χρόνος διεξαγωγής και δείγμα	57
7.3 Ανάλυση των δεδομένων – Δημογραφικά στοιχεία	57
7.4 Ανάλυση των δεδομένων – Ερωτήματα.....	60
7.4.1 (Ερώτηση 1) Θεωρείτε ότι υπάρχει διαφθορά στους παρακάτω τομείς και αν ναι, σε τί βαθμό;	60
7.4.2 (Ερώτηση 2) Θεωρείτε ότι στην Ελλάδα εμφανίζονται σε μεγαλύτερο βαθμό φαινόμενα διαφθοράς συγκριτικά με τις άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης;	62

7.4.3 (Ερώτηση 3) Πόσο σημαντικό πρόβλημα θεωρείτε ότι είναι η διαφθορά για το Δημόσιο Τομέα;.....	63
7.4.4 (Ερώτηση 4) Υπάρχει μεγαλύτερη διαφθορά στον Δημόσιο τομέα από τον Ιδιωτικό;.....	63
7.4.5 (Ερώτηση 5) Κατηγοριοποιήστε βάση σημαντικότητας τα κάτωθι αδικήματα διαφθοράς; (Βαθμολογήστε σε μια κλίμακα από το 1-6, όπου το 1 είναι η κατώτερη βαθμίδα της κλίμακας και το 6 η ψηλότερη)	64
7.4.6 (Ερώτηση 6) Οι προσωπικές γνωριμίες αποτελούν σημαντικό παράγοντα για την εκδήλωση διαφθοράς; (Βαθμολογήστε σε μια κλίμακα από το 1-6, όπου το 1 είναι η κατώτερη βαθμίδα της κλίμακας και το 6 η ψηλότερη).....	66
7.4.7 (Ερώτηση 7) Σε ποιους τομείς συναντάμε πιο πολύ το φαινόμενο της διαφθοράς; (Βαθμολογήστε σε μια κλίμακα από το 1-6, όπου το 1 είναι η χαμηλότερη βαθμίδα της κλίμακας και το 6 η ανώτερη).....	67
7.4.8 (Ερώτηση 8) Για ποιο λόγο επιλέγει κάποιος την δωροδοκία; (Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις)	68
7.4.9 (Ερώτηση 9) Πιστεύετε ότι ο Δημόσιος Λειτουργός ωφελείται από τη συμμετοχή του σε περιπτώσεις διαφθοράς;.....	70
7.4.10 (Ερώτηση 10) Σε ποιους τομείς πιστεύετε ότι ο Δημόσιος Λειτουργός ωφελείται από τη συμμετοχή του σε περιπτώσεις διαφθοράς;.....	71
7.4.11 (Ερώτηση 11) Έχετε συναντήσει συμβάντα διαφθοράς στην εργασία σας;	72
7.4.12 (Ερώτηση 11β) Αν έχετε απαντήσει θετικά στην προηγούμενη ερώτηση, μπορείτε να εκτιμήσετε αριθμητικά τα συμβάντα που έχετε συναντήσει;	72
7.4.13 (Ερώτηση 12) Για ποιο λόγο πιστεύετε ότι στις δημόσιες υπηρεσίες δημιουργούνται φαινόμενα διαφθοράς ή/και παραμένουν; (Βαθμολογήστε τη σημαντικότητα σε μια κλίμακα από το 1-6, όπου το 1 είναι η χαμηλότερη βαθμίδα της κλίμακας και το 6 η ανώτερη).....	73
7.4.14 (Ερώτηση 13) Θα προβαίνατε σε καταγγελία περιστατικού διαφθοράς που έχετε αντιληφθεί;.....	75
7.4.15 (Ερώτηση 13β) Αν όχι, ποιος είναι ο λόγος;.....	75
7.4.16 (Ερώτηση 14) Που πιστεύετε ότι εντοπίζονται περισσότερα αδικήματα διαφθοράς;	76
7.4.17 (Ερώτηση 15) Πιστεύετε ότι το επίπεδο μόρφωσης των υπαλλήλων στον Δημόσιο Τομέα είναι καθοριστικό στην πρόκληση της διαφθοράς;.....	77
7.4.18 (Ερώτηση 16) Από τι πιστεύετε ότι εξαρτάται το ύψος της διαφθοράς στον Δημόσιο Τομέα;.....	78
7.4.19 (Ερώτηση 17) Τα τελευταία έτη πιστεύετε ότι έχει αυξηθεί το μέγεθος διαφθοράς στον Δημόσιο Τομέα συγκριτικά με παλιότερα;.....	79
7.4.20 (Ερώτηση 18) Πιστεύετε ότι λειτουργούν επαρκώς και άρτια οι ελεγκτικοί μηχανισμοί για την καταπολέμηση της διαφθοράς;.....	80
7.4.21 (Ερώτηση 19) Πιστεύετε ότι επιβάλλονται ποινές για αδικήματα διαφθοράς;	81
7.4.22 (Ερώτηση 19β) Αν ναι; Σε ποιους;.....	82
7.4.23 (Ερώτηση 20) Αισθάνεστε αδικημένοι στο χώρο εργασίας σας;.....	82

<i>7.4.24 (Ερώτηση 21) Αισθάνεστε ότι εξυπηρετήστε άρτια στον Δημόσιο Τομέα;</i>	83
<i>7.4.25 (Ερώτηση 22) Έχουν πέσει στην υπόληψή σας παράνομες τοποθετήσεις- προαγωγές σε κάποια δημόσια υπηρεσία;</i>	84
<i>7.4.26 (Ερώτηση 23) Για ποιο λόγο κυρίως πιστεύετε ότι συμβαίνουν τέτοια περιστατικά;</i>	84
<i>7.4.27 (Ερώτηση 24) Τα φαινόμενα διαφθοράς, πόσο εκτιμάτε ότι σας επηρεάζουν στην καθημερινότητά σας;</i>	86
Συμπεράσματα -Προτάσεις για μείωση-εξάλειψη της διαφθοράς	87
Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία	96
Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία	102
Παράρτημα: Ερωτηματολόγιο Google forms	104

Κατάλογος σχημάτων

Διάγραμμα 1: Φύλο.....	63-6
Διάγραμμα 2: Ηλικία	58
Διάγραμμα 3: Μορφωτικό επίπεδο	58
Διάγραμμα 4: Αντικείμενο απασχόλησης	59
Διάγραμμα 5: Εργασιακή θέση	59
Διάγραμμα 6: Διαφθορά σε δομές της κοινωνίας	61
Διάγραμμα 7: Διαφθορά στην Ελλάδα σε σχέση με τις άλλες χώρες της ΕΕ	62
Διάγραμμα 8: Σημαντικότητα προβλήματος για τον δημόσιο τομέα.....	63
Διάγραμμα 9: Διαφθορά στο δημόσιο σε σχέση με τον ιδιωτικό τομέα.....	64
Διάγραμμα 10: Διαφθορά στο δημόσιο σε σχέση με τον ιδιωτικό τομέα.....	66
Διάγραμμα 11: Προσωπικές γνωριμίες για την εκδήλωση διαφθοράς.....	67
Διάγραμμα 12: Τομείς που συναντάται διαφθορά.....	68
Διάγραμμα 13: Λόγοι δωροδοκίας.....	69
Διάγραμμα 14: Όφελος δημόσιου λειτουργού	70
Διάγραμμα 15: Τομείς οφέλους δημόσιου λειτουργού.....	71
Διάγραμμα 16: Συμβάντα διαφθοράς στην εργασία	72
Διάγραμμα 17: Αριθμός συμβάντων διαφθοράς στην εργασία	73
Διάγραμμα 18: Λόγοι ύπαρξης φαινομένων διαφθοράς στις δημόσιες υπηρεσίες	74
Διάγραμμα 19: Καταγγελία διαφθοράς	75
Διάγραμμα 20: Λόγος μη καταγγελίας διαφθοράς.....	76
Διάγραμμα 21: Διαφθορά μεταξύ Ιδιωτικού και Δημόσιου τομέα	77
Διάγραμμα 22: Συσχέτιση μόρφωσης και διαφθοράς στο δημόσιο τομέα.....	78
Διάγραμμα 23: Ύψος διαφθοράς στον δημόσιο τομέα	79
Διάγραμμα 24: Αύξηση μεγέθους διαφθοράς.....	80
Διάγραμμα 25: Ελεγκτικοί μηχανισμοί για την καταπολέμηση της διαφθοράς.....	81
Διάγραμμα 26: Ποινές για αδικήματα διαφθοράς	81
Διάγραμμα 27: Δέκτης ποινών για αδικήματα διαφθοράς	82
Διάγραμμα 28: Αδικία στο χώρο εργασίας	83

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ – Π.Μ.Σ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ
ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

Διάγραμμα 29: Εξυπηρέτηση στο δημόσιο	83
Διάγραμμα 30: Παράνομες τοποθετήσεις	84
Διάγραμμα 31: Αίτια παράνομων τοποθετήσεων	85
Διάγραμμα 32: Επιρροή διαφθοράς στην καθημερινότητα	86

Κατάλογος πινάκων

Πίνακας 1: Διαφθορά σε δομές της κοινωνίας	60
Πίνακας 2: Διαφθορά στην Ελλάδα σε σχέση με τις άλλες χώρες της ΕΕ.....	62
Πίνακας 3: Σημαντικότητα προβλήματος για τον δημόσιο τομέα.....	63
Πίνακας 4: Διαφθορά στο δημόσιο σε σχέση με τον ιδιωτικό τομέα.....	64
Πίνακας 5: Διαφθορά στο δημόσιο σε σχέση με τον ιδιωτικό τομέα.....	65
Πίνακας 6: Προσωπικές γνωριμίες για την εκδήλωση διαφθοράς.....	66
Πίνακας 7: Τομείς που συναντάται διαφθορά.....	67
Πίνακας 8: Λόγοι δωροδοκίας.....	69
Πίνακας 9: Όφελος δημόσιου λειτουργού	70
Πίνακας 10: Τομείς οφέλους δημόσιου λειτουργού	71
Πίνακας 11: Συμβάντα διαφθοράς στην εργασία	72
Πίνακας 12: Αριθμός συμβάντων διαφθοράς στην εργασία	72
Πίνακας 13: Λόγοι ύπαρξης φαινομένων διαφθοράς στις δημόσιες υπηρεσίες	74
Πίνακας 14: Καταγγελία διαφθοράς	75
Πίνακας 15: Λόγος μη καταγγελίας διαφθοράς.....	76
Πίνακας 16: Διαφθορά μεταξύ Ιδιωτικού και Δημόσιου τομέα	77
Πίνακας 17: Συσχέτιση μόρφωσης και διαφθοράς στο δημόσιο τομέα.....	78
Πίνακας 18: Ύψος διαφθοράς στον δημόσιο τομέα	79
Πίνακας 19: Αύξηση μεγέθους διαφθοράς	80
Πίνακας 20: Ελεγκτικοί μηχανισμοί για την καταπολέμηση της διαφθοράς.....	81
Πίνακας 21: Ποινές για αδικήματα διαφθοράς	81
Πίνακας 22: Δέκτης ποινών για αδικήματα διαφθοράς	82
Πίνακας 23: Αδικία στο χώρο εργασίας	82
Πίνακας 24: Εξυπηρέτηση στο δημόσιο.....	83

Συντομογραφίες & Ακρωνύμια

ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΟΠΠΥ	Εθνικός Οργανισμός Παροχής Υπηρεσιών Υγείας
ΜΜΕ	Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
Ν.Π.Δ.Δ.	Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου
Ν.Π.Ι.Δ.	Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου
Ο.Τ.Α.	Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης
ΠΕ	Περιφερειακή Ενότητα
Σ	Σύνταγμα της Ελλάδας

Εισαγωγή

Στην παρούσα εργασία, θα ασχοληθούμε με το πολυποϊκίλο και ανθεκτικό θέμα, Διαφθορά στον Δημόσιο Τομέα. Θα ανατρέξουμε ιστορικά στις ρίζες του φαινομένου, θα προσπαθήσουμε να το οριοθετήσουμε, θα το κατηγοριοποιήσουμε σε είδη και μορφές, θα αναζητήσουμε τις αιτίες ύπαρξης του, θα συλλέξουμε μετρήσιμα στοιχεία από έρευνες, θα αναφέρουμε θέματα διαφθοράς που απασχόλησαν την επικαιρότητα και έχουν ήδη δημοσιοποιηθεί και προκάλεσαν το αίσθημα της κοινωνίας. Τέλος θα αναφερθούμε σε ενέργειες των κρατικών μηχανισμών ως προς τη δημιουργία ελεγκτικών μηχανισμών με σκοπό την πάταξη του φαινομένου. Επίσης θα παραθέσουμε μια έρευνα που έγινε στις Υπηρεσίες της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας ΠΕ Ηλείας, Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ν. Ηλείας, ΕΟΠΠΥ Ν. Ηλείας, Δήμου Πύργου Ν. Ηλείας καθώς και σε ιδιώτες πολίτες που κατοικούν σε διάφορα μέρη της Ελλάδας, απέναντι στο φαινόμενο της διαφθοράς από την οπτική Δημοσίων λειτουργών αλλά και από την οπτική των πολιτών που συναλλάσσονται με τον Δημόσιο Τομέα, όπως αυτό προκύπτει μέσα από την εργασιακή εμπειρία των μεν και από την ικανοποιητική εξυπηρέτηση των δε.

Το θέμα που καλούμαστε να εξετάσουμε και να αναπτύξουμε θεωρείται μείζον και είναι ζωτικής σημασίας μιας και οι παράμετροι του απλώνονται σαν πλοκάμια με ανυποψίαστες συνέπειες. Παρότι γίνονται καθημερινά αγώνες για την προάσπιση των ανθρώπινων δικαιωμάτων και θεσμικά έχουν κατοχυρωθεί πολλά από αυτά, εντούτοις το φαινόμενο της διαφθοράς και εν προκειμένω στο Δημόσιο τομέα παραμένει αλώβητο στο πέρασμα των χρόνων και αγγίζει όλους τους τομείς της ζωής των πολιτών. Έχει ισχυρές διαστάσεις και αγγίζει τον οικονομικό τομέα, τον κοινωνικό, τον πολιτικό, τον τεχνολογικό, τον περιβαλλοντικό κ.α.

Προκαλεί ανυπολόγιστα τραύματα σε θεσμούς αξιών όπως η αξιοπρέπεια, η αξιοκρατία, η ισονομία, η ισότητα, οι ηθικές αξίες, ο αυτοσεβασμός αλλά και σε

χειροπιαστούς τομείς όπως στην οικονομία του Κράτους, στην εξωτερική εικόνα λειτουργίας του, στην ανάπτυξη του αλλά και στο θεσμό της Δημοκρατίας.

Πολλάκις και συνεχώς γίνονται προσπάθειες για την καταπολέμηση του φαινομένου που άλλοτε πετυχαίνουν, μα τις περισσότερες φορές δυστυχώς ατονούν. Η υπέρμετρη επιθυμία του καθενός για την απόκτηση εύκολου χρήματος, ο παραγκωνισμός του διπλανού για την πιο γρήγορη εξυπηρέτηση του καθενός, το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο πολλών υπαλλήλων, οι ασθενείς ηθικές αρχές της κοινωνίας μας, τα προσωπικά συμφέροντα του καθενός αλλά και η άνιση κατανομή του πλούτου δημιουργούν όλο και πιο δύσκολη τη μάχη ενάντια στη Διαφθορά.

Θα πρέπει να υπάρχει κοινωνική συνοχή, παραγκωνισμός του εγώ του καθενός, αλλαγή νοοτροπίας της κοινωνίας ευρύτερα, καλύτερες αμοιβές ενδεχομένως προκειμένου να μπορεί ο υπάλληλος να θεωρείται αυτάρκης και να μην επηρεάζεται από πιθανές δωροδοκίες, πιο αυστηρές ποινές αλλά και η σωστή κυβερνητική αρχή που δε θα ορίζει ως μέλη των ελεγκτικών αρχών σε κάθε θητεία της άτομα της αρεσκείας της και των συμφερόντων της. Ίσως θα πρέπει να ληφθούν αποφάσεις σε συνεργασία με άλλες χώρες, ώστε να γίνουν πιο ισχυρά κράτη δικαίου.

Κύριος λόγος εκπόνησης αυτής της εργασίας είναι η μελέτη της Διαφθοράς στο Δημόσιο, η ανάδειξη του προβλήματος, η μεγάλη επιρροή σε όλους τους ανθρώπους σε πολλά επίπεδα όπως διαπιστώθηκε από πολλά συγγράμματα αλλά και από την ποσοτική ερευνά που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο συγγραφής αυτής της εργασίας.

Η παρούσα Εργασία συνίσταται από 7 κεφάλαια και αναπτύσσεται ως εξής: Στο 1^ο κεφάλαιο γίνεται μια σύντομη ιστορική αναδρομή στις παθογένειες του σύγχρονου ελληνικού κράτους που συντελούν στην δημιουργία και διατήρηση φαινομένων διαφθοράς. Στο 2^ο κεφάλαιο παρουσιάζεται η εννοιολογική

προσέγγιση της διαφθοράς. Στο 3^ο κεφάλαιο αναφέρονται τα αίτια εμφάνισης διαφθοράς καθώς και οι επιπτώσεις της εμφάνισής τους. Στο 4^ο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στο φαινόμενο της διαφθοράς σε διεθνές επίπεδο. Στο 5^ο κεφάλαιο αναφέρονται οι ελεγκτικοί οργανισμοί για την καταπολέμηση της διαφθοράς στην Ελλάδα και στο 6^ο κεφάλαιο αναφέρονται κάποιες σχετικά πρόσφατες περιπτώσεις σκανδάλων όπου η διαφθορά είχε σημαντικό αντίκτυπο. Στο 7^ο κεφάλαιο καταγράφεται μια ποσοτική έρευνα που εμπεριέχει ένα ανώνυμο ερωτηματολόγιο όπου συλλέχθηκαν δεδομένα από υπαλλήλους στις Υπηρεσίες της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας ΠΕ Ηλείας, Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ν. Ηλείας, ΕΟΠΠΥ Ν. Ηλείας, Δήμου Πύργου Ν. Ηλείας καθώς και ιδιωτών πολιτών απέναντι στο φαινόμενο της διαφθοράς από την οπτική Δημοσίων λειτουργιών αλλά και από την οπτική των πολιτών που συναλλάσσονται με τον Δημόσιο Τομέα, όπως αυτό προκύπτει μέσα από την εργασιακή εμπειρία των μεν και από την εξυπηρέτηση των δε. Κατά την παράθεση των αποτελεσμάτων της έρευνας γίνεται σχολιασμός αυτών. Τέλος, ακολουθούν συγκεντρωτικά συμπεράσματα από το σύνολο της της εργασίας.

Κεφάλαιο 1: Ιστορική αναδρομή του φαινομένου της διαφθοράς στην Ελλάδα

1.1 Οι αρχές του σύγχρονου ελληνικού κράτους

Οι πελατειακές σχέσεις, παρότι δεν ήταν μόνο ελληνικό φαινόμενο, έχουν τις ρίζες τους στην σύνθεση του οθωμανικού κράτους (Βιδάλη, 2007, σελ. 311). Εκείνη την περίοδο, υπήρχαν οι άνθρωποι που διαμεσολαβούσαν μεταξύ πολιτών και εξουσίας, ανεξαρτήτως κοινωνικού επιπέδου. Στην αρχική τους εμφάνιση, είχαν το ρόλο των λήσταρχων, οι οποίοι διαπραγματεύονταν με την εκάστοτε εξουσία. Με αυτόν τον τρόπο, μπορούσαν διάφορες κατηγορίες του πληθυσμού να έχουν πρόσβαση στην οικονομία και να επιβιώνουν (Βασιλαντωνοπούλου, 2014, σελ. 79-80). Κατόπιν οι αλλαγές στη σύνθεση της κοινωνίας, αντικατέστησαν τους ενδιάμεσους συναλλασσόμενους, επειδή οι λήσταρχοι πια δεν συμβάδizαν με το πολίτευμα της μοναρχίας αλλά ούτε και με την αγροκτηνοτροφική οικονομία που καθιερωνόταν σιγά σιγά. (Βιδάλη, 2007, σελ. 311-313).

Έτσι οι διαμεσολαβητές άλλαξαν μεν δομικά, αλλά ο ρόλος τους συνέχιζε να υφίσταται, αφού αργότερα οι μεγαλοδήμαρχοι ασκούσαν μεγάλη εξουσία, τόσο που ο Ελευθέριος Βενιζέλος οδηγήθηκε στην ψήφιση του Νόμου με ΦΕΚ Α 58/1912 προκειμένου να αλλάξει η Διοικητική Διαίρεση της Ελλάδας κατά το έτος 1912, με επακόλουθο να δημιουργηθούν πολλά και μικρότερα διοικητικά κέντρα οι κοινότητες. Απώτερος στόχος, ήταν η μείωση της δύναμής που είχαν αποκτήσει οι δήμαρχοι και της επιρροής που ασκούσαν στην εκλογή των εκπροσώπων του λαού με στόχο την ενδυνάμωση της κυβέρνησης. Βέβαια η ύπαρξη πελατειακών σχέσεων, υπήρξε καθοριστική, αφού σε όλους τους τομείς υπήρχε παρεμβατικότητα χωρίς ισονομία. Από τον εκπαιδευτικό τομέα, τον στρατιωτικό μέχρι και τον πολιτικό, λίγοι ήταν οι κυρίαρχοι στην εξουσία. Εναλλάσσεται μεταξύ ιδίων προσώπων και δημιουργείται ένας φαύλος κύκλος.

Το μεγαλύτερο μέρος του κόσμου, δεν έχει πρόσβαση στην εξουσία αλλά ούτε και ενεργή συμμετοχή, γεγονός που ενισχύεται και από την ύπαρξη του μοναρχικού πολιτεύματος.

1.2 Η μεταπολίτευση

Περνώντας τα χρόνια, με την παύση της μοναρχίας και την εισβολή στην Κύπρο, τα δεδομένα αλλάζουν και ο κόσμος δεν επιθυμεί πια το στρατό, μιας και νιώθει ότι δεν του προσφέρει πια καμιά ασφάλεια. (Σωτηρόπουλος, 2015, σελ. 20-22). Νωρίτερα, πολλές χώρες της Ευρώπης κάνανε παρεμβατικές απόπειρες σε πολιτικές όπως σε νόθευση εκλογών ή την παρότρυνση χωρών για συμμετοχή τους στον εμφύλιο πόλεμο. Έτσι ξεκινά μια νέα εποχή, αφού ο λαός αναλαμβάνει τα ηνία για την εκλογή της εξουσίας. Αυτή η νέα εποχή έχει σαν βάση την ανάπτυξη του λαϊκισμού ως μέσο εργαλειοποίησης του εκλογικού σώματος. Κύριο χαρακτηριστικό αυτής της εποχής αποτελεί η αλλαγή ρητορικής και πολιτικής του Ανδρέα Παπανδρέου (Σωτηρόπουλος, 2014, σελ. 495-503). Η ελληνική κοινωνία πλέον ακολουθεί μια παγιωμένη διαστρωμάτωση εξουσίας κατά τα πρότυπα της θεώρησης του Φουκώ (Giddens, 2002, σελ. 399). Ο Παπανδρέου κατάφερε να περάσει το μήνυμα ότι μέσω της πολιτικής θα μπορέσει να επέλθει μια ουσιαστική αλλαγή στον κοινωνικό αλλά και στον οικονομικό τομέα. (Σωτηρόπουλος, 2014, σελ. 500). Ενέπνευσε ως ηγέτης το λαό και διαμήνυσε ότι η ιδεολογία και τα πιστεύω είναι πιο σημαντικά από οποιαδήποτε άλλη θεωρία που αφορά τον κοινωνικό ή οικονομικό τομέα. Μετέδωσε ότι η άσκηση πολιτικής αποτελεί τον τρόπο για να μπορέσουν να εκπληρωθούν επιθυμίες και στόχοι.

Ο Ανδρέας Παπανδρέου, στις αρχές της δεκαετίας του '80 εμφανίζεται με ισχυρή τη ρητορική του και μαγεύει τα πλήθη. Τα λόγια βέβαια από την υλοποίηση των υποσχέσεων, είχαν μια απόσταση. Πολλές ανακοινώσεις και δεσμεύσεις, δεν βρήκαν ποτέ χώρο με αποτέλεσμα να υπάρχει μια ανακολουθία προκειμένου πολλοί εκλογείς να ξεγελαστούν. (Σωτηρόπουλος, 2016, σελ. 14). Κύριο Διαφθορά στο Δημόσιο Τομέα – Καραδημήτρη Φανή

χαρακτηριστικό που εντοπίζεται σε αυτή την περίοδο είναι, ότι πλέον ο λαός υποστηρίζει πρόσωπα και όχι παρατάξεις. Την περίοδο του Πανελληνίου Σοσιαλιστικού Κινήματος, ηγέτης ήταν ο Ανδρέας Παπανδρέου και αυτό είναι ένα χαρακτηριστικό που του απέδιδαν λόγω του δυνατού λόγου του. Ενώ είχε συγκεντρωμένη αρκετή εξουσία επάνω του, εντούτοις η δυνατότητα να μπορεί να ελέγχει τους υπουργούς του φαίνεται περιορισμένη. Η πελατειοκρατία και η ρουσφετολογία καλά κρατεί, με αποτέλεσμα πολλοί έχοντες εξουσία να παγώνονται στις θέσεις τους. Πολλά πολιτικά πρόσωπα αποκτούν μόνιμη παρουσία στο ελληνικό πολιτικό σκηνικό. Μοιάζει σαν να επαναλαμβάνεται η ιστορία. Απλά παλιότερα χρησιμοποιούνταν αντιδημοκρατικές μέθοδοι με άσκηση φόβου, φακελώματος κτλ. ενώ τώρα, η διαφθορά κυριαρχεί πιο ξεκάθαρα μιας και η ρουσφετολογία παγώνεται και γίνεται αποδεκτή από το σύνολο του κόσμου. Θα λέγαμε ότι με αυτόν τον τρόπο γίνεται μια μετάβαση από την «γκρίζα» διαφθορά στην «λευκή» (Σπυράκης & Σπυράκη, 2011, σελ. 285-286), αφού η μικρή διαφθορά «νομιμοποιείται», και γίνεται αποδεκτή και ανεκτή από όλους.

Περνώντας στην επόμενη δεκαετία του '90 διαπιστώνουμε ότι κάνει πολύ έντονη την παρουσία της, η Ιδιωτική τηλεόραση. Η «4η εξουσία» όπως είθισται να λέμε, αλλάζει τα δεδομένα στην πολιτική σκακιέρα, αφού η δύναμη της στη διαμόρφωση πολιτικής άποψης είναι πολύ ισχυρή. Υπερνικά την επιρροή του γραπτού τύπου λόγω της αμεσότητας που έχει, αλλά και της εικόνας. Το γεγονός ότι κάθε οικογένεια μπορεί να αποκτήσει πλέον μια τηλεόραση αλλάζει τα δεδομένα μιας και η ευκαιρία για πολιτικό έλεγχο και διαμόρφωση απόψεων, μεταφέρεται στην οθόνη. Έτσι δημιουργούνται νέες ισορροπίες.

Τα επόμενα χρόνια βλέπουμε ότι δεν έχουν αλλάξει και πολλά πράγματα στον τρόπο λειτουργίας των κομμάτων αφού συνεχίζουν να διαθέτουν πολλά πρόσωπα σε θέσεις εξουσίας εξυπηρετώντας «ανάγκες» των πολιτών με αντίτιμο την ψήφο τους. Διαφαίνονται βέβαια κάποιες αξιολογες προσπάθειες

στη διαδικασία προσλήψεων και διορισμών προκειμένου να εφαρμόζονται αξιοκρατικά κριτήρια (ΑΣΕΠ) και να μειωθεί η διαφθορά, αλλά δυστυχώς με παραθυράκια προκειμένου να εξυπηρετείται η ρουσφετολογία, όπως για παράδειγμα με τον Νόμο Παυλόπουλου που είχε ως κριτήριο την προφορική συνέντευξη στις προσλήψεις ή τις φωτογραφικές προσλήψεις στις εποχιακές συμβάσεις (νόμος Πεπονή) σε υπηρεσίες του δημοσίου.

Στο τέλος της πρώτης δεκαετίας μετά το 2000, κάνει αισθητή την παρουσία της η οικονομική κρίση του 2008. Ο κόσμος ενημερώθηκε για την ύπαρξη μεγάλου δημόσιου χρέους της χώρας και την αύξηση του ελλείμματος σε ποσοστό 15,9%. Συνέπεια αυτών, ήταν η Ευρωπαϊκή Ένωση να θέσει την Ελλάδα υπό επιτήρηση. Η δυσφορία και η αγανάκτηση του λαού ήταν μεγάλη, αφού ξαφνικά ενημερώθηκε για τα νέα δεδομένα. Πολλοί ισχυροί έχασαν τη δύναμη τους. Επειδή όμως ο κόσμος είχε ανάγκη από ασφάλεια, εύκολα μπορούσε να παρασυρθεί σε προεκλογικές δεσμεύσεις και υποσχέσεις που στην πορεία διαπίστωσε και πάλι ότι δεν τηρήθηκαν.

1.3 Αποτελέσματα της διαφθοράς στην Ελλάδα

Εύκολα αντιλαμβανόμαστε ότι μετά την μεταπολίτευση, ο κόσμος έχει ανάγκη να είναι πιο ενεργός με τα πολιτικά δρώμενα. Όταν όμως προκύπτει το σκάνδαλο Κοσκωτά, ο λαός αρχίζει να χάνει την εμπιστοσύνη του στα ισχυρά πρόσωπα που με τόσο πάθος, μέχρι τότε υποστήριζε. Με αφορμή το σκάνδαλο, πολλά σημαίνοντα πολιτικά πρόσωπα, χάσανε τις θέσεις τους, ακόμα και ο Πρωθυπουργός κατηγορήθηκε έντονα. Προϋπήρξε μια έντονη περίοδος φαινομενικής ευμάρειας, αφού έμεινε γνωστή πια και στην ιστορία η φράση του Ανδρέα Παπανδρέου «Τσοβόλα δώστα όλα». Την ίδια περίοδο παγκοσμίως ο καπιταλισμός καθιερωνόταν με επιτυχία δημιουργώντας νέο τρόπο σκέψης στους πολίτες ως προς την υπερκατανάλωση, την δημιουργία καταναλωτικών αναγκών αλλά και την αύξηση της έννοιας του υλισμού.

Ο κόσμος αρχίζει και χάνει το ενδιαφέρον του για την πολιτική ζωή και αρχίζει να κινείται ατομιστικά. Πολλοί απλώς ενδιαφέρονται για το πως θα μπορέσουν να καταλάβουν μια θέση στον Δημόσιο Τομέα. Οι προσπάθειες των κομμάτων για πολιτική πόλωση είναι αποτυχημένες και η διέξοδος τους για τη ψηφοθηρία είναι η ρουσφετολογία. Οι πολίτες, ως επί το πλείστον θέλουν να εξυπηρετήσουν τα ατομικά τους συμφέροντα και μάλιστα αποκάλυπτα διεκδικώντας μια θέση στο δημόσιο. Τα πολιτικά γραφεία γίνονται παραμάγαζα πολιτικών εξυπηρετήσεων και έτσι συσπειρώνονται γύρω από κόμματα χωρίς να υπάρχει βέβαια καμία βάση για ενίσχυση του κοινού καλού. Ο καπιταλισμός έχει εδραιώσει την παρουσία του, η διαφθορά και η διαπλοκή μεγαλουργούν αγγίζοντας μεγάλη μερίδα του λαού. Η κοινωνία ενισχύει αλλά και ανέχεται πρακτικά όλη αυτή την κατάσταση («Λευκή» διαφθορά). Κύρια κατάληξη όλης αυτής διεργασίας είναι αύξηση της διαφθοράς, η λειτουργία βάσει της προσωπικής και όχι της συλλογικής εξυπηρέτησης των πολιτών. Το κράτος το χαρακτηρίζει κορπορατιστική πολιτική, και λειτουργεί ως ένα λόμπι που εξυπηρετεί τα συμφέροντα ορισμένων κοινωνικών ομάδων που ανήκουν σε μια εξουσιαστική πυραμίδα με εύνοιες. (Σωτηρόπουλος, 2015, σελ. 57-63), κάτι που διατηρήθηκε μέχρι και το 2009.

Κεφάλαιο 2: Εννοιολογική προσέγγιση του φαινομένου της διαφθοράς

2.1 Ορισμός της διαφθοράς

Αν και είναι δύσκολο να αποτυπώσουμε σε έναν μόνο ορισμό μια τόσο ευρεία έννοια όπως ο όρος «Διαφθορά», θα λέγαμε ότι εννοούμε την εκμετάλλευση της εξουσίας από κάποιον που προσπαθεί να την εκμεταλλευτεί προκειμένου να εξυπηρετήσει ιδία συμφέροντα (Μαντζούφας, 2011).

Η διατύπωση του όρου εξαρτάται κάθε φορά από τη θέση του καθενός που τον εξετάζει ή ακόμα και από τον κάθε ερευνητή σε σχέση με τους παράγοντες που εξετάζει, ιστορικούς, κοινωνικούς, πολιτικούς, οικονομικούς. Σύμφωνα με τον Οργανισμό της Διεθνούς Διαφάνειας (Transparency International, n.d.) ο οποίος έχει ως αντικείμενο την καταπολέμηση της διαφθοράς στον κόσμο και είναι Δείκτης Αντίληψης για τη Διαφθορά (Corruption Perceptions Index – CPI), ο όρος Διαφθορά αποτυπώνεται ως «Την κατάχρηση της εμπιστευμένης εξουσίας για ιδιωτικό κέρδος». Σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα (World Bank), η Διαφθορά ορίζεται ως «η κατάχρηση της δημόσιας εξουσίας για ιδιωτικό όφελος το οποίο συνηθέστερα μπορεί να έχει τη μορφή χρήματος, αλλά και εύνοιας για την οικογένεια ή φίλους ή για μια ομάδα συμφερόντων με σκοπό την απόκτηση ή διατήρηση εξουσίας». Αυτό βέβαια δε σημαίνει ότι το φαινόμενο της Διαφθοράς απαντάται μόνο στον Δημόσιο Τομέα και όχι στον Ιδιωτικό (Δημόπουλος, 2005).

Σύμφωνα με τους Campos και Pradhan (2007) η Διαφθορά στο δημόσιο τομέα συναντάται σε όλες τις ιεραρχικές βαθμίδες από την υψηλότερη έως την κατώτερη. Στον πολιτικό τομέα οι ηγέτες των χωρών ή ακόμα και των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων Ο.Τ.Α. Α' και Βαθμού προχωρούν σε πράξεις και αποφάσεις κάνοντας αλόγιστη χρήση της εξουσίας που τους δίνεται από το λαό. Προχωρούν σε ψηφοφορία νομοθεσίας ή αλλαγές διατάξεων υφισταμένων

νόμων ή άνιση κατανομή δημοσίου χρήματος με σκοπό να παρέχουν εξυπηρετήσεις και ικανοποίηση συμφερόντων επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στον Ιδιωτικό Τομέα.

Σύμφωνα με τον Kaufman (2005) στην έννοια της διαφθοράς ανάγεται η ιδιωτικοποίηση της δημόσιας πολιτικής, ήτοι η δημόσια πολιτική που ασκείται υπέρ των ιδιωτικών συμφερόντων και σε βάρος του κοινωνικού συνόλου. Για τους Della Porta και Vanucci (1999) η διαφθορά θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως μια μη νόμιμη συναλλαγή, η οποία στα πλαίσια της αμοιβαίας εμπιστοσύνης των εμπλεκομένων μερών πρέπει να παραμείνει μυστική. Συγκεκριμένα, θεωρούν ότι «διαφθορά είναι η κατάχρηση δημοσίων πόρων με σκοπό το ιδιωτικό κέρδος, η οποία πραγματώνεται μέσω μιας μυστικής συναλλαγής και περιλαμβάνει την παραβίαση κάποιου κανόνα συμπεριφοράς». Κατά τον Joseph Nye (1967) η διαφθορά είναι η συμπεριφορά που διαφέρει από τις συνηθισμένες υποχρεώσεις ενός δημόσιου ρόλου λόγω της αναμονής ικανοποίησης προσωπικών ωφελημάτων σε οικονομικές απολαβές ή σε καλύτερευση της κοινωνικής θέσης ή παραβίαση κανόνων που ρητά απαγορεύουν την άσκηση συγκεκριμένων μορφών επιρροής για προσωπικό όφελος (σελ. 16). Ο Groenendijk (1997) υποστηρίζει ότι «διαφθορά είναι οποιαδήποτε συναλλακτική πράξη άνευ εξουσιοδότησης ανάμεσα σε εντολοδόχο και κάποιου τρίτου μέρους» (σελ. 21). Σύμφωνα με τους Shleifer και Vishney, η πώλησης περιουσιακών στοιχείων που ανήκουν στο κράτος με σκοπό οι δημόσιοι υπάλληλοι να ωφεληθούν προσωπικά, αποτελεί διαφθορά. Κατά τους Shleifer και Vishney, ως διαφθορά στο δημόσιο τομέα ορίζεται ως η πώληση κρατικής περιουσίας από δημοσίους λειτουργούς με σκοπό το προσωπικό όφελος. Για τη Νομική Επιστήμη η διαφθορά από μόνη της δε σημαίνει ότι είναι και ποινικά κολάσιμη και ως εκ τούτου δεν αντιστοιχεί σε κάποιο νομικό όρο, παρουσιάζεται όμως ως η αιτία που προκαλεί παράνομες συμπεριφορές.

Υπό αυτή την εξήγηση, διαφθορά νοείται «οποιαδήποτε εγκληματική συμπεριφορά κατά την οποία το πρόσωπο που ασκεί δημόσια εξουσία κάνει κατάχρηση ή προβαίνει σε εκμετάλλευση της θέσης του με σκοπό να κερδίσει για τον ίδιο ή για άλλο πρόσωπο οφέλη με αθέμιτη διαδικασία». Έτσι λοιπόν προκύπτει ότι τρία είναι τα χαρακτηριστικά που προσδίδονται στον όρο διαφθορά. Αρχικά η θέση κάποιου ως θεσμικό όργανο που έχει εξουσία, κατόπιν ο ιδιώτης ή εν γένει ο υποψήφιος προς εξυπηρέτηση και τέλος το αντίτιμο (είτε είναι υλικό ή σε οποιαδήποτε άλλη μορφή) που προτίθεται να καταβάλλει ο ωφελούμενος σε αυτόν που θα κάνει κατάχρηση εξουσίας (Ρέππας, 2010)..

Η Ευρωπαϊκή Αστική Σύμβαση κατά της Διαφθοράς (Στρασβούργο, 1999), στο άρθρο 2, περιγράφει τη διαφθορά ως εξής: « διαφθορά σημαίνει οποιαδήποτε επιδίωξη, προσφορά, παροχή ή αποδοχή, είτε με ευθύ είτε με πλάγιο τρόπο, μιας μη νόμιμης προμήθειας ή άλλου μη οφειλόμενου οφέλους, η οποία έχει επιρροή στην ομαλή άσκηση ενός λειτουργήματος ή την προσδοκώμενη συμπεριφορά εκείνου που ωφελείται την μη νόμιμη προμήθεια ή το μη οφειλόμενο όφελος ή την υπόσχεση ενός τέτοιου μη οφειλόμενου οφέλους».

Η Ομάδα Κρατών Ενάντια στη Διαφθορά (Group of States Against Corruption - GRECO), κατά το 1999 στα πλαίσια του Συμβουλίου της Ευρώπης, έδωσε το δικό της ορισμό περιγράφοντας τη διαφθορά ως «αθέμιτη λήψη ή καταβολή ή κάθε άλλη συμπεριφορά έναντι προσώπων επιφορτισμένων με ευθύνες στο δημόσιο (ή ιδιωτικό) τομέα, κατά παράβαση των καθηκόντων που έχουν αναλάβει βάσει της ιδιότητας τους ως δημόσια όργανα (του απασχολούμενου στον ιδιωτικό τομέα, του ανεξάρτητου επαγγελματία ή μιας άλλης σχέσης τέτοιας φύσης), η οποία αποσκοπεί να παράσχει αχρεώστητα οφέλη οποιασδήποτε μορφής σε αυτούς ή σε έναν τρίτο». Με τον ορισμό αυτό, το φαινόμενο της διαφθοράς αποκτά πλέον ευρύτερη σημασία, καθώς εκτείνεται πέρα από το δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα. Η Κορεατική Ανεξάρτητη Επιτροπή κατά της Διαφθοράς ορίζει τη διαφθορά ως «το καθένα δημόσιο πρόσωπο που καταχράται της θέσης

του σχετικά με τα επίσημα καθήκοντα που ασκεί, έχοντας ως πρόθεση την προσωπική ή για τρίτους προσοδοθηρία» (Philip, 2005).

Όταν αναφερόμαστε σε δημόσια πρόσωπα εννοούμε άτομα που βρίσκονται στο Δημόσιο Τομέα είτε έχουν εκλεγεί είτε έχουν τοποθετηθεί και μπορούν να διαχειρίζονται δημόσιο χρήμα, να αποφασίζουν την κατανομή των δημοσίων πόρων και γενικά οι αποφάσεις τους να έχουν καθοριστικό ρόλο στη εξέλιξη και την καθημερινότητα των πολιτών. Η Ασιατική Τράπεζα Ανάπτυξης αναφέρει: «Η διαφθορά αναφέρεται σε συμπεριφορά εκ μέρους των υπαλλήλων στο δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, βάσει της οποίας καταχρηστικά και παράνομα πλουτίζουν οι ίδιοι ή εκείνοι που βρίσκονται κοντά τους».

Όλοι όσοι προσπάθησαν να αποδώσουν ένα ορισμό έχουν ένα κοινό σημείο ότι δηλαδή η διαφθορά είτε είναι μεγάλη, σημαντική είτε όχι ,αλλοιώνει και τραυματίζει οποιαδήποτε σχέση που έχει ως βάση την εμπιστοσύνη, διαβρώνει την αξιοκρατία, ενισχύει την έλλειψη ισότητας, τη διαφορά ανάμεσα στον πλούτο και την φτώχεια, προκαλεί κοινωνικές αντιπαραθέσεις και εν γένει πολεμάει ανελέητα τον ιστό της δημοκρατίας (Transparency International, n.d.). Το μέγεθος της εξαρτάται από τα χαμένα ποσά αλλά και από το που συμβαίνει.

Από νομική πλευρά ο ορισμός που δίνεται συνδυαστικά από το ποινικό και το διοικητικό δίκαιο, είναι ο εξής: «με το όρο διαφθορά εννοούμε την απαίτηση, προσφορά παροχή ή αποδοχή, αμέσως ή εμμέσως, δώρου ή οποιουδήποτε άλλου μη προσήκοντος ωφελήματος ή υπόσχεσης ενός τέτοιου ωφελήματος, που επιδρά την σωστή εκτέλεση καθήκοντος ή την συμπεριφορά που απαιτείται από τον λήπτη του δώρου ή του μη προσήκοντος ωφελήματος ή της υπόσχεσης ενός τέτοιου ωφελήματος». Ετυμολογικά η λέξη διαφθορά έχει τη βάση της στο ρήμα «διαφθείρω», που σημαίνει ότι υπάρχει αλλοίωση των ηθών ήτοι ανηθικότητα, όπου παρακάμπτονται οι κανόνες και οι νόμοι, γραπτοί και άγραφοι, ηθικοί και νομικοί (Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, χ.χ.). Πολλές φορές η διαφθορά μπορεί να έχει ακόμα και ποινικές συνέπειες.

2.2 Αντιμετώπιση διαφθοράς

Στην Ελλάδα γίνονται βήματα προς την αντιμετώπιση της διαφθοράς, όπως η ψήφιση του Ν.3861/2010 για την βελτίωση της διαφάνειας. Σύμφωνα με το νόμο όλες οι δημόσιες υπηρεσίες υποχρεούνται να αναρτούν στην ιστοσελίδα της ΔΙΑΥΓΕΙΑΣ όλες τις απευθείας αναθέσεις σε αναδόχους καθώς και τις συμβάσεις. Η ιστοσελίδα είναι προσβάσιμη από όλους. Είναι ένας τρόπος για να μπορεί να ενημερωθεί ο πολίτης για τον τρόπο που δαπανάται το δημόσιο χρήμα. Αυτό βέβαια δεν είναι αρκετό μιας και η νομοθεσία περί προμηθειών αφήνει πολλά περιθώρια για απευθείας αναθέσεις χωρίς αυστηρές διαγωνιστικές διαδικασίες αλλά και χωρίς αυτό να κρίνεται παράνομο, τουλάχιστον για δαπάνες έως 30.000,00€ (Ν.4412/2016). Το σημαντικό είναι να υπάρχει πρόσβαση και ενημέρωση για τη διαδικασία που ακολουθείται κάθε φορά. Η ενημέρωση είναι υποχρέωση της πολιτείας αλλά και των πολιτών. Είναι ένας τρόπος να ενισχυθεί η σχέση πολίτη-κράτους για να μπορεί να ο πολίτης να εμπιστεύεται τους εκλεγμένους κυβερνώντες (Αλεξιάδης, 2000, σελ. 1021).

Η ουσία της διαφθοράς έγκειται στην αθέμιτη/παράνομη ανταλλαγή υπηρεσιών μεταξύ δύο προσώπων, παραβιάζοντας τα δικαιώματα του διπλανού και παραγκωνίζοντας κάθε ηθικό στοιχείο που πρεσβεύει την ύπαρξη αλληλοσεβασμού, ισότητας, ισονομίας αξιοπρέπειας και αξιοκρατίας (Organisation for Economic Co-operation and Development [OECD], 2008).

Σαφέστατα από αυτές τις ιδιότητες και χαρακτηριστικά, γίνεται κατανοητό ότι εντοπίζεται ανά τον κόσμο και ως αποτέλεσμα έχει τη δημιουργία οικονομικού, κοινωνικού χάσματος ανάμεσα σε λαούς και χώρες. Η δημιουργία της φτώχειας και η μεγάλη ψαλίδα ανάμεσα στον Δυτικό Πολιτισμό και σε χώρες που δεν υπάρχουν ούτε καν οι βασικοί κανόνες υγιεινής είναι απόρροια του μεγέθους της Διαφθοράς παγκοσμίως. Οι κοινωνίες εκπαιδεύονται στην αποσιώπηση παράνομων συμβάντων και έτσι γιγαντώνεται αντί να εξαλείφεται ή έστω να

συρρικνώνεται το φαινόμενο της διάβρωσης του κοινωνικού ιστού (Ράικος, 2005, σελ.16).

Το θέμα δεν αφορά μόνο τους πολιτικούς εκπροσώπους αλλά και όλα τα μέλη κάθε κοινωνίας. Αγγίζει όλες τις βαθμίδες του κοινωνικού ιστού αφού είναι ξεκάθαρο ότι ενέργειες που βλάπτουν το συνάνθρωπο μας αργά ή γρήγορα θα βλάψουν και εμάς (Tanzi, 1998).

2.3 Μορφές διαφθοράς

Η έκφραση της διαφθοράς μπορεί να γίνει με διάφορες μορφές και συμπεριφορές, και η τέλεσή πράξεων διαφθοράς από διάφορα πρόσωπα. Για παράδειγμα (Hellman, 2000):

- δημόσιοι λειτουργοί οι οποίοι προκειμένου να εκτελέσουν τα καθήκοντα τους διεκδικούν άλλοι ευθαρσώς και άλλοι με πλάγιο τρόπο επιπλέον αμοιβή από τον πολίτη
- πολιτικοί που προβαίνουν σε κατάχρηση δημόσιου πλούτου, κατάχρηση της εξουσίας τους προκειμένου να εξυπηρετήσουν γνωστούς σε αναθέσεις έργων και σε διορισμούς.
- επιχειρήσεις που προβαίνουν παράνομες συναλλαγές προς άτομα που κατέχουν εξουσία για να τύχουν καλύτερων επαγγελματικών συμφωνιών.

Δυστυχώς τη διαφθορά δύναται να τη συναντήσουμε ανά πάσα στιγμή και παντού. Μπορεί να εμφανιστεί σε διάφορους κλάδους και τομείς, όπως την υγεία, την εκπαίδευση, το δικαστικό χώρο, τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, τον αθλητισμό, τον πολιτισμό και εν γένει σε κάθε πτυχή της κοινωνίας. Γενικότερα, η διαφθορά αφορά το σύνολο των ανθρώπων και μεγάλο εύρος κοινωνικών δομών και μπορεί να εντοπίζεται παντού, σε όλες τις χώρες και σε κάθε τομέα. Τη διαφθορά μπορούμε να τη συναντήσουμε σε πολλούς τομείς της ζωής μας, επαγγελματικούς, οικονομικούς, κοινωνικούς, πολιτικούς, υγειονομικού με διάφορες όψεις όπως:

Διαφθορά στο Δημόσιο Τομέα – Καραδημήτρη Φανή

- Στον δημόσιο τομέα μπορεί να υπάρχει οικονομική συναλλαγή προκειμένου να επιτευχθεί ταχύτερη εξυπηρέτηση ή να παρακαμφθούν γραφειοκρατικές διαδικασίες
- Στον πολιτικό τομέα μπορεί να γίνει κατάχρηση χρήματος προκειμένου να γίνουν αναθέσεις για δαπάνες σε γνωστούς ή φιλικούς επιχειρηματίες. Επίσης μπορεί να υπάρχει η λεγόμενη ρουσφετολογία με ανταλλαγή της ψήφου έναντι εργασιακών θέσεων εργασίας
- Στον επαγγελματικό τομέα δύναται να υπάρχουν συμφωνίες «κάτω από το τραπέζι» προκειμένου εταιρίες να πετύχουν /κερδίσουν αναθέσεις με μεγάλες απολαβές έναντι των ανταγωνιστών τους

Συνέπεια των παραπάνω είναι να εμπλέκεται μια μεγάλη ποικιλία επαγγελματιών όπως δημόσιοι λειτουργοί, Ελεύθεροι επαγγελματίες, εκπρόσωποι Ιατρικού Κλάδου, Διοικητικά Στελέχη κ.α.

Η διαφθορά, έχει γίνει αντικείμενο μελέτης πολλές φορές ως απόρροια λανθασμένων χειρισμών σε όλους του τομείς. Τα μέγεθος της διαφοροποιείται ανάλογα με το οικονομικό υπόβαθρο και επηρεάζει ηθικά αλλά και οικονομικά μεμονωμένα άτομα, επιχειρήσεις αλλά και κράτη. Στο ηθικό κομμάτι, καταρρέουν οι αρχές και αξίες του καθενός αφού προκαλείται η φθορά των ηθών και κατά συνέπεια των ηθικών αξιών, διαταράσσεται η εμπιστοσύνη, η αξιοπιστία η αξιοπρέπεια, η τιμιότητα και η περηφάνια του καθενός. Στο οικονομικό κομμάτι, η προσπάθεια απόκτησης περισσότερων αγαθών ή χρημάτων έναντι ανταλλάγματος καταπατώντας τις αρχές του θεμιτού ανταγωνισμού, διαταράσσει επίσης τις ισορροπίες του κοινωνικού συνόλου.

Αυτή η άδικη και άνιση συμπεριφορά που υπάρχει στους ανθρώπους προκαλείται από την καταπάτηση των νόμων και από τη διάβρωση του ηθικού στοιχείου που φέρει ο καθένας. Αποτελεί ένα φαύλο κύκλο όπως μας θυμίζει η φράση « το μεγάλο ψάρι τρώει το μικρό».

Υπάρχουν βέβαια τομείς, που αφήνουν μεγαλύτερα περιθώρια για ανάπτυξη της διαφθοράς όπως, φαρμακευτικές εταιρείες, χρηματοοικονομικά συστήματα, μεγάλες επιχειρήσεις, πάντα όμως στο παρασκήνιο και από ανθρώπους που αγαπούν ιδιαίτερα τα χρήματα και ποδοπατάνε κάθε ηθική αρχή προκειμένου να προσπορίζονται οικονομικό όφελος. Για να πετύχουν το σκοπό τους παρεμβαίνουν σε κανόνες, παραβιάζουν τη νομοθεσία και πολλές φορές έχουν όπλο τους τη γνώση σε θέματα τεχνολογικά. Οι παρεμβάσεις μπορούν να προέλθουν από την εφαρμογή αθέμιτων διαδικασιών προκειμένου να επιτευχθούν μεγάλες συμφωνίες με κυβερνητικούς παράγοντες ή από παρεμβάσεις ιδιωτών σε αποφάσεις κυβερνήσεων ακόμα και από απλές ρουσφετολογικές διαδικασίες ή χρήση προσωπικών γνωριμιών προκειμένου να υπάρχει εξυπηρέτηση στο δημόσιο τομέα .

Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι η διαφθορά δεν είναι φαινόμενο ελληνικό αλλά συναντάται σε όλο τον κόσμο. Τα αποτελέσματα της έρευνας για το Παγκόσμιο Βαρόμετρο Διαφθοράς (GCB) της Ευρωπαϊκής Ένωσης δείχνουν ότι πολύ μεγάλο ποσοστό που αγγίζει το 62%, πρεσβεύει ότι οι δείκτες διαφθοράς στις κυβερνήσεις είναι πολύ υψηλοί και η διαφθορά αποτελεί τεράστιο πρόβλημα σε όλες τις χώρες. Μάλιστα, οι τρεις στους δέκα πολίτες της ΕΕ χρησιμοποιούν πλάγιες μεθόδους για την εξυπηρέτησή τους. Αν το εξάγουμε σε νούμερα, τότε τα αποτελέσματα πραγματικά είναι τρομακτικά, αφού προκύπτει ότι τουλάχιστον 106 εκατομμύρια Ευρωπαίοι πολίτες λειτουργούν με δολιοφθορά προκειμένου να ικανοποιήσουν τους στόχους τους.

Αναφερόμενοι και στα ελληνικά πολιτικά δρώμενα, δεν είναι δυνατόν να ξεχάσει κανείς τη δήλωση του βουλευτή-αντιπροέδρου της κυβέρνησης Παπανδρέου, Θεόδωρου Πάγκαλου «ΜΑΖΙ ΤΑ ΦΑΓΑΜΕ», αναφερόμενος στην διαχείριση των οικονομικών που οδήγησαν σε δυσμενή δημοσιονομική θέση τη χώρα, με αποτέλεσμα την εισαγωγή μνημονίων και τον έλεγχο από διεθνείς οργανισμούς και οντότητες για την εφαρμογή τους.

Τον Σεπτέμβριο του 2010 κατά τη συζήτηση για νομοσχέδιο που αφορούσε την κατάργηση και τη συγχώνευση φορέων του δημοσίου τομέα, ο κ. Πάγκαλος απάντησε σε γενικά σχόλια που προερχόταν από το λαϊκό σώμα για το τι συνέβη και δεν υπάρχουν χρήματα πια για παροχές λέγοντας «Μαζί τα φάγαμε» (ΤΑ ΝΕΑ, 2023). Ξεκάθαρα υπονόησε ότι η πολιτική που εφαρμόστηκε τα προηγούμενα χρόνια, εξυπηρετούσε πελατειακά μικροσυμφέροντα για τον καθένα, η οποία οδήγησε στην ηθική απαξία της κοινωνίας στο σύνολό της, ανεξάρτητα από την θέση του καθένα σε αυτήν. Ουσιαστικά θεώρησε ότι όλοι είναι συνένοχοι στην κατασπατάληση του δημοσίου χρήματος με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, γεγονός που προκάλεσε αντιδράσεις.

Κάποιοι βέβαια από την αντιπολίτευση, όπως ο τότε πρόεδρος του ΣΥΡΙΖΑ Αλέξης Τσίπρας ανταπάντησαν: «Ε, δεν τα φάγαμε μαζί. Κάποιοι τα φάγανε από τις μίζες και το μαύρο πολιτικό χρήμα και κάποιοι προσπαθούν να ζήσουν με μισθούς των 700 και 500 ευρώ». Η δήλωση αυτή, διευκρινίζει ότι παρά την παραδοχή της ευρύτερης συμμετοχής σε φαινόμενα διαφθοράς και οικονομικό αντίκτυπο, υπάρχουν διαφορές στα μεγέθη ευθύνης και καταλογισμού αυτής.

Όλες αυτές οι στιχομυθίες μας παρουσιάζουν ότι μπορεί μια μερίδα του κόσμου να βλέπει απλά τη διαφθορά ενώ άλλοι να βλέπουν τις διαφορές μεγεθών της διαφθοράς, αλλά επί της ουσίας αναδεικνύουν ότι υπάρχει διαφθορά στα Ελληνικά δρώμενα, όπου μπορεί να μην μοιράζονται ισόποσα τα οικονομικά οφέλη, αλλά εντείνονται ανισότητες στην προσπάθεια του καθενός να εξασφαλίσει μεγαλύτερο όφελος για το άτομο του.

2.4 Αρχές προς την καταπολέμηση της διαφθοράς και την ενίσχυση της διαφάνειας στον Δημόσιο Τομέα

Για να γίνει εφικτό να καταπολεμηθεί η διαφθορά θα πρέπει να γίνουν όλες ενέργειες βήμα προς βήμα ήτοι αρχικά θα πρέπει να εντοπιστεί, να καταγγεληθεί και οι υπαίτιοι να παραθέσουν τις απόψεις τους για τους λόγους πρόκλησης της

και αν προκύψουν αρκετά στοιχεία τότε θα πρέπει να υπάρχει και τιμωρία για τις ενέργειες τους.

Είναι επιτακτικό να εφαρμόζονται διαφανείς διαδικασίες στον τομέα των Δημόσιων Συμβάσεων. Με την ψήφιση του Ν.3861/2010 που αφορά την « Ενίσχυση της διαφάνειας με την υποχρεωτική ανάρτηση νόμων και πράξεων των κυβερνητικών, διοικητικών και αυτοδιοικητικών οργάνων στο διαδίκτυο «Πρόγραμμα Διαύγεια» και άλλες διατάξεις» ήτοι την υποχρεωτική ανάρτηση των νόμων, των προεδρικών διαταγμάτων, και των πράξεων που εκδίδουν ο Πρωθυπουργός, το Υπουργικό Συμβούλιο και τα συλλογικά κυβερνητικά όργανα, οι Υπουργοί, Αναπληρωτές Υπουργοί, Υφυπουργοί, Γενικοί Γραμματείς Υπουργείων και Περιφερειών, Ειδικοί Γραμματείς Υπουργείων, τα όργανα διοίκησης νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.), οι ανεξάρτητες και ρυθμιστικές διοικητικές αρχές, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους, τα όργανα διοίκησης φορέων του ευρύτερου δημόσιου τομέα στις περιπτώσεις που αναφέρονται στον αναφερόμενο νόμο, καθώς και τα όργανα των φορέων των Ο.Τ.Α.Α' και Β' βαθμού και τη δημιουργία των προϋποθέσεων και διαδικασιών προκειμένου να διασφαλιστεί η γενικότερη δημοσιότητα τους», αποτελεί πλέον υποχρέωση όλων να τηρούνται συνάμα όλες οι γενικές αρχές που διέπουν το δημόσιο δίκαιο όπως:

- Η αρχή της υποχρεωτικής Δημοσιότητας και της Διαφάνειας
- Η αρχή της ίσης μεταχείρισης και της απαγόρευσης των Διακρίσεων
- Η αρχή της αντικειμενικότητας και της αμεροληψίας
- Η αρχή της υποχρεωτικής αιτιολογίας των αποφάσεων
- Η αρχή της ασφάλειας δικαίου
- Η αρχή της αναλογικότητας
- Η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης ή της ισοδυναμίας
- Η αρχή της τυπικότητας στους δημόσιους διαγωνισμούς

Η τήρηση αυτών των αρχών προϋποθέτει πλήρη διαφάνεια από την αναθέτουσα αρχή και την πλήρη αποδοχή τους από τους αναδόχους. Ενισχύει τον ιστό της Δημοκρατίας και μειώνει, με απώτερο στόχο την εξάλειψη ανισοτήτων και αδικιών. Ο πολίτης αποκτά ενεργό ρόλο έχοντας γνώση και ενημέρωση για τον τρόπο διοίκησης της εκάστοτε υπηρεσίας (Ράικος, 2019, σελ. 171-194) (Μουκίου, 2017, 265-272).

2.4.1 Αρχές που διέπουν τους δημοσίους υπαλλήλους

- Η Αρχή της μονιμότητας

Κάνοντας μια αναδρομή στην ιστορία, καταλαβαίνουμε ότι η μονιμότητα καθιερώθηκε τη δεκαετία του 1920, για την ακρίβεια το 1911, επί Ελευθερίου Βενιζέλου, με σκοπό να κατευναστεί η βουλευτοκρατία που άνθιζε. Νωρίτερα όλοι οι δημόσιοι λειτουργοί ήταν μετακλητοί.

Πλέον έναν αιώνα μετά περίπου, έχοντας ακόμη τον ίδιο στόχο της καταπολέμησης της βουλευτοκρατίας, με την ψήφιση του Ν.2190/1994 προβλέπεται ότι από την έναρξη διεξαγωγής των εκλογών και μέχρι να αναλάβει τα καθήκοντα της η όποια εκλεγμένη κυβέρνηση, απαγορεύεται ρητά οποιαδήποτε υπηρεσιακή μεταβολή στον δημόσιο τομέα, με εξαίρεση τις μεταβολές που αφορούν πειθαρχικές διαδικασίες

Παρότι μέχρι και τώρα υπάρχουν μετακλητοί υπάλληλοι (άρθρο 103 Συντάγματος παρ. 5), σύμφωνα με την αρχή της μονιμότητας (άρθρο 103 Συντάγματος παρ. 4) και το άρθρο 39 του Ν.3528/2007, οι δημόσιοι λειτουργοί με το πέρας των 2 ετών που θεωρείται δοκιμαστική υπηρεσία (άρ.40 Ν.3528/2007) και εφόσον εξακολουθούν να υπάρχουν οι αντίστοιχες θέσεις, κατέχουν πλέον μόνιμες οργανικές θέσεις. Η εξέλιξη της μισθοδοσίας τους ορίζεται στο Ν. 4354/2015, ενώ αντίστοιχα η βαθμολογική τους εξέλιξη καθορίζεται από τους Ν.3528/2007, Ν.4024/2011, Ν.4369/2016 και τον Ν.4674/2020.

Στο εγχείρημα για αναδιοργάνωση του Δημοσίου Τομέα, ψηφίστηκαν οι Ν.4093/2012 και Ν.4024/2011, όπου προβλέπεται η κατάργηση θέσεων αλλά και η διαθεσιμότητα αυτών που κατείχαν τις καταργούμενες θέσεις. Επίσης με τον Ν.4172/2013 ξεκίνησε δειλά δειλά, και συνεχίστηκε με το Ν.4440/2016 η διαδικασία της κινητικότητας των δημοσίων υπαλλήλων από τη μία υπηρεσία στην άλλη με σκοπό την αναδιάταξη των δημοσίων υπηρεσιών ώστε να είναι πιο παραγωγικές και αποδοτικές αλλά και προς ικανοποίηση αιτημάτων των εργαζομένων για μετακίνηση τους.

Οι δημόσιοι λειτουργοί είναι υποχρεωμένοι να πληρούν τα προσόντα που απαιτούνται εκ του νόμου 3528/2007 Μέρος Α΄, και ως «εκτελεστές της θέλησης του Κράτους και υπηρέτες του Λαού»(αρ. 103Σ παρ.1) οφείλουν να σέβονται και να τηρούν πιστά το Σύνταγμα. Σύμφωνα με το αρ. 19 Ν.3528/2007, μόλις αναλάβουν τα καθήκοντα τους δίνουν όρκο για πίστη στην πατρίδα, τήρηση του Συντάγματος και συνειδητή εκτέλεση των καθηκόντων τους .

Σύμφωνα με τον υπαλληλικό κώδικα που βρίσκεται σε ισχύ και ορίζεται από το Ν.3528/2007 και τις τροποποιήσεις του, ήτοι Ν.4210/2013, τον Ν.4369/2016 και το Ν.4674/2020 ορίζονται οι υποχρεώσεις και τα δικαιώματα του δημοσίου υπαλλήλου. Εάν παραβιαστούν, τότε ακολουθούν όλες οι πειθαρχικές συνέπειες που ορίζονται εκ του νόμου με ενδεχόμενη συνέπεια την αθώωση ή στην εσχάτη ακόμα και την μόνιμη λήξη της υπαλληλικής σχέσης. Στην πράξη βέβαια έχει διαπιστωθεί ότι είναι πολύ δύσκολο να τεκμηριωθούν παραπτώματα που να οδηγούν σε λύση της υπαλληλικής σχέσης

Επιπροσθέτως, ο Ν.2690/1999 ο οποίος αναφέρεται στην ορθή δημοσιοϋπαλληλική εκτέλεση των καθηκόντων των δημοσίων λειτουργών και στον οδηγό συμπεριφοράς και δεοντολογίας δημοσίων υπαλλήλων της Ανεξάρτητης Αρχής του Συνηγόρου του Πολίτη (παρόλο που δεν έχει νομική δέσμευση) συνιστούν 2 αξιολογικά βοηθήματα για τη σωστή και αξιοπρεπή

εργασία των δημοσίων υπαλλήλων αλλά και την ικανοποιητική εξυπηρέτηση των πολιτών ταυτόχρονα (Ακριβοπούλου – Ανθόπουλος, 2015).

- Η Αρχή της πολιτικής ουδετερότητας των δημοσίων υπαλλήλων

Ο δημόσιος υπάλληλος ως λειτουργός οφείλει να είναι πολιτικά ουδέτερος και ανεξάρτητος από πολιτικά κόμματα, αφού απαγορεύονται οι εκφράσεις προτίμησης πολιτικών κομμάτων και πολιτικών τοποθετήσεων κατά τη διάρκεια της εργασίας τους, προκειμένου να ασκεί χρηστή διοίκηση (αρ. 29§ παρ.3). Προς τούτο, ο δημόσιος λειτουργός εάν ενδιαφέρεται να ασκήσει το δικαίωμα του εκλέγεσθαι σε βουλευτικές εκλογές, οφείλει να χάσει την ιδιότητα του δημοσίου υπαλλήλου (άρ. 56Σ) και προκειμένου να εκπληρώσει καθήκοντα Βουλευτή θα πρέπει να παραιτηθεί από τη θέση του. Ο δημόσιος λειτουργός υποχρεούται να παρέχει τις υπηρεσίες του στους πολίτες αντικειμενικά και αμερόληπτα με απώτερο σκοπό την καλύτερη εξυπηρέτηση τους χωρίς διακρίσεις. (Παπαδοπούλου, 2015) (Ακριβοπούλου – Ανθόπουλος, 2015).

2.4.2 Οι βασικές αρχές που χαρακτηρίζουν τη Δημόσια Διοίκηση και η σχέση τους με τις αρχές της μονιμότητας και της πολιτικής ουδετερότητας των δημοσίων λειτουργών

Η λειτουργία της Δημόσιας Διοίκησης διέπεται από τις παρακάτω θεμελιώδεις αρχές (Φυτράκης, 2010):

1. Η αρχή της νομιμότητας της δημόσιας διοίκησης, είναι το πιο σημαντικό γνώρισμα του Κράτους Δικαίου και «υποχρεώνει» το δημόσιο υπάλληλο να είναι συνεπείς στα καθήκοντα του τηρώντας απαρέγκλιτα το Σύνταγμα, τους νόμους και το Ευρωπαϊκό Δίκαιο όπως ορίζεται στο άρθρο 25 του υπαλληλικού κώδικα. Η δημόσια διοίκηση λειτουργεί όσο της επιτρέπει ο νόμος, ενώ ο πολίτης έχει δικαιώματα για ότι δεν απαγορεύεται.
2. Η αρχή προστασίας του δημοσίου συμφέροντος, αναφέρεται στην οργανωτική και λειτουργική δομή του δημοσίου κορμού (άρ. 17 και 24

Συντάγματος). Έχει συνδεθεί άμεσα με την αρχή της νομιμότητας και ουσιαστικά «υποχρεώνει» τους δημοσίους υπαλλήλους κατά τη διεκπεραίωση των εργασιών τους, να λειτουργούν σύμφωνα με την καλύτερη δυνατή και πιο ωφέλιμη λύση, εφόσον υπάρχει αυτή η επιλογή, προς όφελος του δημοσίου συμφέροντος και έπειτα για τον πολίτη. Η μονιμότητα και η πολιτική ουδετερότητα, συνιστούν προϋποθέσεις, για την τήρηση της ως άνω αρχής .

3. Η Αρχή της χρηστής διοίκησης και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικούμενου αναφέρεται στην απάλειψη αιφνιδιασμού του πολίτη (άρ. 26 Ν.3528/2007). Θα πρέπει να τηρείται η αρχή της αναλογικότητας και της νομιμότητας για να επικρατεί αντικειμενικότητα ώστε να μην δημιουργούνται ανισότητες απέναντι στον κάθε εξυπηρετούμενο πολίτη, να παρέχεται πλήρης ενημέρωση και αποτελεσματικές υπηρεσίες προς όφελος του, επιδεικνύοντας σεβασμό και εχεμύθειας στα προσωπικά του δεδομένα. Η πολιτική ουδετερότητα συμβάλει σε μεγάλο βαθμό στην επίτευξη της ως άνω αρχής.
4. Η Αρχή της Αναλογικότητας (άρ. 25 Συντάγματος), αναφέρεται στην τήρηση αναλογίας μέτρου και σκοπού. Πιο συγκεκριμένα, επιμερίζεται στην αρχή της αναγκαιότητας, την αρχή της καταλληλότητας και την αρχή της αναλογικότητας υπό στενή έννοια (Ακριβοπούλου /Ανθόπουλος σελ. 25)
5. Σύμφωνα με την Αρχή της αμεροληψίας των οργάνων της Δημόσιας Διοίκησης, ο δημόσιος λειτουργός υποχρεούνται να επιδεικνύει αμεροληψία στη διαχείριση των υπηρεσιακών του υποχρεώσεων και ως «υπρήτης» των πολιτών οφείλει να δείχνει σεβασμό στα ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα τους χωρίς διακρίσεις.(άρθρο 27 Ν.3528/2007). Δε θα πρέπει να επηρεάζεται από πολιτικές και θρησκευτικές απόψεις ή προσωπικούς λόγους. Αγγίζει τα όρια της πολιτικής ουδετερότητας των δημοσίων υπαλλήλων (άρ. 29 Συντάγματος παρ.3) και εξαλείφει τις πολιτικές προτιμήσεις κατά τη διάρκεια της εργασίας τους.

6. Η Αρχή της Ισότητας και της αξιοκρατίας, (άρ. 4Σ) ορίζει ότι όλοι είναι ίσοι έναντι του νόμου. Στις εξαιρέσεις μπορούν να ενταχθούν οι ευπαθείς ομάδες της κοινωνίας και να τους προσφέρονται επιπλέον προνόμια. Έτσι ο δημόσιος λειτουργός λειτουργεί αξιοκρατικά, εκτός εάν επιβάλλεται διαφορετικά από τη νομοθεσία (αρχή της νομιμότητας).
7. Στην αρχή της διαφάνειας και της αποτελεσματικότητας της διοικητικής δράσης (άρ. 5 Σ) ορίζεται ότι όλοι οι πολίτες έχουν δικαίωμα ενημέρωσης για τη διοικητική δράση. Ο Ν.3861/2010 που αφορά το πρόγραμμα Διαύγεια, ορίζει ότι όλες οι διοικητικές αποφάσεις που δείχνουν τον τρόπο που λειτουργεί η κάθε υπηρεσία, οφείλουν να αναρτώνται αμελλητί στο διαδίκτυο, με σκοπό να τηρείται διαφάνεια και να υπάρχει πρόσβαση του κάθε πολίτη του δημοσίου. Εξαιρούνται οι πράξεις που εμπεριέχουν προσωπικά δεδομένα. Επιπλέον, οι δημόσιες υπηρεσίες είναι υποχρεωμένες να εξυπηρετούν τους πολίτες εντός εύλογου χρονικού διαστήματος (άρ. 10 Συντάγματος) ειδάλλως θα πρέπει να αιτιολογηθεί οποιαδήποτε κωλυσιεργία για την αποφυγή κυρώσεων. Εννοείται ότι ο υπάλληλος οφείλει να δείχνει αντικειμενικότητά και πολιτική ουδετερότητα, δίχως να παρεμβαίνει στην επιλογή των αποφάσεων που πρόκειται να αναρτηθούν .

Κατ' ουσίαν, όλες σχεδόν οι αρχές με έμμεσο ή άμεσο τρόπο είναι αλληλένδετες, κυρίως με την πολιτική ουδετερότητα

Η πολιτική ουδετερότητα, είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την σωστή και αμερόληπτη εξυπηρέτηση του πολίτη. Η εφαρμογή ή μη αυτής, βασίζεται στην σωστή άσκηση των καθηκόντων των ανωτέρων δημοσίων υπαλλήλων η οποία είθισται να γίνεται κατά συνείδηση.

Κεφάλαιο 3: Αίτια, τομείς εμφάνισης και επιπτώσεις της διαφθοράς

3.1 Αιτίες και παράγοντες που προκαλούν τη διαφθορά

Οι λόγοι που ευθύνονται για την ύπαρξη του πολυσύνθετου φαινομένου της διαφθοράς είναι πολλοί και ποικίλουν. Θα μπορούσαμε να τους διαχωρίσουμε σε αυτούς που έχουν να κάνουν γενικά με το πώς λειτουργεί η διοίκηση του κάθε κράτους και η κοινωνία συνάμα αλλά και σε αυτούς που αφορούν τον τρόπο που λειτουργεί ο δημόσιος τομέας πιο εξειδικευμένα.

Στην πρώτη περίπτωση σημαντικό είναι να αναφερθεί το πώς διαμορφώνεται η νοοτροπία των πολιτών σε θέματα διαφθοράς, η στάση που ακολουθούν όταν εντοπίζονται τέτοια φαινόμενα αν δηλαδή υπάρχει ανοχή σε διαπιστωμένες περιπτώσεις διαφθοράς, συγκάλυψη αυτής με σιωπηρή παθητική στάση, δικαιολόγηση των γεγονότων λόγω μειωμένων ηθικών αναστολών ή ακόμα και αποφυγή ανάληψης ευθύνης. Στη δεύτερη δε περίπτωση, σημαντικό ρόλο παίζει το πόσο επιδρούν το γραφειοκρατικό σύστημα, η έλλειψη νόμων ή η κακονομία, η μη ανάληψη ευθύνης σε καταγγελλόμενα περιστατικά, η μη επιβολή τιμωρίας και ως εκ τούτου η έλλειψη συνεπειών τέτοιων πράξεων καθώς και η μη επαρκής ενημέρωση του λαού για τα τεκτενόμενα κ.α. Κοινός παρονομαστής και των δύο περιπτώσεων η αποφυγή ανάληψη ευθύνης.

Οι Ελεγκτικοί Μηχανισμοί που υπάρχουν λειτουργούν κατασταλακτικά με αργούς ρυθμούς και πολλές φορές μέχρι να φτάσει ο χρόνος εξιχνίασης κάποιων υποθέσεων ιδιαιτέρως αυτών που έχουν μικρότερη βαρύτητα, μπορεί να αποσυρθούν ακόμα και οι καταγγελίες ή να μπουκωθούν στο αρχείο λόγω παρέλευσης εξέτασης συγκεκριμένου χρονικού διαστήματος. Ακόμα και αυτές όμως που δρομολογούνται, τυγχάνουν μεγάλης καθυστέρησης κατά τη διαδικασία εξέτασης τους και στο τελικό τους πόρισμα.

Υπάρχουν βέβαια και περιπτώσεις καταγγελιών, ειδικά μικρότερων υποθέσεων που δεν υπάρχει μεγάλο οικονομικό κέρδος, όπου ο καταγγέλλων υποχωρεί στην πορεία μη θέλοντας να αναλάβει ευθύνη ή να αφιερώσει προσωπικό χρόνο εφόσον δε θα κερδίσει κάτι εν τέλει, ή επηρεαζόμενος από προτροπές του κοντινού περίγυρου και της τοπικής κοινωνίας.

Σε υπηρεσίες που υπάρχει μεγάλος χρόνος αναμονής, πολλές φορές παρατηρείται το φαινόμενο του χρηματισμού έναντι της ταχύτερης εξυπηρέτησης του πολίτη, το οποίο αποτελεί μορφή δωροληψίας δωροδοκίας. Η γραφειοκρατία αποτελεί έναν σημαντικό παράγοντα στην δημιουργία καθυστερήσεων, η οποία σε πολλές περιπτώσεις λειτουργεί ζημιογόνα στην λειτουργία επιχειρήσεων και σε πολύ μεγάλης σημασίας ζητήματα για πολίτες. Επομένως, ο τρόπος οργάνωσης του κράτους και των υπηρεσιών του, συντελεί μερικώς σε επιλογή αθέμιτων και παράνομων διεξόδων. (Ρακιτζής, 2011, σελ. 103-108)

Αποτέλεσμα των χρόνιων πελατειακών σχέσεων στην κοινωνία και την πολιτική της χώρας, μπορεί να γίνεται κατηγοριοποίηση των υπαλλήλων ανάλογα με τη κομματική τους ταυτότητα. Απόρροια αυτού είναι η εξυπηρέτηση μερίδας των πολιτών ανάλογα με τις κομματικές πεποιθήσεις, καθώς και την επιλογή τους έναντι άλλων με μη αξιοκρατικό τρόπο για την κάλυψη αναγκών σε δημόσιες υπηρεσίες (πρόσκαιρα με συμβάσεις ορισμένου χρόνου ή μόνιμες θέσεις) ή ανάληψη έργων και εργολαβιών. (Ρακιτζής, 2011, σελ. 103-108)

Οι πελατειακές σχέσεις οδηγούν και σε άλλα προβλήματα. Για παράδειγμα, η αυθαιρεσία παραμένει ανεκτή σε πολλούς τομείς (π.χ. δόμηση) με την προοπτική μελλοντικής νομιμοποίησης για ψηφοθηρικούς λόγους. Με βάση αυτή την παραδοχή, διαπιστώνονται πολιτικές ανοχής από το κράτος και των κυβερνήσεων με σκοπό την εκμετάλλευση του φαινομένου για προσωπικό ή κομματικό όφελος, δηλαδή έμμεση ή άμεση διαπλοκή, το λιγότερο σε κοινωνικό επίπεδο. Αυτό οδηγεί βέβαια σε παραβιάσεις των νόμων με μεγάλη ποικιλία

τομέων εμφάνισης όπως συγκάλυψη αυθαίρετων κατοικιών, διαγραφή διαφόρων προστίμων, αναστολή ή επιβράδυνση τήρησης δικαστικών αποφάσεων κ.α. (Ρακιτζής, 2011, σελ. 103-108)

Αν και υπάρχει σε εφαρμογή ο Ν.3861/2010 για διαφάνεια σε όλες τις δημόσιες πράξεις, εντούτοις δεν είναι λίγες οι φορές που υπάρχει σύγκρουση ανάμεσα στην υποχρέωση του Νόμου για δημοσιοποίηση των πράξεων και στο νόμο περί προστασίας προσωπικών δεδομένων. Αυτό πολλές φορές αποτελεί πρόβλημα για τον τρόπο χειρισμού τέτοιων υποθέσεων αλλά συνάμα αποτελεί εύκολη διέξοδο για απόκρυψη στοιχείων προς δημοσιοποίηση και γενικότερη αδιαφάνεια. Αποτέλεσμα αυτού είναι η μειωμένη πληροφόρηση των πολιτών και κατά συνέπεια η έλλειψη ελέγχου της Δημόσιας Διοίκησης για τις αποφάσεις και τις πράξεις της, ενώ ταυτόχρονα αποτελεί εργαλείο συγκάλυψης αθέμιτων ή παράνομων πράξεων (Μπέσιλα-Μακρίδη, 2019).

Η πολυνομία δημιουργεί πολλά προβλήματα αφού πολλές φορές ο ένας νόμος επικαιροποιεί τον άλλο, κάποιες φορές με αντικρουόμενες έννοιες με αποτέλεσμα να υπάρχει διάσταση απόψεων ως προς την ερμηνεία τους. Παρά την υπερπληθώρα νόμων, διαπιστώνονται κενά στη νομοθεσία με αποτέλεσμα να δημιουργείται μια χαοτική δαιδαλώδης κατάσταση που οδηγεί στη συντήρηση της διαφθοράς.

Άλλο ζήτημα νομικής φύσεως είναι η μη εφαρμογή των Ευρωπαϊκών οδηγιών στην Ελλάδα ή η μεγάλη καθυστέρηση εφαρμογής τους. Έχουν υπάρξει πολλές περιπτώσεις επιβολής προστίμων στην Ελλάδα από την Ευρωπαϊκή Ένωση λόγω καθυστερήσεων ενσωμάτωσης ή εφαρμογής οδηγιών και κανονισμών. Εκτός αυτού, ακόμα και στην περίπτωση που κάποιος θίγεται από την μη εφαρμογή, το πλαίσιο και οι διαδικασίες που θα πρέπει να ακολουθήσει για να δικαιωθεί, είναι πολύ χρονοβόρες, με αποτέλεσμα να μην γίνεται σε πάρα πολλές περιπτώσεις.

Άξιο αναφοράς είναι και το γεγονός ότι δεν υπάρχει άρτιος και αποτελεσματικός συντονισμός των ελεγκτικών μηχανισμών σε περίπτωση ελέγχου παραβατικών συμπεριφορών. Υπάρχει μεγάλη γραφειοκρατία, καθυστέρηση και μη απόδοση ευθυνών σε υπαλλήλους. Συνέπεια των παραπάνω είναι να μην υπάρχει τιμωρία σχεδόν σε κανέναν υπάλληλο. Ακόμα και αν κάποια στιγμή υπάρχει περίπτωση να επιβληθεί κάποια ποινή, τότε παρατηρείται συχνά οι σύλλογοι εργαζομένων και τα σωματεία ξαφνικά υπερασπίζονται τον παραβατικό υπάλληλο, με αποτέλεσμα την παραγραφή του όποιου αδικήματος.

Αποτελεί παγιωμένη τακτική σε πολλές υπηρεσίες η μη τήρηση της νομοθεσίας ως προς την τοποθέτηση υπαλλήλων σε θέσεις ευθύνης. Παρότι υπάρχει σαφέστατη διαδικασία για την ανέλιξη του δημοσίου υπαλλήλου, εντούτοις απαντάται πολλές φορές, υπάλληλοι με ελάχιστα τυπικά προσόντα ή ακόμα και χωρίς την απαιτούμενη προϋπηρεσία και βαθμό να καταλαμβάνουν θέσεις ευθύνης ως αναπληρωτές τυπικά, ουσιαστικά όμως δια παντός.

Οι υπάλληλοι αυτοί εξυπηρετούν συμφέροντα των ανωτέρω τους που είθισται να είναι πολιτικά πρόσωπα, (Δήμοι, Περιφέρειες κτλ.) με αντάλλαγμα την παράνομη ανέλιξη τους.

Εδώ πρέπει να αναφέρουμε και για την ελαστική ηθική του κάθε υπαλλήλου, που για τη δόξα ή για ένα μικρό χρηματικό επίδομα μπορεί να θυσιάσει την αξιοπρέπεια του, τον αυτοσεβασμό του και να ευτελιστεί αδικώντας ταυτόχρονα κάθε άξιο συνάδελφο του. Κύριος λόγος διαμόρφωσης αυτής της στάσης είναι και ο τρόπος διορισμού πολλών εξ αυτών των δημοσίων υπαλλήλων. Χωρίς αξιολογική μέθοδο και χωρίς αντικειμενικότητα. Τη λύση σε αυτό το κενό, προσπάθησε να δώσει ο Ν.2190/1994 (Σύσταση ανεξάρτητης αρχής για την επιλογή προσωπικού και ρύθμιση θεμάτων διοίκησης).

Τα παραπάνω, αποτελούν και μία από τις κύριες αίτιες γένεσης της διαφθοράς, την ανάγκη δηλαδή για παράτυπη ανέλιξη στην καριέρα, την έλλειψη σεβασμού

στο συνάνθρωπο και στην ένδειξη ανθρωποφαγίας στο βωμό του χρήματος παρουσιάζοντας σθεναρές ηθικές αρχές (Νικολοπούλου, 1998).

Είναι γνώρισμα της εποχής μας η ανθρωποφαγία, η καταπάτηση των νόμων προκειμένου να ικανοποιηθούν ατομικές επιδιώξεις χωρίς να συνυπολογίζονται οι συνέπειες των πράξεών μας. Αρκεί να επιτευχθεί ο στόχος. Βέβαια η διαφθορά στα Ελληνικά δημόσια δρώμενα έχει τις ρίζες της από πολύ παλιά, από την Οθωμανική αυτοκρατορία ακόμα. Οι πελατειακές σχέσεις εντάθηκαν επί εποχής Ελ. Βενιζέλου προκειμένου να μπορούν να κρατούν την εξουσία και τον έλεγχο οι ολίγοι.

Αυτή η μικροκομματική τακτική γιγαντώθηκε στο πέρασμα του 20ου αιώνα και παρότι γίνονται προσπάθειες απαλλαγής από αυτήν, η νοοτροπία του ρουσφετιού έχει ποτίσει τον τρόπο σκέψης και του Νέο-Έλληνα. Αυτή η κατάσταση αγγίζει όλα τα επίπεδα της κοινωνίας μας, την πολιτική κατάσταση, την οικονομία της χώρας, την παιδεία, την υγεία, την τεχνολογία. Οι πολίτες θεωρούν πια πως αν δεν κινηθεί κάποιος «πλαγιώς», δεν θα εξυπηρετηθεί.

Άλλωστε κύριος λόγος που υπεγράφη η Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά της Διαφθοράς είναι «η σοβαρότητα των προβλημάτων και των απειλών που θέτει στη σταθερότητα και την ασφάλεια των κοινωνιών, υπονομεύει τους θεσμούς και τις αξίες της δημοκρατίας, τις ηθικές αξίες και τη δικαιοσύνη και διακυβεύει τη διαρκή ανάπτυξη και την επικράτηση του δικαίου.....».

Αυτό μας δείχνει ότι η διαφθορά δεν έχει σύνορα και υπάρχει παντού. Άλλωστε, στη Σύμβαση για θέματα Αστικού Δικαίου περί Διαφθοράς, αναφέρεται ότι η διαφθορά «είναι σημαντική απειλή κατά του κράτους δικαίου, της δημοκρατίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της αμεροληψίας και της κοινωνικής δικαιοσύνης, δημιουργεί εμπόδια στην οικονομική ανάπτυξη και βάζει σε κίνδυνο την σωστή και νόμιμη λειτουργία των οικονομιών της αγοράς,

επιφέροντας δυσμενείς οικονομικές συνέπειες στα άτομα, στις επιχειρήσεις, στα Κράτη και στους διεθνείς θεσμούς».

Οι δημοκρατικοί θεσμοί απειλούνται από την ύπαρξη της, η εμπιστοσύνη του λαού κλονίζεται με αποτέλεσμα την εισχώρηση του μικροβίου της αμφισβήτησης και τη διάβρωση της οργανωμένης κοινωνίας που βασίζεται σε κανόνες και νόμους. Η οικονομία επίσης τραυματίζεται αφού όπου υπάρχει ανεπτυγμένη διαφθορά απέχουν οι ξένοι επενδυτές που αποζητούν όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ασφάλεια στις κινήσεις τους αλλά συνάμα υγιή και αθέμιτο ανταγωνισμό. Όλα λειτουργούν σαν ντόμινο μιας και γιγαντώνεται η παραοικονομία, αυξάνεται η ανεργία, υποβαθμίζεται το βιοτικό επίπεδο των πολιτών, μειώνονται οι εξαγωγές των προϊόντων και εν γένει η οικονομία αυτή δε φαντάζει καθόλου ελκυστική για νέες επενδύσεις (Κολιντζάς & Ντέλλας, 1998).

Επίσης καθοριστικό ρόλο παίζει το εισόδημα του κάθε πολίτη, δηλαδή αν το έσοδα του είναι επαρκή για τη διαβίωση του, τότε η διαφθορά δεν έχει λόγο ύπαρξης. Αντίστοιχα μεγάλο ρόλο διαδραματίζει και το ποσοστό της Ανεργίας που υπάρχει σε μια χώρα. Όσο μεγαλύτερο είναι το ποσοστό τόσο μικρότερη ανεργία βλέπουμε. Η εξήγηση είναι απλή, κάποιος που αναζητά εργασία δεν θα ρισκάρει τα κεκτημένα του. Στον κοινωνικό τομέα, δεν υπάρχει αξιοκρατία, ισονομία και ξεθωριάζει κάθε έννοια δικαιοσύνης.

Κύριο ρόλο διαδραματίζει και το επίπεδο μόρφωσης του κάθε λαού ακαδημαϊκά αλλά και κοινωνικά. Θεωρητικά οι άνθρωποι που έχουν διδαχθεί τα βασικά θέματα αλληλοσεβασμού, αξιοκρατίας, εντιμότητας είναι λιγότερο επιρρεπείς στη διαφθορά.

Επίσης όσο οι υπάλληλοι είναι ικανοποιημένοι από το περιβάλλον εργασίας τους, δύσκολα θα ρισκάρουν την απώλεια αυτής. Σε άλλη περίπτωση μπορούμε να αναφέρουμε ότι ο φυσικός πλούτος μιας χώρας μπορεί να γίνει αφορμή για

ανάπτυξη της διαφθοράς. Η προσπάθεια εκμετάλλευσης του από τις επιχειρήσεις και η προσπάθεια απόκτησης της κάθε μιας μεγαλύτερης μερίδας του μπορεί να δημιουργήσει και αθέμιτο ανταγωνισμό.

Το καθεστώς κορπορατισμού που επικρατεί σε πολλές χώρες δημιουργεί πολλές ανισότητες αφού η κάθε οργάνωση παλεύει για την υπεράσπιση των δικών της συμφερόντων. Στον πολιτιστικό τομέα, σημαντικό ρόλο παίζει ακόμα και η θρησκεία αφού τα πιστεύω του καθενός μπορούν να επηρεάσουν τον τρόπο σκέψης του. Στον πολιτικό τομέα η ύπαρξη ασφάλειας και σταθερότητας μπορεί να λειτουργήσει υπέρ της εξάλειψης της διαφθοράς με δεδομένο ότι εφαρμόζεται η νομοθεσία.

Το διαφορετικό θρήσκευμα σε συνδυασμό με τη χώρα προέλευσης του καθενός δημιουργεί ένα συνονθύλευμα διαφορετικών συμπεριφορών που έχουν τις ρίζες τους στη διαφορετικότητα των ιδεολογικών αλλά και πολιτικών πεποιθήσεων τους. Όταν υπάρχει μια παγιωμένη, επαναλαμβανόμενη τακτική διαφθοράς, τότε οι αντιστάσεις των πολιτών μειώνονται και σιγά σιγά γίνεται αποδεκτό το παράλογο (Βαβούρας & Μανωλάς, 2004, σσ. 282-291).

3.1.1 Ειδική Επιτροπή του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, Έγγραφο εργασίας σχετικά με τη διαφθορά.

Σύμφωνα με τον Θεοδόση Τάσιο ομότιμο καθηγητή του ΕΜΠ, μέλος της Ακαδημίας Επιστημών του Τορίνο (Ιταλία) αλλά και επίτιμο διδάκτωρ σε διάφορα πανεπιστήμια τα σπουδαιότερα σημεία ως απόρροια της διαφθοράς είναι: η αλλοτρίωση των ηθικών στοιχείων της κοινωνίας, η καταστρατήγηση των ιεραρχιών με παράνομες μεθόδους, η υπεροχή των μετρίων, η παραγκώνιση της αξιοκρατίας, η εξάλειψη του υγιούς ανταγωνισμού, της αναγνώρισης της εργασίας και της προσφοράς, η καταπάτηση της εντιμότητας και η διάβρωση της ηθικής της κοινωνίας ως προς την αξιοκρατία, την αλληλοβοήθεια, τον

αλληλοσεβασμό, την ισονομία και την κοινωνική δικαιοσύνη (Ν. 3666/2008) (Ν.2957/2001).

3.2 Συνέπειες στον κορμό λειτουργίας του Δημόσιου Τομέα

Η ύπαρξη διαφθοράς στον Δημόσιο Τομέα έχει μεγάλη επίδραση στην ψυχολογία των εντίμων δημοσίων λειτουργών που προσπαθούν παρά το χάος που αντικρύζουν στην καθημερινότητα τους, να είναι συνεπείς στις εργασιακές τους υποχρεώσεις που ανέλαβαν με όρκο και τηρώντας απαρέγκλιτα τον οδηγό Συμπεριφοράς και δεοντολογίας δημοσίων υπαλλήλων (Υπουργείο Οικονομικών Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού Επίτροπος Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων),(Οκτώβριος 2013). Η όλη αντιφατική κατάσταση επιδρά αρνητικά σε αυτούς, αφού βλέπουν όλες τις αδιαφανείς διαδικασίες να επικρατούν, τους ανέντιμους υπαλλήλους να πλουτίζουν και ταυτόχρονα να υπάρχει σιωπηρή συγκάλυψη ίσως και επιβράβευσης της στάσης τους.

Κάποιοι άνθρωποι έμαθαν να βολεύονται, να καμαρώνουν για την παρανομία που καταφέρνουν να πράξουν και να μην τιμωρηθούν. Σε κάποιους άλλους, πιο νομοταγείς πολίτες δημιουργείται το αίσθημα της αγανάκτησης και της έλλειψης εμπιστοσύνης στον τρόπο λειτουργίας του κράτους. Ουσιαστικά επιβραβεύεται η ανικανότητα και παρανομία και γίνονται παρατηρητές της μη ύπαρξης και τήρησης ενός δημοκρατικού, προσβάσιμου, διάφανου, αξιοκρατικού τρόπου προαγωγών χωρίς αποκλεισμούς με αποτέλεσμα να μη λαμβάνονται υπόψη οι ικανότητες, τα προσόντα και η καλή διάθεση των εργαζομένων που τηρούν ευλαβικά τους νόμους.

Παραβιάζονται οι βασικές αρχές που πρέπει να διέπουν τη δημόσια διοίκηση όπως οι αρχές της αναλογικότητας, της νομιμότητας, της αξιοπρέπειας κ.α. με αποτέλεσμα τη δημιουργία αδικιών, κακονομίας εν μέσω υπέρογκης γραφειοκρατίας στην καθημερινή ζωή των πολιτών. Η γραφειοκρατική διαδικασία είναι θεμιτό να υπάρχει δεδομένου της τήρησης της ιεραρχίας σε μια

δημόσια υπηρεσία αλλά ταυτόχρονα θα πρέπει να τηρείται με γοργούς ρυθμούς και πρόνοια, όχι να παραγκωνίζεται με τη διαδικασία της δωροδοκίας και του «λαδώματος» (Συλλογικό έργο, 2008).

Σύμφωνα με τον G. Barak η αυξανόμενη παρουσία της διαφθοράς οφείλεται:

- στα διαδικαστικά στάδια που υπάρχουν στη διάρκεια των αλλαγών που συναντώνται στις χώρες της δυτικής κοινωνίας και στις συνέπειες αυτών των αλλαγών όταν πρώτο-εφαρμόζονται
- στα πολλά επίπεδα που κατηγοριοποιούνται οι πολίτες ως προς την ίση διανομή του πλούτου και του βιοτικού επιπέδου τους
- στη διαφορετική αντιμετώπιση αυτών που κατέχουν δημόσιες θέσεις και στην πρόσβαση που έχουν λόγω αυτών των θέσεων σε θέματα εξουσίας (Barak, 2001).

3.3 Διαφθορά στον Ιδιωτικό Τομέα

Μεγάλη μερίδα των πολιτών θεωρεί ότι η διαφθορά είναι αναγκαίο κακό και ότι οφείλεται στο γεγονός ότι δεν υπάρχει μια υγιής ανταγωνιστική οικονομία. Εάν ο ιδιωτικός τομέας αποκτήσει μεγαλύτερο έδαφος έναντι του δημοσίου τότε θα γίνει η αρχή μείωσης αυτής.

Αυτή η άποψη βέβαια αντικρούεται εύκολα μιας και η διαφθορά στον Ιδιωτικό τομέα καλά κρατεί. Αν λοιπόν ιδιωτικοποιηθούν πολλές επιχειρήσεις, απλά το φαινόμενο της διαφθοράς θα μετακυλήσει στον Ιδιωτικό τομέα ή θα μοιραστεί μεταξύ Δημοσίου και Ιδιωτικού τομέα.

Τα αποτελέσματα ύπαρξης της διαφθοράς στον ιδιωτικό τομέα αφορούν τις εσωτερικές λειτουργίες μιας επιχείρησης όπως παραποίηση λογιστικών στοιχείων, φοροδιαφυγή ή ακόμα και αλλοίωση δεδομένων προκειμένου να δοθούν άνισα μερίσματα σε μετόχους της.

Η ύπαρξη της διαφθοράς έχει καθιερωθεί πλέον και μόνο η λειτουργία επαρκών και αποτελεσματικών Ελεγκτικών μηχανισμών μπορεί να την αντιμετωπίσει (Treisman, 2000).

Κεφάλαιο 4: Η διαφθορά σε παγκόσμιο επίπεδο

4.1 Μέτρηση της διαφθοράς

Η διαφθορά δύναται να χωριστεί σε 2 κατηγορίες την ποσοτική και την ποιοτική. Για τη μέτρηση της μπορούν να χρησιμοποιηθούν οι εξής βασικοί δείκτες του Οργανισμού «Διεθνής Διαφάνεια» (Transparency International) για την αποτίμηση της διαφθοράς παγκοσμίως:

- ο Δείκτης Αντίληψης για τη Διαφθορά,
- το Παγκόσμιο Βαρόμετρο για τη Διαφθορά
- και ο Δείκτης Χρηματισμού.

Με αυτούς μπορούμε να καταγράψουμε το πώς αντιλαμβάνονται οι πολίτες την έννοια της διαφθοράς στο δημόσιο τομέα. Η μέτρηση γίνεται με την βαθμολόγηση από το 0-100 όπου με το 0 ο πολίτης εκφράζει την άποψη του για το μέγιστο της διαφθοράς και όσο πλησιάζει στο 100 φθίνει το ύψος της διαφθοράς. Παγκοσμίως οι χώρες με τα υψηλότερα ποσοστά είναι χώρες της Αφρικής, Ασίας και Λατινικής Αμερικής ενώ με τα χαμηλότερα, χώρες του Δυτικού Κόσμου (Μαύρης σε Συλλογικό, 2008).

Το Παγκόσμιο Βαρόμετρο για τη Διαφθορά (Global Corruption Barometer, GCB) είναι ένας ακόμη φορέας που ερευνά τις απόψεις των πολιτών και συλλέγει στοιχεία για το μέγεθος της διαφθοράς.

Σε έρευνα που διεξήχθη για τις Ευρωπαϊκές χώρες διαπιστώθηκε ότι λιγότερο από το 1/3 των πολιτών, δεν θεωρεί ότι υπάρχει πρόβλημα. Το Παγκόσμιο Βαρόμετρο Διαφθοράς, κατά το έτος 2021, διεξήγαγε έρευνα, απευθύνοντας ερωτήσεις σε περισσότερους από 40.000 κατοίκους της Ε.Ε, ζήτησε την γνώμη και τις εμπειρίες τους από περιστατικά διαφθοράς. Τα αποτελέσματα παρουσιάζουν ανησυχητικές τάσεις για όλη την επικράτεια της Ε.Ε.

Σχεδόν 3 στους 10 κατοίκους της Ε.Ε., ήτοι περισσότεροι από 106 εκατομμύρια άνθρωποι, ανέφεραν ότι έχουν άμεση εμπειρία κάποιου περιστατικού διαφθοράς, καθώς έχουν δωροδοκήσει ή έχουν χρησιμοποιήσει προσωπικές γνωριμίες τους, για να έχουν πρόσβαση σε δημόσιες υπηρεσίες.

Στην έρευνα φαίνεται ότι στον τομέα της υγείας διαπράχθηκαν πολλές ενέργειες διαφθοράς και ειδικά τη περίοδο της πανδημίας COVID-19. Το 1/3 του πληθυσμού στην προσπάθεια του να εξυπηρετηθεί, έκανε χρήση προσωπικών γνωριμιών. Σύμφωνα με την Delia Ferreira Rubio, Πρόεδρο της Διεθνούς Διαφάνειας, τέτοιες πρακτικές μπορεί να αποβούν μοιραίες για πολλούς συνανθρώπους μας.

Βέβαια εκείνη η περίοδος παραμένει σκοτεινή, για τις συνολικές δαπάνες, για τα φάρμακα που διετεθήσαν στο κοινό και γενικά για τα οικονομικά συμφέροντα μεγάλων φαρμακευτικών εταιρειών που διαδραμάτισαν ισχυρό ρόλο. Αυτή η περίοδος χαρακτηρίστηκε από πολύ φόβο αλλά και αμφισβήτηση συνάμα.

Σε ερωτήσεις που αφορούσαν τον τραπεζικό τομέα, πάνω από το 50% απάντησε ότι σε αυτούς τους κλάδους η διαφθορά είναι μεγαλύτερη και ότι η δωροδοκία είναι σύνηθες φαινόμενο. Σχεδόν το 1/3 των ερωτηθέντων πιστεύει ότι η διαφθορά αυξάνεται στη χώρα τους, ενώ σχεδόν το 80% θεωρεί ότι οι δημόσιοι υπάλληλοι που έχουν εμπλακεί σε θέματα διαφθοράς δεν τυγχάνουν κάποιας τιμωρίας.

Υπάρχει διάχυτη αυτή η ανασφάλεια και η έλλειψη εμπιστοσύνης προς τις κυβερνήσεις ότι δεν λαμβάνουν αρκετά μέτρα για την τιμωρία αλλά και την εξάλειψη της διαφθοράς. Ταυτόχρονα βέβαια θα πρέπει να αναφέρουμε ότι πολλές αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι προς το σωστό δρόμο, εντούτοις η υλοποίηση και εφαρμογή αυτών απέχει.

Ξεκάθαρα, τα αποτελέσματα των ερευνών μας δίνουν δείγματα της έλλειψης εμπιστοσύνης προς τους κυβερνώντες, της έντονης ανασφάλειας που

δημιουργείται στους πολίτες από την άνιση μεταχείριση τους και την αυξανόμενη απείθεια στους νόμους. Είναι επιτακτική ανάγκη να ληφθούν δραστικά μέτρα προστασίας της ζωής των πολιτών και αυτό μπορεί να γίνει μόνο με την τήρηση της νομοθεσίας (ΕΛΛΑΚ, 2021).

Η Διεθνής Διαφάνεια – Ελλάς (ΔΔ-Ε) ιδρύθηκε το 1996, και είναι ένα από τα εκατό ίσως και περισσότερα τμήματα της διεθνούς οργάνωσης ανά τον κόσμο με την πιο ουσιώδη έρευνα που διεξάγεται στην Ελλάδα, με στόχο να γνωρίσει στους πολίτες στοιχεία για την διαφθορά και να τους ενημερώσει για την απόρροια κινδύνων από αυτής. Σκοπός της είναι η εξάλειψη του φαινομένου και η ανάδειξη της ισονομίας για όλους. Έκτοτε και κάθε χρόνο διεξάγει έρευνα.

Βαθμολογεί 180 χώρες και περιοχές ανά τον κόσμο με κριτήριο την αντίληψη για τη διαφθορά στον δημόσιο τομέα, κάνοντας χρήση στοιχείων από 13 εξωτερικές πηγές, συμπεριλαμβανομένης της Παγκόσμιας Τράπεζας, του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ, ιδιωτικών εταιρειών αξιολόγησης κινδύνου και συμβουλευτικών εταιριών, δεξαμενών σκέψης και άλλων. Οι βαθμολογίες αντιστοιχούν σε γνώμες εμπειρογνομόνων και επιχειρηματιών.

Η διαδικασία για τον υπολογισμό του Δείκτη Αντίληψης Διαφθοράς επανεξετάζεται συχνά ώστε τα αποτελέσματα του να παραμένουν αξιόπιστα και ισχυρά. Η πλέον πρόσφατη επανεξέτασή του έγινε από το European Commission 's Joint Research Centre το 2017.

Τα αποτελέσματα της τελευταίας έρευνας για το έτος 2023 του Δείκτη Αντίληψης Διαφθοράς , που δημοσιεύτηκε από τη Διεθνή Διαφάνεια, μας δείχνουν ότι δεν έχουν γίνει σημαντικά βήματα για την μείωση της διαφθοράς στον δημόσιο τομέα. «Ως εκ τούτου ο παγκόσμιος μέσος όρος του Δείκτη Αντίληψης Διαφθοράς βρίσκεται σταθερά στους 43 βαθμούς από το 2011. Αυτά τα αποτελέσματα εγείρουν σοβαρό πρόβλημα διαφθοράς.

Σύμφωνα με τον Δείκτη για το Κράτους Δικαίου, οι πολίτες αντιλαμβάνονται ότι τα δικαιοδοτικά συστήματα παρακμάζουν. Στις χώρες που εντοπίζεται μεγαλύτερη διαφθορά παρουσιάζεται παράλληλα πολύ χαμηλή βαθμολογία στον Δείκτη Αντίληψης Διαφθοράς. Αυτό μας δείχνει ότι υπάρχει άμεση αλληλεξάρτηση ανάμεσα στην πρόσβαση στη δικαιοσύνη και στη διαφθορά. Δυστυχώς ακόμα και στις δημοκρατικές κυβερνήσεις, η διαφθορά καλά κρατεί μιας και η δικαιοσύνη παραγκωνίζεται στο βωμό της ατιμωρησίας.

Η Δανία (90 βαθμοί) καταλαμβάνει την πρώτη θέση στον δείκτη για έκτη συνεχόμενη χρονιά, με τη Φινλανδία και τη Νέα Ζηλανδία να ακολουθούν με βαθμολογία 87 και 85, αντίστοιχα. Η Σομαλία (11 βαθμοί), η Βενεζουέλα (13 βαθμοί), η Συρία (13 βαθμοί), το Νότιο Σουδάν (13 βαθμοί) και η Υεμένη (16 βαθμοί) καταλαμβάνουν τις τελευταίες θέσεις του Δείκτη.» Χώρες που εμπλέκονται σε εμπόλεμες καταστάσεις ή έχουν αυταρχικά καθεστώτα, έχουν μεγάλα ποσοστά διαφθοράς

Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι ο πόλεμος της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας (36 βαθμοί) δημιούργησε τεράστιες προκλήσεις για τη διακυβέρνηση και τις υποδομές της, αυξάνοντας τους κινδύνους διαφθοράς.

Στην Ουκρανία διατηρήθηκε η άνοδος του Δείκτη Αντίληψης Διαφθοράς (για έντεκα συνεχόμενα χρόνια προσπάθησε να αλλάξει το δικαιοδοτικό σύστημά της, ενισχύοντας την ανεξαρτησία του δικαστικού σώματος). Παρά τις βελτιώσεις αυτές, η ύπαρξη σημαντικού αριθμού υποθέσεων διαφθοράς υψηλής στάθμης παραμένει μια σημαντική ανησυχία.

Είκοσι τρεις χώρες -μεταξύ των οποίων κάποιες δημοκρατίες με υψηλή κατάταξη, όπως η Ισλανδία (72 βαθμοί), η Ολλανδία (79 βαθμοί), η Σουηδία (82 βαθμοί) και το Ηνωμένο Βασίλειο (71 βαθμοί), καθώς και ορισμένα αυταρχικά καθεστώτα όπως το Ιράν (24 βαθμοί), η Ρωσία (26 βαθμοί), το Τατζικιστάν (20 βαθμοί) και η Βενεζουέλα (13 βαθμοί) βρίσκονται όλες σε ιστορικά χαμηλά

επίπεδα φέτος. Από το 2018, οχτώ χώρες βελτίωσαν τη θέση τους στον Δείκτη Αντίληψης Διαφθοράς κατά την ίδια περίοδο: η Ιρλανδία (77 βαθμοί), η Νότια Κορέα (63 βαθμοί), η Αρμενία (47 βαθμοί), το Βιετνάμ (41 βαθμοί), οι Μαλδίβες (39 βαθμοί), η Μολδαβία (42 βαθμοί), η Αγκόλα (33 βαθμοί) και το Ουζμπεκιστάν (33 βαθμοί).

Σύμφωνα με τις τελευταίες δηλώσεις του Προέδρου της Διεθνούς Διαφάνειας, François Valérien: «Η διαφθορά δε θα σταματήσει να αναπτύσσεται εάν τα δικαιοδοτικά συστήματα δεν ξεκινήσουν να προβαίνουν σε τιμωρητικές συμπεριφορές απέναντι σε αδικοπραγίες και να μπορέσουν να ελέγξουν κυβερνήσεις. Εάν η δικαιοσύνη τυγχάνει πρακτικών εξαγοράς ή πολιτικών παρεμβάσεων, τότε αυτοί που δέχονται τις αρνητικές συνέπειες και υποφέρουν είναι οι άνθρωποι. Οι αρχηγοί των κρατών οφείλουν να επενδύσουν ολοκληρωτικά και να μπορέσουν να παράσχουν εγγυήσεις ως προς την ανεξαρτησία των θεσμών που προστατεύουν τον νόμο και αντιμετωπίζουν τη διαφθορά. Ήρθε η χρονική στιγμή για τον τερματισμό της ατιμωρησίας που έχει σχέση με τη διαφθορά.» (Transparency International, 2021).

Ανεξάρτητα, διαφανή και επαρκώς χρηματοδοτούμενα δικαιοδοτικά και εποπτικά θεσμικά όργανα αποτελούν τον πυρήνα για τον περιορισμό της διαφθοράς. Αντίστοιχα, η πρόληψη της κατάχρησης της πολιτικής εξουσίας, της δωροδοκίας και άλλων μορφών διαφθοράς που επηρεάζουν τα δικαιοδοτικά συστήματα είναι καίρια για τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητάς τους.

Σε χώρες της Αφρικής, η διαφθορά ανθίζει ποικιλοτρόπως. Δωροδοκίες, εκβιασμοί και πολιτικές παρεμβάσεις είναι συνήθη φαινόμενα, παρότι γίνονται προσπάθειες υπήρξαν περιπτώσεις φυλάκισης δικαστών στο Μπουρούντι (20 βαθμοί) και έλλειψη αποτελεσματικής έρευνας σε υποθέσεις που κατατέθηκαν στα δικαστήρια στη Δημοκρατία του Κονγκό (20 βαθμοί). Η Διεθνής Διαφάνεια σε κάλεσμα της προς τους κυβερνώντες ζητά τα δικαιοδοτικά συστήματα να λειτουργούν ανεξάρτητα να τους παρέχουν τους απαραίτητους πόρους

προκειμένου να μπορούν να κάνουν το έργο τους ώστε να τιμωρούνται όσοι διαπράττουν διαφθορά.

Ο Εκτελεστικός Διευθυντής της Διεθνούς Διαφάνειας, Daniel Eriksson, δήλωσε:

«Η διαφθορά μεγαλώνει την κοινωνική αδικία και πλήττει δυσανάλογα τους πιο ευάλωτους. Σε πολλές χώρες, τα θύματα της διαφθοράς εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν πολλά εμπόδια. Ήρθε το πλήρωμα του χρόνου για να ξεπεράσουμε τα εμπόδια και να δημιουργήσουμε το σωστό περιβάλλον που οι άνθρωποι μπορούν να έχουν αποτελεσματική πρόσβαση στη δικαιοσύνη. Σε όλους αξίζει μια δίκαιη υπεράσπιση και χωρίς αποκλεισμούς νομικά συστήματα όπου οι φωνές των θυμάτων θα μπορούν ακούγονται σε κάθε στάδιο. Οτιδήποτε άλλο αποτελεί προσβολή στη δικαιοσύνη.»

4.2 Η θέση της Ελλάδας στον δείκτη αντίληψης διαφθοράς για το 2023 (χώρα υπό παρακολούθηση)

Η Ελλάδα κάνει θετικές προσπάθειες καταπολέμησης της διαφθοράς τα τελευταία 3 έτη (49 βαθμοί το 2023 από 52 βαθμούς το 2022 & 59η θέση για το 2023 από 51η θέση το 2022), αλλά αντιμετωπίζει κρίση του κράτους δικαίου που αντιστρέφει τη θετική πορεία της χώρας κατά την τελευταία δεκαετία.

Συμβάντα που αφορούν υποκλοπές επικοινωνιών δημοσιογράφων και πολιτικών της αντιπολίτευσης από την κυβέρνηση, καταπάτηση του δικαιώματος της ελεύθερης έκφρασης και της ελευθερία του τύπου αλλά και η πληγωμένη δικαστική ανεξαρτησία, οδήγησαν σε ακόμα πιο μεγάλη πτώση του κράτους δικαίου στην Ε.Ε.

Το γεγονός ότι έχει αναφερθεί, ότι έχουν απειληθεί μέλη του ανεξάρτητου ελεγκτικού οργάνου που ερευνά την υπόθεση στο σκάνδαλο των υποκλοπών «Predatorgate» καθώς και το ότι παρεμποδίζονται μάρτυρες, εγείρει αυξανόμενες ανησυχίες. Η Ελλάδα είναι η χώρα με τη χειρότερη επίδοση στην

Ε.Ε. σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Δείκτη Ελευθερίας του Τύπου (World Press Freedom Index).

Είναι δυστυχώς συνήθης η χρήση SLAPP (Strategic Lawsuit Against Public Participation), προκειμένου να αφαιρεθεί ο λόγος στους δημοσιογράφους και να μην αναφερθούν υποθέσεις διαφθοράς. Έτσι άλλωστε εξυπηρετούνται και τα συμφέροντα των ιδιοκτητών Μ.Μ.Ε. αλλά όσων ανήκουν στους έχοντες.

Πάραυτα η Ελλάδα ιδρύοντας την Εθνική Αρχή Διαφάνειας το 2019, έκανε μια μικρή κίνηση ενάντια στη διαφθορά που θα ήταν πιο ολοκληρωμένη αν δεν στελεχώνονταν από μέλη επιλεγμένα από την εκάστοτε κυβέρνηση. Αξίζει βέβαια να αναφερθεί ότι η θέση του Διοικητή είναι κενή για περισσότερο από ενάμιση χρόνο, ενώ μέλη του Συμβουλίου Διοίκησης παραιτήθηκαν πρόσφατα εν μέσω καταγγελιών για σκάνδαλο. Σύμφωνα με δηλώσεις του Προέδρου της Διεθνούς Διαφάνειας Ελλάδος, κ. Γιώργος Χατζηγιαννάκης: «Η χώρα μας για πρώτη φορά μετά από 5 χρόνια παρουσίασης πτώση της βαθμολογίας της στον Δείκτη Αντίληψης Διαφθοράς, που επηρεάζει αρνητικά και τη συνολική κατάταξή της παγκοσμίως. Ήδη από πέρυσι η Διεθνής Διαφάνεια Ελλάδος προειδοποίησε για τα φαινόμενα περιστολής του κράτους δικαίου, την έλλειψη πρωτοβουλιών για τη βελτίωση της ελευθερίας του τύπου και την αποδυνάμωση των Ανεξάρτητων Αρχών. Για να επιστρέψει η χώρα στην ανοδική πορεία των προηγούμενων ετών, θα πρέπει να σημειωθούν ουσιαστικές παρεμβάσεις, μεταξύ άλλων, για την προστασία των δημοσιογράφων, την ανεξαρτησία των διοικήσεων των Ανεξάρτητων Αρχών και την ενδυνάμωση του κράτους δικαίου. Η Διεθνής Διαφάνεια Ελλάδος προτίθεται να συμβάλλει με κάθε πρόσφορο τρόπο στην επίτευξη των παραπάνω στόχων.»

Κεφάλαιο 5: Ελεγκτικοί μηχανισμοί στο Ελληνικό κράτος

5.1 Σύνταγμα Της Ελλάδος Και Προστασία Της Δημοκρατίας

Το Σύνταγμα μας στα άρθρα 4-25 ,29,51,55,102 παρέχει προστασία και ενισχύει τα ανθρώπινα δικαιώματα πάσης φύσεως ως ατόμου και ως μέλος του κοινωνικού συνόλου τηρώντας την «αρχή της αναλογικότητας» όπως «την ισότητα των Ελλήνων, την προσωπική ελευθερία το άσυλο κατοικίας, το δικαίωμα του νόμιμου δικαστή, την προστασία προσωπικών δεδομένων ,το δικαίωμα του συνέρχεσθαι και συνεταιρίζεσθαι, τη θρησκευτική ελευθερία ,την ελευθερία του τύπου, την προστασία της ιδιοκτησίας, την προστασία οικογένειας, γάμου, μητρότητας, παιδικής ηλικίας, τα δικαιώματα ατόμων με ειδικές ανάγκες, την προστασία της εργασίας, την προστασία του περιβάλλοντος, συνδικαλιστική ελευθερία, το απόρρητο των επιστολών, τις ρυθμίσεις που αφορούν την παιδεία, την τέχνη, τον κινηματογράφο, την τηλεόραση».

Η διάκριση των εξουσιών γίνεται σε 3 μέρη (αρ. 26 Συντάγματος): Νομοθετική – Εκτελεστική –Δικαστική

- «Η νομοθετική εξουσία ασκείται από τη Βουλή και τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας»(άρθρο 26 παρ.1)
- «Η εκτελεστική εξουσία ασκείται από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας και την Κυβέρνηση»(άρθρο 26 παρ.2)
- Και τη Δικαστική Εξουσία την ασκούν τα δικαστήρια και ο χαρακτήρας της πρέπει να είναι αδιάβλητος ,ανεξάρτητος και αντικειμενικός κατά την εφαρμογή της νομοθεσίας με κύριο στόχο την προστασία και το συμφέρον του ελληνικού λαού (άρθρο 26 παρ.3).

Σύμφωνα με το 101Σ, το κράτος διοικείται με το «Αποκεντρωτικό Σύστημα». Αυτό βέβαια δεν ισχύει στην πράξη, με την Ελλάδα να είναι από τα πιο κεντρικά διοικούμενα κράτη της Ευρώπης σε αντίθεση με άλλα που λειτουργούν

ομοσπονδιακά. Ο λόγος της τάσης προς αποκέντρωση υπάρχει και τεκμηριώνεται με τη χρησιμότητα και αποτελεσματικότητα που μπορεί να αποδώσει στην διαχείριση προβλημάτων σε σχέση με την κεντρική διοίκηση. Υπάρχουν διοικητικά όργανα με αποφασιστική αρμοδιότητα στο επίπεδο της περιφέρειας, υπό τον έλεγχο της κεντρικής δημόσιας διοίκησης, τα οποία είναι υπεύθυνα μεν για τη διεκπεραίωση ενός σημαντικού έργου του δημοσίου και του κράτους, αλλά δεν έχουν αυτόνομη χρηματοδότηση και εξαρτώνται από την χρηματοδότηση της κεντρικής διοίκησης (ο βασικότερος λόγος για τον οποίο κρίνεται ότι δεν υπάρχει πραγματικά αποκεντρωτικό σύστημα). Με το πέρασμα των ετών όμως, έχουν γίνει προσπάθειες για μεταβίβαση υπηρεσιών (αλλά όχι εξουσιών) στα περιφερειακά όργανα και οργανισμούς. Υπάρχουν 7 αποκεντρωμένες περιφερειακές διοικήσεις που είναι όργανα του κράτους και ανήκουν στις περιφέρειες:

1. Αττικής, με έδρα την Αθήνα
2. Θεσσαλίας-Στερεάς Ελλάδας, με έδρα τη Λάρισα
3. Ηπείρου –Δυτικής Μακεδονίας , με έδρα τα Ιωάννινα
4. Πελοποννήσου-Δυτικής Ελλάδας, με έδρα την Πάτρα
5. Αιγαίου, με έδρα τον Πειραιά
6. Κρήτης, με έδρα το Ηράκλειο
7. Μακεδονίας –Θράκης, με έδρα τη Θεσσαλονίκη

5.2 Σύστημα τοπικής αυτοδιοίκησης

Σύμφωνα με το 102Σ, τα τοπικά ζητήματα αφορούν τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης α΄ και β΄ βαθμού. Τα μέλη των δήμων , εκλέγονται από το λαό με εκλογές που διεξάγονται κάθε 4 έτη, ενώ οι ευρωεκλογές κάθε 5 έτη, και έτσι κατοχυρώνεται με αποδεκτό δημοκρατικό τρόπο η διοικητική αυτοτέλεια και ανεξαρτησία και αυτονομία στην δημοσιονομική διαχείριση (π.χ. συντάσσουν δικό τους προϋπολογισμό και έχουν μεμονωμένη οικονομική διαχείριση, πράγμα που μπορεί να οδηγήσει κατά περίπτωση την κερδοφορία ή την

χρεοκοπία Δήμων ή Περιφερειών). Παρόλο που οι δήμοι υπάγονται σε διοικητικό έλεγχο της κεντρικής διοίκησης (όσον αφορά την νομιμότητα των ενεργειών τους μόνο), δεν ανήκουν ιεραρχικά σε αυτή.

Στην χώρα παρά την αρχική υπερδιαίρεση σε δήμους και κοινότητες σε διοικητική αναδιάρθρωση από τον Ελ. Βενιζέλο. Στην μεταπολίτευση έχουν γίνει κινήσεις εξυγίανσης πολλών προβλημάτων που δημιουργεί η υπερβολική τμηματοποίηση. Με τα προγράμματα «ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ» και έπειτα «ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ», η χώρα αποτελείται πλέον από 325 Δήμους και 7 Περιφέρειες. Ελέγχονται από αυτοτελείς υπηρεσίες που λειτουργούν στις 7 αποκεντρωμένες διοικήσεις με επικεφαλή τον Ελεγκτή Νομιμότητας με 5 έτη θητεία. Ένας από τους βασικούς λόγους για τη διοικητική μεταρρύθμιση είχε σκοπό την αξιοποίηση μακροπροθέσμων αναπτυξιακών προγραμμάτων της ΕΟΚ. Η διαχείριση αναπτυξιακών προγραμμάτων ακολουθώντας τις εθνικές και ευρωπαϊκές κατευθύνσεις, αποτελεί βασικό έργο των αποκεντρωμένων οργανισμών. Η διαδικασία διαχωρισμού ως προς την επίλυση θεμάτων και ως προς που ανήκουν αποτελεί ευαίσθητο θέμα για τους δήμους και τις περιφέρειες και επιλύεται τηρώντας τις αρχές της εγγύτητας, της πληρότητας, της επάρκειας και καταλληλότητας και της συνεργασίας.

Τα βασικά όργανα της Περιφέρειας είναι ο Περιφερειάρχης συνεπικουρούμενος από τους Αντιπεριφερειάρχες, το Περιφερειακό συμβούλιο, τα οποία εκλέγονται ανά 4ετία την Οικονομική και Εκτελεστική Επιτροπή. (Ν. 4804/2021). Καταβάλλεται προσπάθεια προκειμένου να δημιουργηθεί ένα περιβάλλον όπου η διαφάνεια να ενισχύει την ισότητα και θα φροντίζει να λαμβάνει την απαιτούμενη ενημέρωση ο πολίτης για τις ενέργειες του δημοσίου τομέα, προστατεύοντας παράλληλα τα δικαιώματά του.

5.3 Ανεξάρτητες αρχές

Κατά την περίοδο της δεκαετίας 1980 εμφανίζονται Ελληνικά δρώμενα οι Ανεξάρτητες Αρχές. Κύριος σκοπός τους είναι η λειτουργία τους ανεξάρτητα από την κεντρική διοίκηση, η τήρηση της νομοθεσίας με σκοπό τη διαμεσολάβηση τους για την αποκατάσταση διάφορων θεμάτων οικονομικών, η κατοχύρωση συνταγματικών δικαιωμάτων και γενικά η υπεράσπιση της τήρησης των νόμων με σκοπό την καταπολέμηση αυθαιρεσιών προς αποφυγή εξέλιξης της διαφθοράς. (άρ.101 Συντάγματος). Αν και είναι Ν.Π.Δ.Δ, στην ιεραρχία δεν ελέγχονται από κάποιο Δημόσιο Πρόσωπο και έτσι οι αποφάσεις που λαμβάνουν δεν ελέγχονται ως προς τη νομιμότητα τους ή τη σκοπιμότητα τους από την εκάστοτε κυβέρνηση.

Υπάρχουν οι εξής 15 ανεξάρτητες αρχές, με τις πέντε πρώτες σε σειρά να είναι συνταγματικά κατοχυρωμένες, που κύριο αντικείμενο τους είναι η αποτροπή ύπαρξης αλλά και εξάλειψης της διαφθοράς:

8. Ο Συνήγορος του Πολίτη ο οποίος τελεί και τα καθήκοντα του Συνηγόρου του Παιδιού και του Συνηγόρου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και παρακολουθεί αρκετές φορές την Αρχή της Ίσης Μεταχείρισης
9. Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης
10. Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού (ΑΣΕΠ)
11. Αρχή Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών (ΑΔΑΕ)
12. Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα
13. Εθνική Αρχή Ανώτατης Εκπαίδευσης (ΕΘΑΑΕ)
14. Εθνική Αρχή Διαφάνειας
15. Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων
16. Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ)
17. Επιτροπή Ανταγωνισμού
18. Επιθεώρηση Εργασίας
19. Εθνική Αρχή Ανώτατης Εκπαίδευσης (ΕΘΑΑΕ)

Διαφθορά στο Δημόσιο Τομέα – Καραδημήτρη Φανή

20. Ελληνική Επιτροπή Ατομικής Ενέργειας (ΕΕΑΕ)

21. Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ)

22. Ρυθμιστική Αρχή Αποβλήτων Διαχείρισης και Υδάτων

Επίσης εντός των τοπικών αυτοδιοικήσεων λειτουργούν με σκοπό τη μείωση της κακονομίας προς όφελος εργαζομένων και πολιτών της τοπικής αυτοδιοίκησης:

- ο «Δημοτικός Αντιπρόσωπος»,
- ο «Συμπαραστάτης του Δημότη και της Επιχείρησης»,
- η «Επιτροπή Ποιότητας Ζωής»
- ο «Περιφερειακός Συμπαραστάτης»

Αξίζει να αναφερθεί ότι πρωθύστερα του προγράμματος «Καλλικράτη» οι δαπάνες της Περιφέρειας, των Δήμων και Ν.Π.Δ.Δ. δεν υπάγονταν καν σε προληπτικό από το Ελεγκτικό Συνέδριο. Πλέον βέβαια μετά τη ψήφιση του Ν.4700/2020 (Άρθρο 346) που αφορά Ρυθμίσεις για τους ελέγχους σε οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης και λοιπά νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, ο έλεγχος είναι ως επί το πλείστον ετήσιος και κατασταλτικός. Σκοπός του ελέγχου: «α) η αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης, β) η ορθή τήρηση του κατά περίπτωση ισχύοντος λογιστικού ή διαχειριστικού συστήματος, σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές που το διέπουν, γ) η τήρηση και ενημέρωση των λογαριασμών, ώστε να απεικονίζουν με ακρίβεια το περιεχόμενο των οικονομικών πράξεων και δημοσιονομικών ενεργειών, δ) η νόμιμη καταβολή του μεριδίου τυχόν συμμετοχής ενός ή περισσότερων Ο.Τ.Α. σε κάθε φύσεως νομικά πρόσωπα αυτών ή σε προγραμματικές συμβάσεις, ε) η νόμιμη λήψη δανείων, η παροχή εγγυήσεων και η τήρηση των όρων των σχετικών συμβάσεων, στ) η νόμιμη διαχείριση της κινητής και ακίνητης περιουσίας και ζ) η έγκαιρη και κανονική απόδοση των υπέρ τρίτων εισπραττόμενων νόμιμων δικαιωμάτων και η είσπραξη και η διαχείριση των ανταποδοτικών τελών ή άλλων ειδικών εσόδων ή των εσόδων από δάνεια ή των βεβαιωθέντων εσόδων από οφειλές και πρόστιμα σε βάρος τρίτων.»

Διαφθορά στο Δημόσιο Τομέα – Καραδημήτρη Φανή

Η Γενική Γραμματεία για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς (ΓΕ.Γ.ΚΑ.Δ.) (άρθρο 15 του Ν. 4320/19.03.2015) ακολουθεί τον ανεξάρτητο φορέα Γενικού Συντονιστή για την καταπολέμηση της διαφθοράς που έλαβε χώρα κατά τα έτη 2013-2015 (Ν.4152/2013). Κατά το σύντομο διάστημα λειτουργίας του, έκανε σημαντικές προτάσεις για ξέπλυμα μαύρου χρήματος αλλά και για χρήση ποσών που προέρχονταν ως αποζημιώσεις από την εταιρεία SIEMENS με σκοπό την περαιτέρω εκπαίδευση των εργαζομένων στους ελεγκτικούς μηχανισμούς.

Ο Γενικός Επιθεωρητής Δημόσιας Διοίκησης ξεκίνησε με το Ν.3074/2002, με αποστολή την ανεύρεση κρουσμάτων διαφθοράς και κακοδιοίκησης. Κύριο έργο που ήλεγχε ήταν του Σώματος Επιθεωρητών-Ελεγκτών Δημόσιας Διοίκησης και των υπόλοιπων Υπηρεσιών Επιθεώρησης και Ελέγχου προκειμένου να διατηρηθεί η εύρυθμη λειτουργία του δημόσιων υπηρεσιών ήτοι τα Σώματα Ελέγχου των Υπουργείων, των ΟΤΑ Α΄ ΚΑΙ Β΄ Βαθμού των Ν.Π.Δ.Δ, Ν.Π.Ι.Δ αλλά και των ΔΕΚΟ. Λειτουργεί με πλήρη ανεξαρτησία, προκειμένου να μπορούν οι πολίτες να τον εμπιστεύονται.

Το Ελεγκτικό Συνέδριο, το ανώτατο δημοσιονομικό δικαστήριο, αποτελεί ένα από τα τρία ανώτατα δικαστήρια της Ελλάδας μαζί με το Συμβούλιο της Επικρατείας και τον Άρειο Πάγο και ταυτόχρονα ασκεί και διοικητικές αρμοδιότητες. Ελέγχει όλες τις κρατικές δαπάνες και καταλογίζει ευθύνες σε δημόσιους υπαλλήλους που κατέχουν θέσεις ευθύνης εάν οι πράξεις τους ζημίωσαν το δημόσιο τομέα.

Ο Συνήγορος του Πολίτη αποτελεί μια από τις 5 συνταγματικά κατοχυρωμένες ανεξάρτητες αρχές σύμφωνα με το Ν.2477/1997 και το Ν.3094/03. Δέχεται αιτήματα πολιτών σε θέματα που προσκρούουν στο νόμο και λειτουργεί προς υπεράσπιση τους αφίλοκερδώς. Ασχολείται με περιπτώσεις κακονομίας που θίγουν τα δικαιώματα πολιτών και φροντίζει για την εφαρμογή της νομοθεσίας.

Το Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού, λειτουργεί σύμφωνα με το Ν.2190/1994 και κατοχυρώθηκε συνταγματικά με την αναθεώρηση του 2001 (άρθρο 103). Κύριο αντικείμενο του είναι η αξιοκρατία κατά την επιλογή προσωπικού σε προκηρύξεις του Δημοσίου. Ελέγχει εάν τηρήθηκε η σωστή διαδικασία στους διαγωνισμούς προσλήψεων, εξετάζει ενστάσεις υποψηφίων και γενικά έχει την υποχρέωση της τήρησης της νομοθεσίας κατά τη διεξαγωγή των διαδικασιών πρόσληψης προσωπικού σε υπηρεσίες που ελέγχονται από το Δημόσιο Τομέα (αρ. 2-3, Ν. 2190/94).

«Η Αρχή Καταπολέμησης Νομιμοποίησης Εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και ελέγχου των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης, σύμφωνα με το νόμο 4557/2018 (ΦΕΚ Α' 139) ο οποίος καταργεί το νόμο 3691/2008, μετονομάζεται σε Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες. Λειτουργεί ενάντια στη νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, της χρηματοδότησης της διάδοσης όπλων μαζικής καταστροφής, και ελέγχου των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης, ενισχύοντας την ασφάλεια και τη σταθερότητα της δημοσιονομικής και οικονομικής πολιτικής.

Ο Εισαγγελέας Εγκλημάτων Διαφθοράς, σύμφωνα με τον Ν.4139/213 αρ.75 και σε συνέχεια του Ν.4022/2011 δημιουργήθηκε προς εξέταση κακουργημάτων που διέπρατταν Υπουργοί, Υφυπουργοί και μέλη του Κοινοβουλίου.

Ο Εισαγγελέας Οικονομικού Εγκλήματος σύμφωνα με το Ν.3943/2011, ασχολείται με παραβάσεις φορολογικές που ζημιώνουν σημαντικά το Δημόσιο ταμείο.

Το Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος (ΣΔΟΕ) λειτουργεί από το 1997 και είναι υπηρεσία που κάνει ελέγχους και ανήκει στην Γ.Γ. Φορολογικής Πολιτικής του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών. Η ίδρυση του βασίστηκε

στην ΥΠΕΔΑ (Υπηρεσία Ελέγχου Διακίνησης Αγαθών) που είχε ξεκινήσει επί θητείας ως Υπουργός Οικονομικών του Δημήτρη Τσοβόλα. Έχει ως αντικείμενο την εύρεση παραβάσεων οικονομικής φύσεως καθώς και την καταστολή αυτών. Είναι ανεξάρτητη Αρχή και καταπολεμά τη διαφθορά σε θέματα φορολογικά, δωροδοκίες, χρηματιστηριακών συναλλαγών κ.α. (αρ. 2 Ν. 3932/2011, αρ. 7 Ν. 3691/2008).

Η Ανοικτή Διακυβέρνηση υποστηρίζει τη διαφάνεια και τη διαβούλευση. Μέσα από τη διαδικτυακή σελίδα OpenGov μπορεί να προσφέρει στους πολίτες ενημέρωση για όλες τις αποφάσεις, πράξεις, αναθέσεις του Δημοσίου Τομέα. Ο πολίτης λαμβάνει γνώση για όλες τις συμβάσεις που συνάπτονται και ταυτόχρονα εκφράζει τη γνώμη του στο πλαίσιο διαβούλευσης για νέους νόμους που πρόκειται να ψηφιστούν και οτιδήποτε άλλο θέμα τους αφορά (αρ. 1 Ν. 4022/2011, αρ. 1-2 Ν. 3943/2011, αρ. 11 Ν. 3560/2007).

Με το Ν.3861/2010 και το πρόγραμμα «Διαύγεια», όπως τροποποιήθηκε με τις διατάξεις των Ν.4210/13, Ν.4264/14 και 4281/14, επιτυγχάνεται όσο το δυνατό καλύτερα η ενημέρωση των πολιτών για τις διοικητικές αποφάσεις που λαμβάνονται. Καμιά διοικητική πράξη δεν έχει ισχύ εάν δεν αναρτηθεί στον ιστότοπο του «ΔΙΑΥΓΕΙΑ».

Συνάμα ο Ν.4013/2011 αφορά τη Σύσταση ενιαίας Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων και Κεντρικού Ηλεκτρονικού Μητρώου Δημοσίων Συμβάσεων - Αντικατάσταση του έκτου κεφαλαίου του Ν. 3588/2007 (πτωχευτικός κώδικας) - Προ πτωχευτική διαδικασία εξυγίανσης και άλλες διατάξεις. Όλοι οι φορείς του δημοσίου κατά τη διεξαγωγή διαγωνιστικής διαδικασίας προμήθειας ή ανάθεσης υπηρεσιών υποχρεούνται να αναρτήσουν όλα τα διαγωνιστικά στάδια και τελικά τις Συμβάσεις.

Υπόχρεοι για καταχώρηση στο Κεντρικό Ηλεκτρονικό Μητρώο Δημοσίων Συμβάσεων είναι οι φορείς του δημοσίου, ενώ αναρτώνται όλες οι συμβάσεις έργων, προμηθειών, παροχής υπηρεσιών, διακηρύξεις διαγωνισμών κλπ.

Σημαντικά εργαλεία για τους πολίτες και για τη συμπεριφορά των δημοσίων υπαλλήλων αποτελεί ο Οδηγός για τα Δικαιώματα των Πολιτών και των Επιχειρήσεων (Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης & Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης), ο Οδηγός Ορθής Διοικητικής Συμπεριφοράς και των Επιχειρήσεων (Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης & Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης), ο Κώδικας Ηθικής και Δεοντολογίας της Ομάδας Καταπολέμησης Διαφθοράς και το Στρατηγικό Σχέδιο Καταπολέμησης της Διαφθοράς στη Φορολογική & Τελωνειακή Διοίκηση (Υπουργείο Οικονομικών), προς αντιμετώπιση πιθανών κρουσμάτων διαφθοράς και παράτυπης συμπεριφοράς των υπαλλήλων (αρ. 1 Ν. 4013/2011, αρ. 5-6 Ν. 3979/2011).

5.4 Ποινική αντιμετώπιση της διαφθοράς

Στον Ποινικό Κώδικα θεωρούνται αξιόποινες πράξεις η δωροδοκία και η δωροληψία όταν συμβαίνουν σε περίοδο εκλογών (άρθρο 159 ΠΚ), η δωροδοκία υπαλλήλου (άρθρα 235 & 236 ΠΚ) (καθώς και η δωροδοκία δικαστή και εισαγγελέα (άρθρο 237 ΠΚ). Άλλα αδικήματα που τιμωρούνται είναι κατάχρηση εξουσίας (άρθρο 239 ΠΚ), η ψευδής βεβαίωση και νόθευση εγγράφου (άρθρο 242 ΠΚ), η αθέμιτη συμμετοχή (άρθρο 255 Π.Κ), η υπεξαίρεση στην υπηρεσία (άρθρο 258 Π.Κ) και η παράβαση καθήκοντος (άρθρο 259 Π.Κ) .

Στους Ν. (Ν.3528/07) και (Ν.3584/2007), προβλέπονται αυστηρές πειθαρχικές συνέπειες για παραπτώματα και πράξεις διαφθοράς δημοσίων και δημοτικών υπαλλήλων όπως την παράβαση καθήκοντος, την προσπόριση χρηματικού κέρδους, την παραβίαση της αρχής της ισότητας, την εξυπηρέτηση προσωπικών συμφερόντων κάνοντας χρήση της ιδιότητά τους κ.α. Οι δε Ν.4057/12 και

N.4093/12 προβλέπουν ακόμα πιο αυστηρές ποινές για αδικήματα διαφθοράς και πειθαρχικά παραπτώματα Υπαλλήλων.

Το Πειθαρχικό δίκαιο είναι όλοι οι κανόνες που ρυθμίζουν οτιδήποτε αφορά την πειθαρχική ευθύνη των δημοσίων υπαλλήλων και καθορίζουν τους όρους της πειθαρχικής διαδικασίας.

Οι στόχοι του είναι :

- να διασφαλιστεί η νομιμότητα της λειτουργίας της Δημόσιας Διοίκησης
- να δοθούν εγγυήσεις στον διωκόμενο έτσι ώστε να διασφαλίζεται η ορθή απονομή του δικαίου και η αποτελεσματική εφαρμογή των κανόνων του
- Εύρυθμη λειτουργία της υπηρεσίας - (προληπτικός και κατασταλτικός χαρακτήρας των κανόνων του) (235 ΠΚ, Αρ. 106-107 Ν. 3528/2007)

Άλλοι ελεγκτικοί μηχανισμοί που μπορούμε να αναφέρουμε είναι οι:

- Υπηρεσία Ειδικών Ελέγχων (ΥΠΕΕ):
- Σώμα Επιθεωρητών δημοσίων Έργων
- Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας (ΣΕΠΕ)
- Σώμα Επιθεωρητών - Ελεγκτών του Υπουργείου Μεταφορών και Επικοινωνιών (ΣΕΕΥΜΕ)
- «Επιθεώρηση Δημοσίων Έργων»
- Σώμα Επιθεωρητών Υπηρεσιών Υγείας και Πρόνοιας (ΣΕΥΥΠ)
- Ειδική Υπηρεσία Επιθεωρητών Περιβάλλοντος (ΕΥΕΠ) (Ν. 2719/1999, Ν. 3669/2008 Ν. 2639/1998)

5.5 Η Διεθνής Διαφάνεια

Η Διεθνής Διαφάνεια με έτος ίδρυσης το 1993 και έδρα το Βερολίνο έχει ως στόχο την ενημέρωση των πολιτών για θέματα διαφθοράς και κακοδιοίκησης αλλά και την πάταξη αυτής μέσω καταγγελιών(transparency.gr).

Κεφάλαιο 6: Περιπτώσεις σκανδάλων διαφθοράς των τελευταίων 30 ετών

Στη δημοσιότητα έχουν κυκλοφορήσει πάρα πολλά σκάνδαλα διαφθοράς ανά τον κόσμο. Σκάνδαλα που εμπλέκονται σημαίνοντα πολιτικά πρόσωπα, οικονομικά σκάνδαλα, σκάνδαλα ρουσφετολογίας κυρίως με παράνομους διορισμούς στο δημόσιο τομέα αλλά και σκάνδαλα διαμεσολάβησης προς εξυπηρέτηση συμφερόντων μεγάλων εταιρειών με το ανάλογο αντίτιμο φυσικά.

Απόρροια των παραπάνω ήταν η ίδρυση του οργανισμού Η Διεθνής Διαφάνεια (Transparency International), το 1993, ένας μη κυβερνητικός οργανισμός που έχει ως σκοπό την εξουδετέρωση της διαφθοράς σε όλο κόσμο. Κάποια από τα σκάνδαλα της τελευταίας 30ετίας είναι τα εξής:

6.1 Σκάνδαλο Siemens

Μια πολύ μεγάλη εταιρία της Γερμανίας, από το 2007 προχώρησε σε υψηλό χρηματισμό υψηλά υφιστάμενων κρατικών λειτουργών που ανήκαν σε κυβερνώντα κόμματα σε πολλές χώρες προκειμένου η εταιρεία να κερδίζει αναθέσεις σε έργα τηλεπικοινωνίας, όπως η ψηφιοποίηση των τηλεφωνικών κέντρων του ΟΤΕ (μαζί με την Intracom) από το 1990 ως το 1997, το σύστημα C4I για την ασφάλεια των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004, το τρίτο τμήμα του Προαστιακού (μαζί με τις Τέρνα και Άκτωρ), ντίζελ άμαξες και τροχαίο υλικό ΟΣΕ και ΗΣΑΠ, το πρόγραμμα τηλεπικοινωνιών "Ερμής" του Ελληνικού Στρατού (μαζί με την Ελληνική Αεροπορική Βιομηχανία), από το 1999, για 300 εκ. ευρώ, με χρόνο παράδοσης το 2006, προμήθειες των δημόσιων νοσοκομείων κ.α.

Στην Ελλάδα το σκάνδαλο παραδέχτηκε ο Θεόδωρος Τσουκάτος (πρώην βουλευτής του ΠΑΣΟΚ) ότι του δόθηκαν 1.000.000 μάρκα Γερμανίας και ότι με αυτό το ποσό ενισχύθηκε η παράταξη του ΠΑΣΟΚ. Αντίστοιχα ο Τάσος Μαντέλης (βουλευτής και υπουργός επί ΠΑΣΟΚ) χρηματίστηκε με μικρότερα ποσά τω

200.000 και 250.000 μάρκα αντίστοιχα. Ο Μιχάλης Χριστοφοράκος που διαχειρίστηκε αυτά τα ποσά δικάστηκε στην Γερμανία 1 χρόνο μετά .

Πρόσφατα αποκαλύφθηκε μέρος της απολογίας του Μιχάλη Χριστοφοράκου, πρώην διευθυντή της SIEMENS στην Ελλάδα, προς την Εισαγγελία Μονάχου. Όλα αυτά βέβαια αποτελούν παραβίαση του δικαίου της ΕΕ, των κοινοτικών κανόνων εμπορίου και ανταγωνιστικότητας και των Συνθηκών της Ένωσης, γενικότερα, πέραν των αντίστοιχων, σε εθνικό επίπεδο, σε Ελλάδα και Γερμανία.

Η πολυετή έρευνα (16 χρόνια), οι πολύ χαλαροί και αργοί ρυθμοί λειτουργίας της δικαιοσύνης, οι πολιτικές αντιπαραθέσεις και οι πολυάριθμες κοινοβουλευτικές διερευνήσεις της υπόθεσης, κοινώς η γραφειοκρατία οδήγησαν στην απαλλαγή όλων των κατηγορούμενων λόγω παρέλευσης 20ετίας από την τέλεση των αδικημάτων (Kathimerini.gr, χ.χ.) (Berghoff, 2017).

6.2 Σκάνδαλο Gurtel

Κατά το έτος 2009 στην Ισπανία αποκαλύφθηκε ένα από τα μεγαλύτερα σκάνδαλα της, το σκάνδαλο Gurtel. Ποσά που εισπράττονταν ως δωροδοκίες ή παράνομες δωρεές χρησιμοποιούνταν προς ενίσχυση της τότε κυβέρνησης, ήτοι του Λαϊκού Κόμματος (PP) με κύριο όφελος των δωρητών μεγάλες αναθέσεις του Δημοσίου υπό τη μορφή συμβάσεων.

Ο Francisco Correa που κρίθηκε υπεύθυνος για το σκάνδαλο τιμωρήθηκε με καταδίκη 51 ετών σε φυλάκιση ενώ ο κοντινός συνεργάτης του Μαριάνο Ραχόι τιμωρήθηκε με πρόστιμο 50.000.000 δολαρίων (emea.gr, 3 Μαρτίου 2021).

6.3 Σκάνδαλο Panama Papers

Η εταιρία του Παναμά Mossack Fonseca αποκάλυψε κατά το έτος 2016, ότι παρείχε χρηματοοικονομικές υπηρεσίες σε όλο τον κόσμο. Για περισσότερα από 35 χρόνια εκατοντάδες χιλιάδες εταιρείες είχαν ωφεληθεί από τις υπηρεσίες της κρατώντας κρυφή την ταυτότητα τους. Στην συγκάλυψη της εταιρείας

συμμετείχαν περίπου 140 πολιτικά πρόσωπα. Ανάμεσα τους και 12 αρχηγοί κρατών (όπως της Αργεντινής, της Ισλανδίας, της Σαουδική Αραβίας, της Ουκρανίας, των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων)

Η αποκάλυψη του σκανδάλου οδήγησε πολλούς εξ αυτών σε παραίτηση και η εταιρία έκλεισε. Έτσι σε πολλές χώρες που δεν υπάρχει πια το χρηματοοικονομικό απόρρητο, αυξάνονται τα έσοδα τους, κερδίζοντας πλέον μεγάλα ποσά από φόρους (Falciani, & Minguzzi, 2015).

6.4 Σκάνδαλο FIFA

Ο χώρος του αθλητισμού δεν έμεινε αλώβητος από τη διαφθορά. Κατά το έτος 2015 κατηγορήθηκαν 9 μέλη της Διεθνούς Ποδοσφαιρικής Ομοσπονδίας της FIFA για θέματα εκβιασμών και ξέπλυμα βρώμικου χρήματος. Αποκαλύφθηκε ξαφνικά το χάος που υπήρχε στη διοίκηση, η ασυδοσία, η έλλειψη δικαιοσύνης και η διαφθορά που εντοπίστηκε στο βωμό του χρήματος. Υψηλόβαθμα στελέχη της FIFA χρηματιζόνταν από τη Ρωσία και το Κατάρ προκειμένου να γίνουν διοργανώσεις αγώνων ΜΟΥΝΤΙΑΛ εκεί (emea.gr, 3 Μαρτίου 2021).

6.5 Σκάνδαλο ΠΡΑΓΑ

Το 2019, ο λαός της Τσεχίας εναντιώθηκε στον πρωθυπουργό Αντρέι Μπάμπις απαιτώντας την παραίτηση του αφού διαπιστώθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (EC) ότι ο πρωθυπουργός τους ελάμβανε προς όφελος των προσωπικών του εταιρειών ποσά, που αγγίζαν 19 εκατομμύρια δολάρια από γεωργικές επιδοτήσεις της ΕΕ.

Σύμφωνα με τη σλοβακική νομοθεσία, κατόπιν εξονυχιστικής έρευνας από την Τσεχική Δημοκρατία, αποφασίστηκε από την ΕΕ η επιστροφή των χρημάτων στους φορολογούμενους πολίτες (emea.gr, 3 Μαρτίου 2021).

6.6 Σκάνδαλο Qatargate

Ένα από τα πολύ πρόσφατα σκάνδαλα είναι το σκάνδαλο QATARGATE και αφορά θέματα σύστασης εγκληματικής οργάνωση, διαφθορά και ξέπλυμα μαύρου χρήματος με εμπλεκόμενα μέλη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, υπαλλήλους των θεσμών και οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προκειμένου να ωφεληθούν κυβερνητικοί αξιωματούχοι του Κατάρ και του Μαρόκου.[1] Κατηγορούνται 7 άτομα και ανάμεσα τους είναι η Ελληνίδα Ευρωβουλευτής Εύα Καϊλή με αρχηγό της οργάνωσης το σύντροφο της Φραντσέσκο Τζιόρτζι. Η υπόθεση παρότι δεν έχει τελεσιδικήσει, εξελίσσεται στο μεγαλύτερο μέχρι στιγμής σκάνδαλο διαφθοράς σύμφωνα με την καθηγήτρια ευρωπαϊκού δικαίου και νομοθετικών σπουδών στο Πανεπιστήμιο της Ανατολικής Φινλανδίας Emilia Korkea-aho (in.gr, 2022) (Τζίβας, 2023).

Κεφάλαιο 7: Έρευνα για την αντίληψη της διαφθοράς

7.1 Προσέγγιση της έρευνας

Η διαφθορά αποτελεί ένα φαινόμενο που αφορά, επηρεάζει και επηρεάζεται από ολόκληρη την κοινωνία και δεν απομονώνεται σε συγκεκριμένους τομείς της. Αυτή η παραδοχή οδηγεί συνεκτικά ότι είναι πολύ δύσκολο να απομονωθεί μια έρευνα για την διαφθορά μόνο στο νομικό πλαίσιο, τους θεσμούς, τα όργανα κ.α., καθώς αυτό θα οδηγούσε σε ελλιπή αποτύπωση της πραγματικής κατάστασης. Λόγω αυτού, διενεργήθηκε έρευνα σε δείγμα 158 ατόμων (αριθμών ατόμων που απάντησαν στο ερωτηματολόγιο) με σκοπό την συγκέντρωση στατιστικών δεδομένων και την συσχέτισή τους με το θεωρητικό κομμάτι της παρούσας εργασίας. Αρχικά, στόχος ήταν να περιοριστούν οι ερωτηθέντες μόνο σε υπαλλήλους δημόσιων φορέων. Όμως, η γενικότερη εικόνα από ένα μεγαλύτερο φάσμα ατόμων στο δείγμα θεωρήθηκε σημαντική για την αντικειμενικότερη αποτύπωση της κοινωνίας και των πολιτών όσον αφορά το ζήτημα της διαφθοράς. Δεν αρκούν οι απαντήσεις μόνο των εργαζόμενων στον δημόσιο τομέα αλλά και αυτών που συναναστρέφονται με αυτόν. Οφείλει να γίνει σαφές, ότι η έρευνα δεν αποσκοπεί στην αποτύπωση της σημαντικότητας της διαφθοράς ή κάποιας πτυχής της, αλλά των αντιλήψεων των πολιτών για αυτή.

7.2 Μεθοδολογία

7.2.1 Τεχνικό πλαίσιο

Συντάχθηκε ερωτηματολόγιο επιλέγοντας την χρήση της πλατφόρμας Google Forms και όχι εκτυπώσιμη μορφή φυλλαδίου ερωτήσεων ώστε να συλλεχθούν απαντήσεις από ένα μεγαλύτερο εύρος ατόμων ελαχιστοποιώντας τυχών γεωγραφικούς περιορισμούς και διασφαλίζοντας την ευχέρεια στα άτομα αυτά να απαντήσουν ανώνυμα, δηλαδή να ληφθούν όσο δυνατόν γίνεται πιο ειλικρινείς απαντήσεις. Στο τεχνικό κομμάτι, ο τρόπος με τον οποίο Διαφθορά στο Δημόσιο Τομέα – Καραδημήτρη Φανή

δημιουργήθηκε το ερωτηματολόγιο στην πλατφόρμα ήταν τέτοιος ώστε να χωριστούν ερωτήματα σε ενότητες όπου αν μια ερώτηση αφορά πιο λεπτομερή απάντηση προηγούμενου ερωτήματος, να μην εμφανίζεται στα άτομα που δεν την επέλεξαν (οι ερωτήσεις αυτές διακρίνονται ως ΧΧβ καθώς αφορούν συνέχεια προηγούμενου ερωτήματος με τον ίδιο αριθμό). Για παράδειγμα, μετά την ερώτηση 13. «Θα προβαίνατε σε καταγγελία περιστατικού διαφθοράς που έχετε αντιληφθεί;» εμφανίζεται η ερώτηση 13β. «Αν όχι, ποιος είναι ο λόγος;» μόνο στα άτομα που απάντησαν αρνητικά. Με αυτό το τρόπο αποκλείεται η συμπλήρωση του ερωτήματος 13β από άτομα που δεν απάντησαν αρνητικά. Το ερωτηματολόγιο παρατίθεται στο Παράρτημα στο τέλος της εργασίας.

7.2.2 Στόχοι των ερωτημάτων

Οι ερωτήσεις έχουν συνταχθεί ώστε να διερευνηθούν:

- η αντίληψη των πολιτών για την διαφθορά, το μέγεθός και την σημαντικότητα των προβλημάτων που δημιουργούνται από αυτή
- οι τομείς που θεωρούν ότι εμφανίζεται και σε πόσο μεγάλο βαθμό
- η σύγκριση του βαθμού διαφθοράς μεταξύ ιδιωτικού και δημόσιου τομέα, αλλά και την διαφθορά στην Ελλάδα σε σχέση με άλλες χώρες της ΕΕ
- οι πιθανές προσωπικές εμπειρίες που μπορεί να έχουν με συμβάντα διαφθοράς
- η αντίληψη για τις πράξεις που συνιστούν διαφθορά
- η πρόθεση να καταγγείλουν φαινόμενα διαφθοράς στον εργασιακό τους χώρο και τον δημόσιο τομέα
- οι ιδιότητες και χαρακτηριστικά που θεωρούν ότι φέρουν οι εμπλεκόμενοι σε περιστατικά διαφθοράς
- η πεποίθηση της απονομής ή όχι δικαιοσύνης σε περιπτώσεις διαφθοράς, είτε αφορά την ικανότητα, είτε την βούληση, είτε την επάρκεια αυτής.

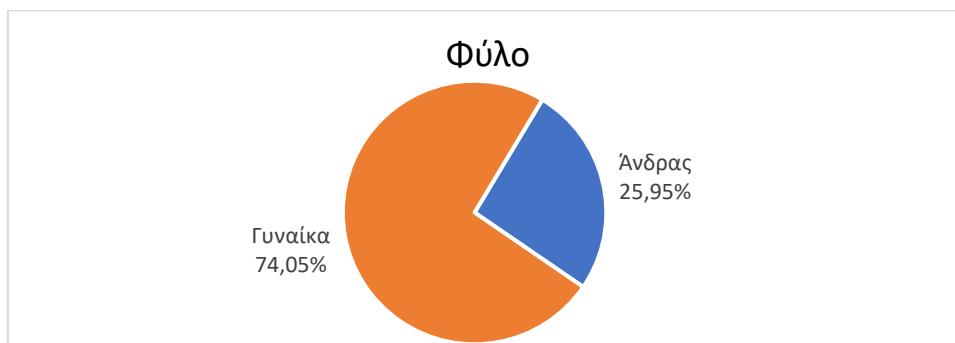
Κάποιες ερωτήσεις είναι παρεμφερείς με στόχο την αποκόμιση όσο γίνεται πιο αντικειμενικής εικόνας στην απάντηση των ερωτημάτων που τίθενται παραπάνω.

7.2.3 Χρόνος διεξαγωγής και δείγμα

Η συλλογή απαντήσεων έγινε το διάστημα Δεκεμβρίου 2023 με Ιανουάριο 2024 και οι απαντήσεις προέρχονται από 158 άτομα συνολικά. Το δείγμα της έρευνας αποτελείται από ποικιλία ατόμων διαφόρων επαγγελματικών κλάδων, μορφωτικού επιπέδου ηλικίας και φύλου, με έμφαση στους εργαζόμενους δημόσιων υπηρεσιών. Επομένως δεν μπορεί να θεωρηθεί αντιπροσωπευτικό του γενικού πληθυσμού καθώς κάποιες ομάδες υπό- ή υπέρ- αντιπροσωπεύονται στο δείγμα. Η δυνατότητα επιλογής αντιπροσωπευτικού δείγματος του γενικού πληθυσμού είναι δύσκολη στην τεκμηρίωση της επιλογής αλλά και στη συλλογή απαντήσεων. Επομένως, τα αποτελέσματα της έρευνας δεν αποτελούν πλήρη γενικευμένη στατιστική έρευνα στα πρότυπα της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής λόγω τεχνικών περιορισμών, αλλά και ειδικευμένης επιστημονικής κατάρτισης στην Στατιστική.

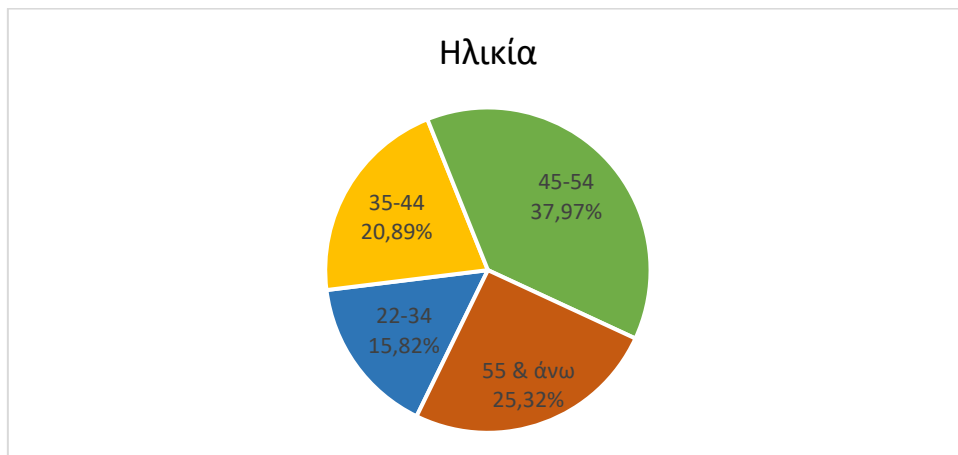
7.3 Ανάλυση των δεδομένων – Δημογραφικά στοιχεία

Το δείγμα αποτελείται από 158 άτομα, το 25,95% των οποίων άνδρες (41 άτομα) και το 74,05% γυναίκες (117 άτομα).

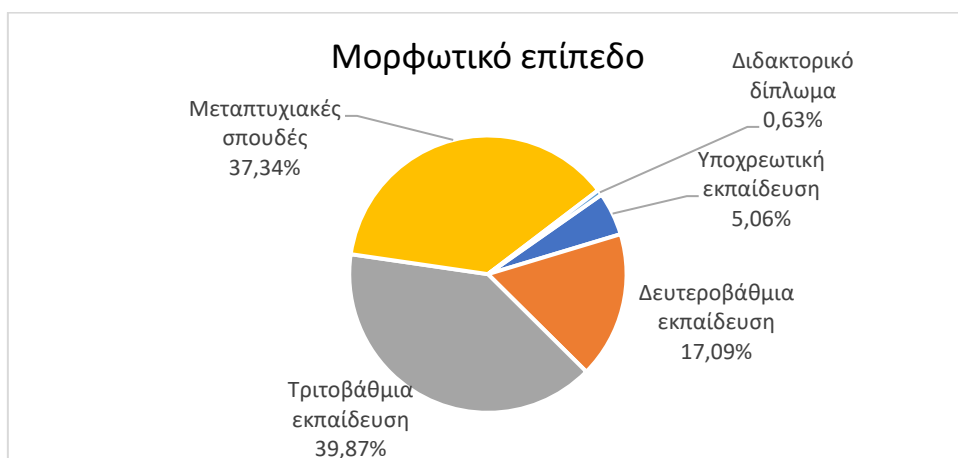
Διάγραμμα 1: Φύλο

Από αυτούς το 15,82% είναι μεταξύ 22 και 42 ετών(25 άτομα), το 20,89% μεταξύ 35 και 44 ετών (33 άτομα), το 37,97% μεταξύ 45 και 54 ετών (60 άτομα) και τέλος το 25,32% άνω των 55 (40).

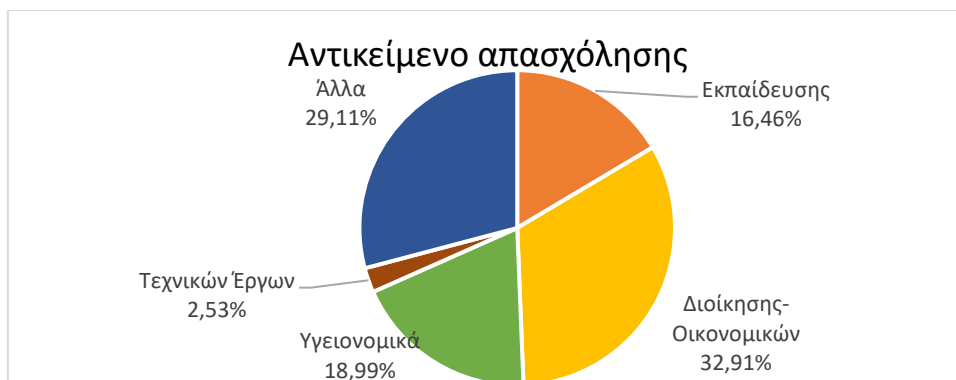
Διάγραμμα 2: Ηλικία

Όσον αφορά το μορφωτικό επίπεδο, το 5,06% (8 άτομα) έχουν τελειώσει υποχρεωτική εκπαίδευση, το 17,09% (27 άτομα) έχουν ολοκληρώσει δευτεροβάθμια εκπαίδευση, το 39,87% (63 άτομα) έχουν πτυχίο τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, το 37,34% (59 άτομα) είναι κάτοχοι μεταπτυχιακού και 1 άτομο (0,63%) έχει διδακτορικό δίπλωμα.

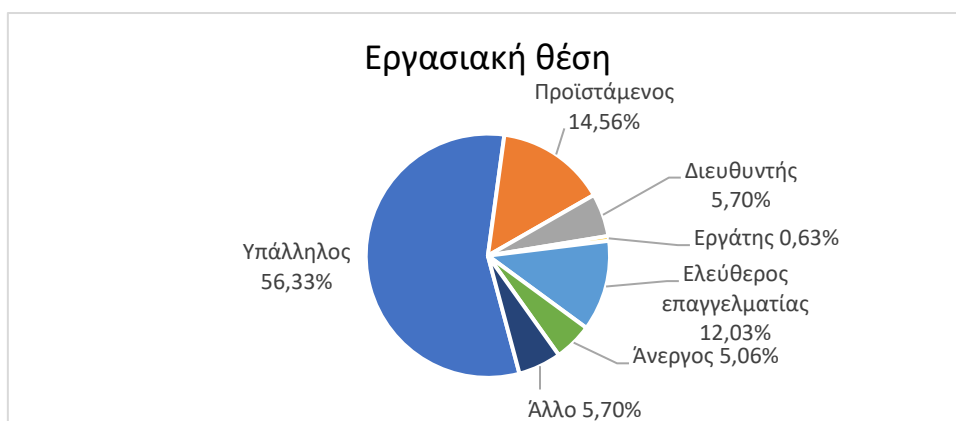
Διάγραμμα 3: Μορφωτικό επίπεδο

Το αντικείμενο απασχόλησης του 2,53% (4 άτομα) σχετίζεται με Τεχνικά έργα, του 16,46% (26 άτομα) σχετίζεται με την Εκπαίδευση, του 18,99% (30 άτομα) αφορά τον Υγειονομικό τομέα. Το 32,91% (52 άτομα) απασχολείται σε τομείς Διοίκησης και Οικονομικών και τέλος το 29,11% (46 άτομα) έχει άλλο αντικείμενο απασχόλησης εκτός των προαναφερθέντων.

Διάγραμμα 4: Αντικείμενο απασχόλησης

Η θέση που κατέχουν τα άτομα στην εργασία τους είναι υπάλληλική στο 56,33% (89 άτομα), θέση προϊσταμένου στο 14,56% (23 άτομα), διευθυντική θέση στο 5,70% (9 άτομα). Ελεύθεροι επαγγελματίες είναι το 12,03% (19 άτομα), άνεργοι το 5,06% (8 άτομα) και ένα άτομο είναι εργάτης (0,63%). Τέλος, 9 άτομα (5,70%) δήλωσαν «άλλο» στην έρευνα.

Διάγραμμα 5: Εργασιακή θέση

7.4 Ανάλυση των δεδομένων – Ερωτήματα

7.4.1 (Ερώτηση 1) Θεωρείτε ότι υπάρχει διαφθορά στους παρακάτω τομείς και αν ναι, σε τί βαθμό;

Στον παρακάτω πίνακα βλέπουμε τα αποτελέσματα της αντίληψης για διαφθορά σε διάφορους τομείς. Ο τομέας που εκτιμάται ότι έχει τη μικρότερη διαφθορά (απαντήσεις «Πάρα πολύ» και «Πολύ») είναι η Παιδεία με διαφορά (34,18%). Εν συνεχεία είναι ο Πολιτισμός (51,90%), ο Στρατός (54,43%), η ΑΑΔΕ (55,06%), οι Επιχειρήσεις (56,33%), οι Τράπεζες (62,66%), η Εκκλησία (66,46%) και ο Αθλητισμός (67,72%).

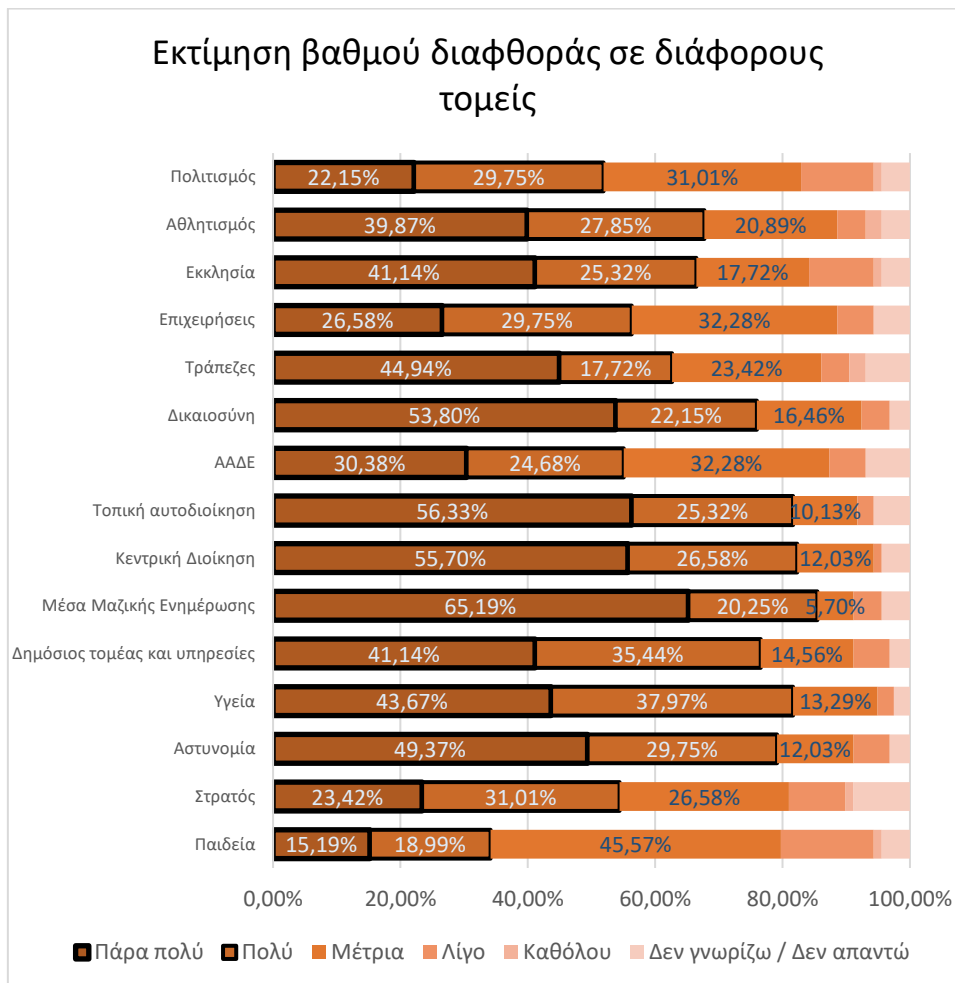
	Πάρα πολύ	Πολύ	Μέτρια	Λίγο	Καθόλου	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ
Παιδεία	15,19%	18,99%	45,57%	14,56%	1,27%	4,43%
Στρατός	23,42%	31,01%	26,58%	8,86%	1,27%	8,86%
Αστυνομία	49,37%	29,75%	12,03%	5,70%	0,00%	3,16%
Υγεία	43,67%	37,97%	13,29%	2,53%	0,00%	2,53%
Δημόσιος τομέας και υπηρεσίες	41,14%	35,44%	14,56%	5,70%	0,00%	3,16%
Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης	65,19%	20,25%	5,70%	4,43%	0,00%	4,43%
Κεντρική Διοίκηση	55,70%	26,58%	12,03%	1,27%	0,00%	4,43%
Τοπική αυτοδιοίκηση	56,33%	25,32%	10,13%	2,53%	0,00%	5,70%
ΑΑΔΕ	30,38%	24,68%	32,28%	5,70%	0,00%	6,96%
Δικαιοσύνη	53,80%	22,15%	16,46%	4,43%	0,00%	3,16%
Τράπεζες	44,94%	17,72%	23,42%	4,43%	2,53%	6,96%
Επιχειρήσεις	26,58%	29,75%	32,28%	5,70%	0,00%	5,70%
Εκκλησία	41,14%	25,32%	17,72%	10,13%	1,27%	4,43%
Αθλητισμός	39,87%	27,85%	20,89%	4,43%	2,53%	4,43%
Πολιτισμός	22,15%	29,75%	31,01%	11,39%	1,27%	4,43%

Πίνακας 1: Διαφθορά σε δομές της κοινωνίας

Αντιθέτως, τον μεγαλύτερο βαθμό διαφθοράς κατά τους ερωτώμενους τον έχουν τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (85,44%) και ακολουθούν με μικρή η

Διαφθορά στο Δημόσιο Τομέα – Καραδημήτρη Φανή

Κεντρική Διοίκηση (82,28%), η Τοπική Αυτοδιοίκηση (81,65%), η Υγεία (81,65% επίσης). Πολύ ψηλά στην διαφθορά είναι επίσης η Αστυνομία (79,11%), ο Δημόσιος τομέας και υπηρεσίες (76,58%) και η Δικαιοσύνη (75,95%).

Διάγραμμα 6: Διαφθορά σε δομές της κοινωνίας

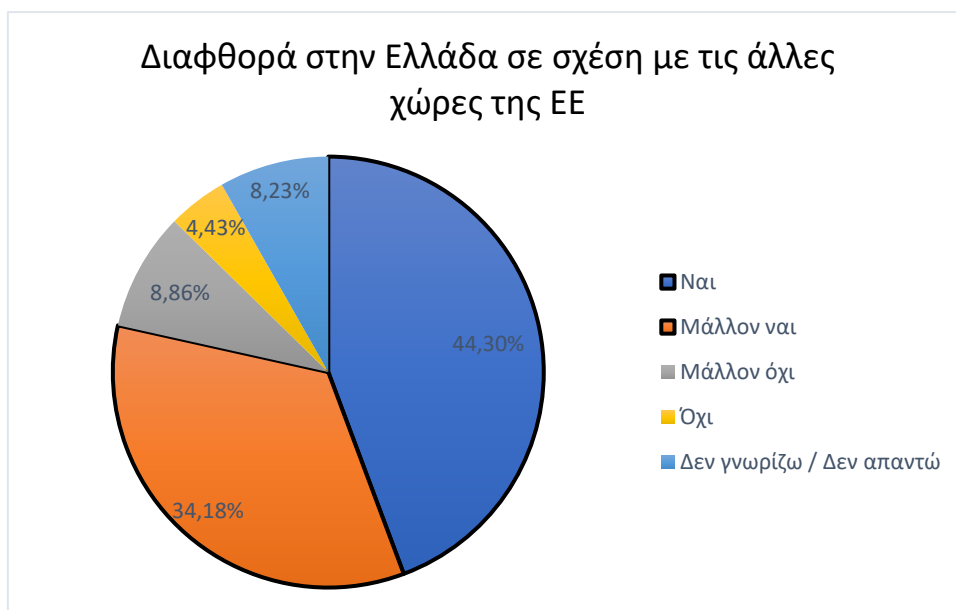
Από τα αποτελέσματα αυτά, μπορεί να ερμηνευτεί έλλειψη εμπιστοσύνης και καχυποψία των ερωτώμενων για βασικούς πυλώνες του κράτους και γενική καχυποψία για την πληροφόρηση από την 4η Εξουσία, τα Μ.Μ.Ε. Επίσης, εξαιρουμένου της Παιδείας, αναγνωρίζεται μεγάλος βαθμός διαφθοράς σε όλους τους τομείς που παρατέθηκαν. Δηλαδή η διαφθορά έχει εισχωρήσει σε όλες σχεδόν της δομές της κοινωνίας.

7.4.2 (Ερώτηση 2) Θεωρείτε ότι στην Ελλάδα εμφανίζονται σε μεγαλύτερο βαθμό φαινόμενα διαφθοράς συγκριτικά με τις άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης;

Από τις απαντήσεις της ερώτησης φαίνεται ότι η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτηθέντων (78,48%) θεωρεί ότι η Ελλάδα βρίσκεται σε χειρότερη θέση στην διαφθορά από τις υπόλοιπες χώρες της ΕΕ.

Ναι	44,30%
Μάλλον ναι	34,18%
Μάλλον όχι	8,86%
Όχι	4,43%
Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	8,23%

Πίνακας 2: Διαφθορά στην Ελλάδα σε σχέση με τις άλλες χώρες της ΕΕ

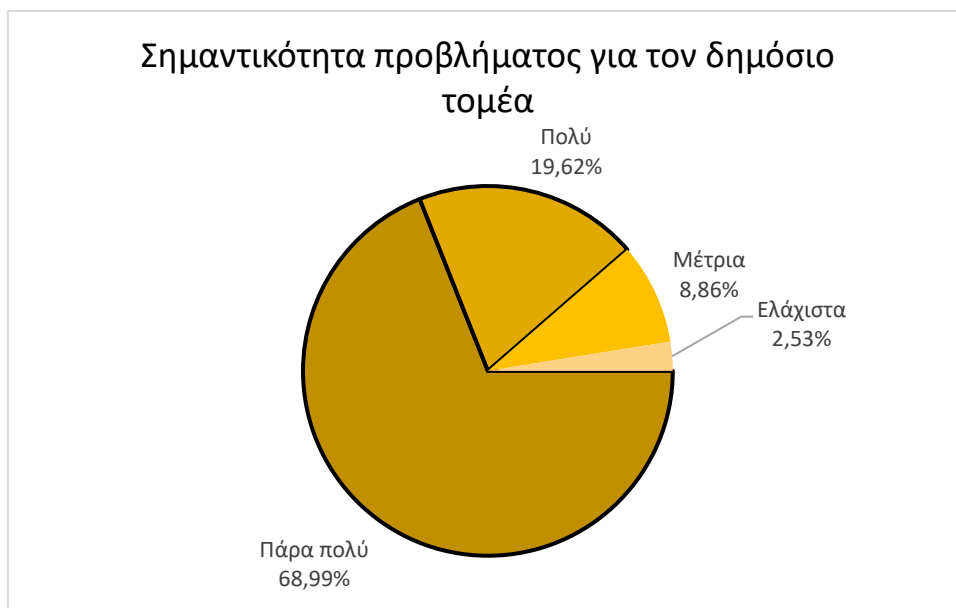
Διάγραμμα 7: Διαφθορά στην Ελλάδα σε σχέση με τις άλλες χώρες της ΕΕ

7.4.3 (Ερώτηση 3) Πόσο σημαντικό πρόβλημα θεωρείτε ότι είναι η διαφθορά για το Δημόσιο Τομέα;

9 στους 10 ερωτηθέντες (88,61%) απάντησαν ότι η διαφθορά αποτελεί πολύ ή πάρα πολύ σημαντικό πρόβλημα για το δημόσιο τομέα, και επομένως το ίδιο το κράτος.

Πάρα πολύ	68,99%
Πολύ	19,62%
Μέτρια	8,86%
Ελάχιστα	2,53%
Καθόλου	0,00%

Πίνακας 3: Σημαντικότητα προβλήματος για τον δημόσιο τομέα

Διάγραμμα 8: Σημαντικότητα προβλήματος για τον δημόσιο τομέα

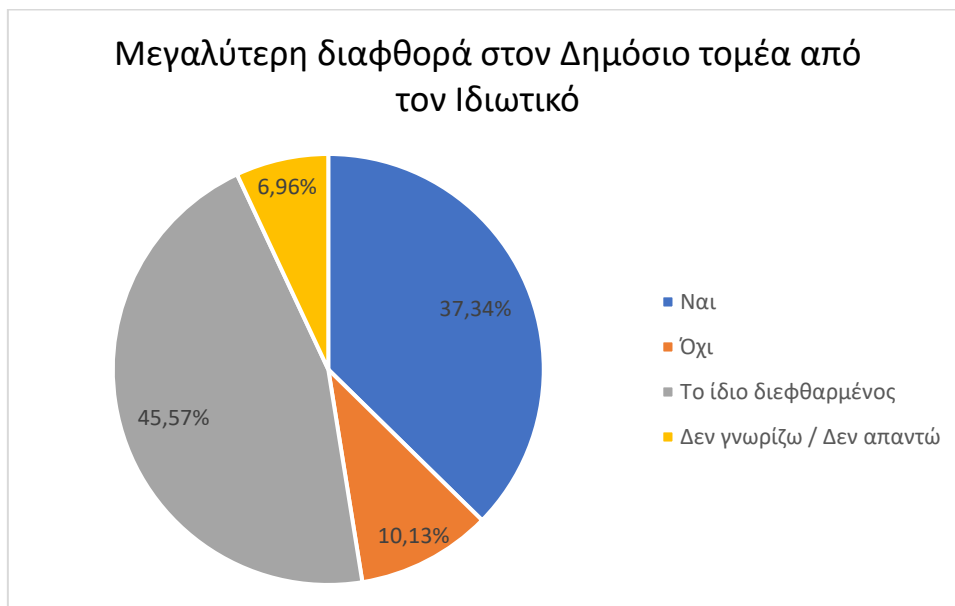
7.4.4 (Ερώτηση 4) Υπάρχει μεγαλύτερη διαφθορά στον Δημόσιο τομέα από τον Ιδιωτικό;

Οι μισοί ερωτηθέντες σχεδόν (45,57%) απαντά ότι και ο δημόσιος και ο ιδιωτικός τομέας έχουν παρεμφερή βαθμό διαφθοράς (που συμφωνεί με την γενίκευση της διαφθοράς σε όλες τις δομές της κοινωνίας, όχι μόνο σε ένα). Ένα πολύ

υψηλό ποσοστό όμως (37,34%), επικεντρώνεται στον δημόσιο τομέα. Αυτό που μπορεί να ερμηνευτεί είναι ότι πολλοί πολίτες θεωρούν ότι η διαφθορά αποτελεί απομονωμένο φαινόμενο στο δημόσιο χωρίς να αναγνωρίζονται οι σχέσεις συναλλαγής και διαπλοκής με τον ιδιωτικό τομέα που απαιτούνται για να υπάρξει η διαφθορά, ή ότι η διαφθορά ξεκινά από τον δημόσιο τομέα και επεκτείνεται στον ιδιωτικό ο οποίος συμμετέχει εξ ανάγκης.

Ναι	37,34%
Όχι	10,13%
Το ίδιο διεφθαρμένος	45,57%
Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	6,96%

Πίνακας 4: Διαφθορά στο δημόσιο σε σχέση με τον ιδιωτικό τομέα

Διάγραμμα 9: Διαφθορά στο δημόσιο σε σχέση με τον ιδιωτικό τομέα

7.4.5 (Ερώτηση 5) Κατηγοριοποιήστε βάση σημαντικότητας τα κάτωθι αδικήματα διαφθοράς; (Βαθμολογήστε σε μια κλίμακα από το 1-6, όπου το 1 είναι η κατώτερη βαθμίδα της κλίμακας και το 6 η ψηλότερη)

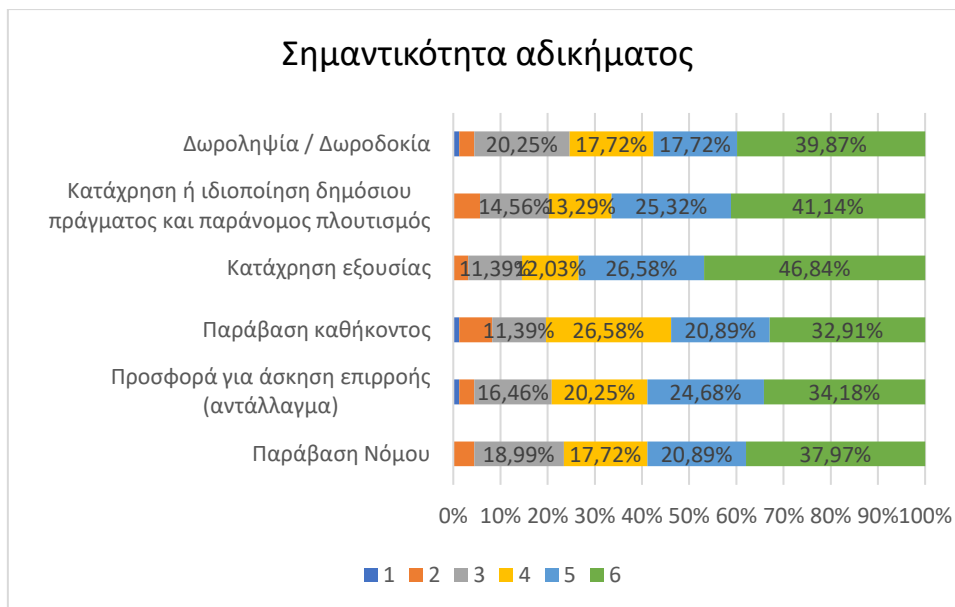
Από την ερώτηση αυτή μπορούν να εκμαιευτούν αρκετές ερμηνείες. Βάσει των απαντήσεων, η δωροδοκία / δωροληψία δεν είναι καθαρά κατακριτέα από

όλους, καθώς ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό την κατατάσσει περίπου στη μέση σε βαθμό σημαντικότητας (3- 20,25%, 4 – 17,72% / μέση σημαντικότητα 37,97%). Στο ίδιο μοτίβο κινούνται οι αντιλήψεις για την Παράβαση καθήκοντος(3- 11,39, 4 – 26,58% / μέση σημαντικότητα 37,97%), τα ανταλλάγματα για άσκηση επιρροής (3- 16,46%, 4 – 20,25% / μέση σημαντικότητα 36,71%) και η παράβαση νόμου(3- 18,99%, 4 – 17,72% / μέση σημαντικότητα 36,71%), με πάνω από το 1/3 των ερωτηθέντων να θεωρεί ότι δεν αποτελούν σημαντικό πρόβλημα.

	1	2	3	4	5	6
Δωροληψία / Δωροδοκία	1,27%	3,16%	20,25%	17,72%	17,72%	39,87%
Κατάχρηση ή ιδιοποίηση δημόσιου πράγματος και παράνομος πλουτισμός	0,00%	5,70%	14,56%	13,29%	25,32%	41,14%
Κατάχρηση εξουσίας	0,00%	3,16%	11,39%	12,03%	26,58%	46,84%
Παράβαση καθήκοντος	1,27%	6,96%	11,39%	26,58%	20,89%	32,91%
Προσφορά για άσκηση επιρροής (αντάλλαγμα)	1,27%	3,16%	16,46%	20,25%	24,68%	34,18%
Παράβαση Νόμου	0,00%	4,43%	18,99%	17,72%	20,89%	37,97%

Πίνακας 5: Διαφθορά στο δημόσιο σε σχέση με τον ιδιωτικό τομέα

Συγκριτικά, το μεγαλύτερο ποσοστό καταδίκης συγκεντρώνουν τα αδικήματα της κατάχρησης δημόσιου χρήματος (5- 25,32%, 6 – 41,14% / υψηλή σημαντικότητα 66,46%) και της κατάχρησης εξουσίας (5- 26,58%, 6 – 46,84% / υψηλή σημαντικότητα 73,42%). Ακόμα και σε αυτά όμως, φαίνεται ότι υπάρχει μια γενική αντίληψη σχετικής ανοχής, με σχεδόν το 25% να δηλώνει ότι δεν είναι υψηλής σημαντικότητας. Με βάση αυτά τα ποσοστά, μπορεί να γίνει η υπόθεση ότι υπάρχει γενικότερη ανοχή, αποδοχή (ή και συμμετοχή) για διάφορα αδικήματα, και αν όχι, υπάρχει σίγουρα διχασμός απόψεων μεταξύ των πολιτών.

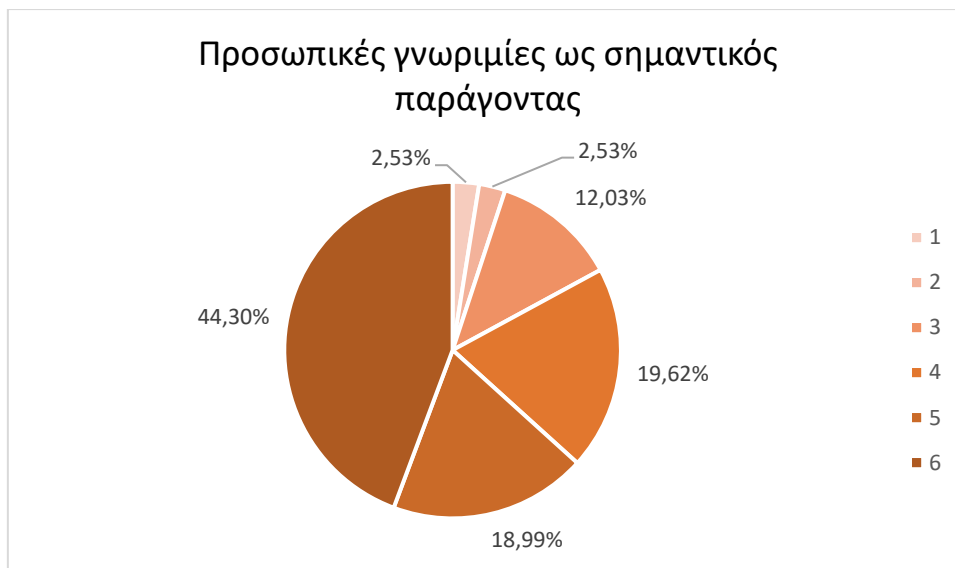
Διάγραμμα 10: Διαφθορά στο δημόσιο σε σχέση με τον ιδιωτικό τομέα

7.4.6 (Ερώτηση 6) Οι προσωπικές γνωριμίες αποτελούν σημαντικό παράγοντα για την εκδήλωση διαφθοράς; (Βαθμολογήστε σε μια κλίμακα από το 1-6, όπου το 1 είναι η κατώτερη βαθμίδα της κλίμακας και το 6 η ψηλότερη)

Όλοι οι ερωτηθέντες αναγνωρίζουν ότι οι γνωριμίες αποτελούν σημαντικό παράγοντα για την εκδήλωση διαφθοράς, με το (βαθμός 5-6) 63,29% να βαθμολογεί ως υψηλής σημαντικότητας παράγοντα στην εκδήλωση διαφθοράς. Μόλις το 5,06% (βαθμός 1-2) θεωρεί ότι δεν αποτελεί σημαντικό παράγοντα.

1	2	3	4	5	6
2,53%	2,53%	12,03%	19,62%	18,99%	44,30%

Πίνακας 6: Προσωπικές γνωριμίες για την εκδήλωση διαφθοράς

Διάγραμμα 11: Προσωπικές γνωριμίες για την εκδήλωση διαφθοράς

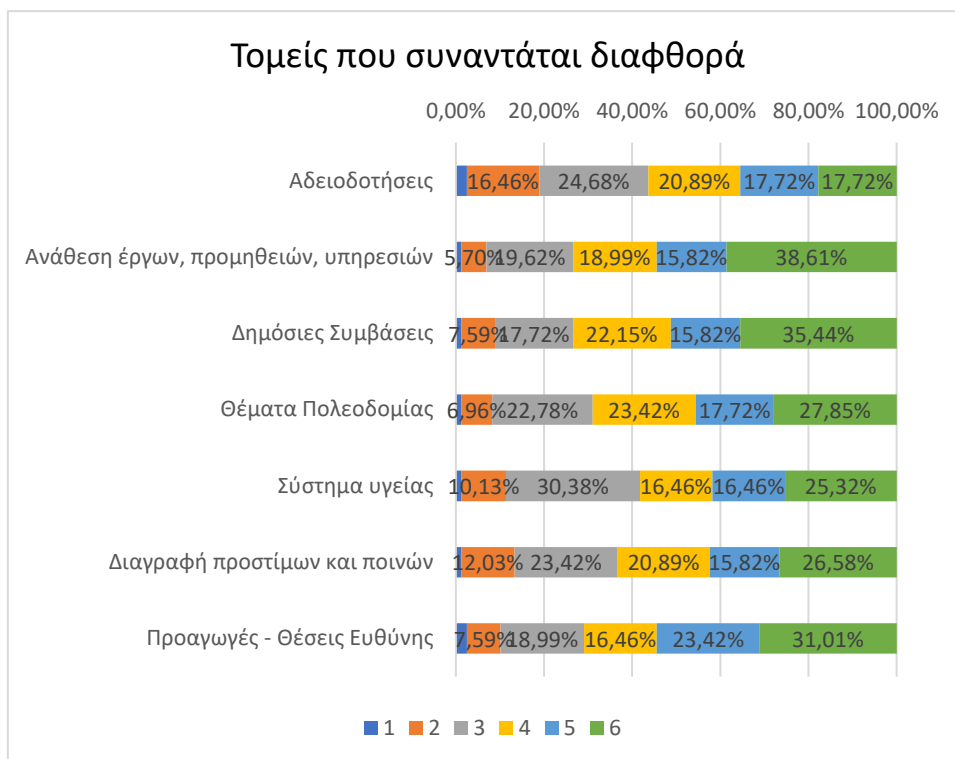
7.4.7 (Ερώτηση 7) Σε ποιους τομείς συναντάμε πιο πολύ το φαινόμενο της διαφθοράς; (Βαθμολογήστε σε μια κλίμακα από το 1-6, όπου το 1 είναι η χαμηλότερη βαθμίδα της κλίμακας και το 6 η ανώτερη)

Σύμφωνα με τις απαντήσεις, πάνω από τους μισούς απάντησαν ότι συναντώνται σε μεγάλο βαθμό φαινόμενα διαφθοράς (βαθμός 5-6) στην ανάθεση έργων (54,43%), τις δημόσιες συμβάσεις (51,26%) και τις προαγωγές (54,43%). Στους υπόλοιπους τομείς, θεωρείται ότι συναντάμε διαφθορά αλλά οι απόψεις δίστανται αρκετά ώστε να υπάρχει μια καθαρή ερμηνεία καθώς τα ποσοστά είναι μοιρασμένα στην κλίμακα (βαθμοί 3-6).

	1	2	3	4	5	6
Αδειοδοτήσεις	2,53 %	16,46 %	24,68 %	20,89 %	17,72 %	17,72 %
Ανάθεση έργων, προμηθειών, υπηρεσιών	1,27 %	5,70%	19,62 %	18,99 %	15,82 %	38,61 %
Δημόσιες Συμβάσεις	1,27 %	7,59%	17,72 %	22,15 %	15,82 %	35,44 %
Θέματα Πολεοδομίας	1,27 %	6,96%	22,78 %	23,42 %	17,72 %	27,85 %

Σύστημα υγείας	1,27 %	10,13 %	30,38 %	16,46 %	16,46 %	25,32 %
Διαγραφή προστίμων και ποινών	1,27 %	12,03 %	23,42 %	20,89 %	15,82 %	26,58 %
Προαγωγές - Θέσεις Ευθύνης	2,53 %	7,59%	18,99 %	16,46 %	23,42 %	31,01 %

Πίνακας 7: Τομείς που συναντάται διαφθορά

Διάγραμμα 12: Τομείς που συναντάται διαφθορά

7.4.8 (Ερώτηση 8) Για ποιο λόγο επιλέγει κάποιος την δωροδοκία; (Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις)

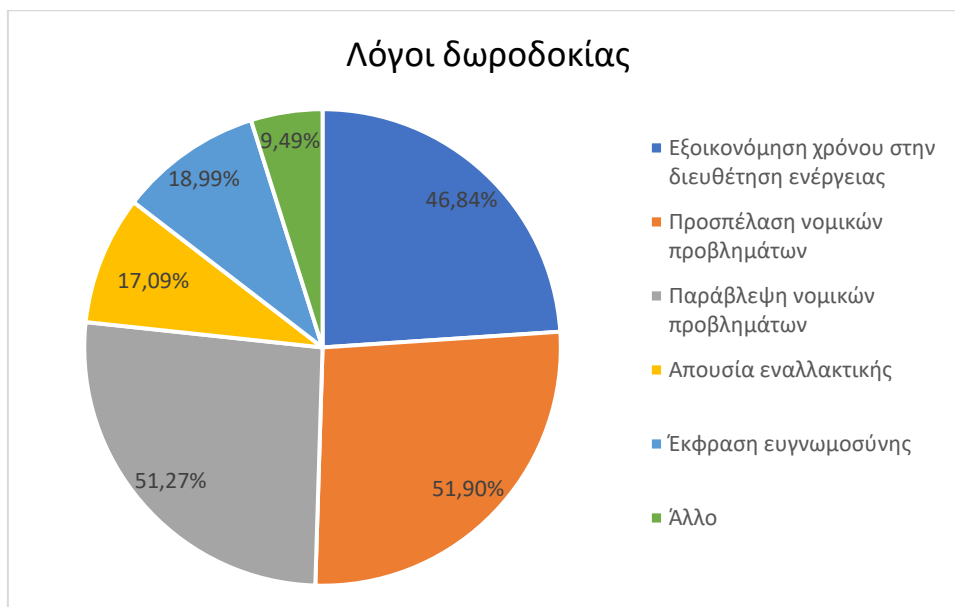
Σε αυτήν την ερώτηση οι ερωτώμενοι μπορούσαν να επιλέξουν πάνω από μία απαντήσεις. Σημαντικά ποσοστά κοντά στο 50% για τον λόγο που επιλέγει κανείς την δωροδοκία είναι η εξοικονόμηση χρόνου, η προσπέλαση αλλά και παράβλεψη νομικών προβλημάτων. Αρκετά χαμηλά με 17,09% και 18,99% βρίσκεται η απουσία εναλλακτικής και η έκφραση ευγνωμοσύνης. Από τις

απαντήσεις μπορεί να υπάρξει γίνει εύκολα η υπόθεση ότι οι πολίτες θεωρούν ότι υπάρχει αργοπορία στην διεκπεραίωση υποθέσεων. Δηλαδή η γραφειοκρατία και η αποδοτικότητα των κρατικών υπηρεσιών και διαδικασιών αποτελούν σημαντικό πρόβλημα ώστε κάποιος να προσφύγει στην δωροδοκία. Επίσης, υπάρχουν νομικά προβλήματα λόγω κακονομίας που οδηγούν επίσης στην ίδια κατάληξη. Υπάρχει όμως και ένα μεγάλο ποσοστό (51,27%) το οποίο είναι διατεθειμένο να δωροδοκήσει για να γίνει παρανομία προς όφελός του.

Εξοικονόμηση χρόνου στην διευθέτηση ενέργειας	46,84%
Προσπέλαση νομικών προβλημάτων	51,90%
Παράβλεψη νομικών προβλημάτων	51,27%
Απουσία εναλλακτικής	17,09%
Έκφραση ευγνωμοσύνης	18,99%
Άλλο	9,49%

Πίνακας 8: Λόγοι δωροδοκίας

Οι επόμενες απαντήσεις που επιλέχτηκαν δείχνουν ότι ένα σεβαστό ποσοστό, σχεδόν ένας στους έξι, θεωρεί ότι δεν υπάρχει εναλλακτική. Τέλος, ένας στους

Διάγραμμα 13: Λόγοι δωροδοκίας

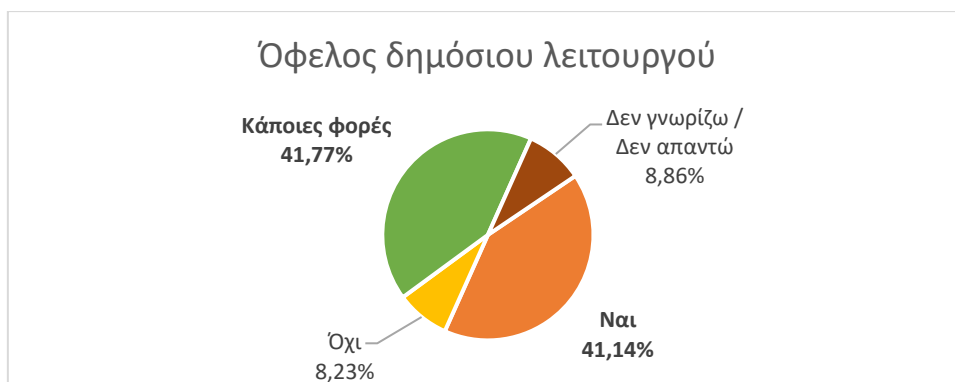
πέντε θεωρεί ότι είναι δικαιολογημένη η δωροδοκία για λόγους ευγνωμοσύνης. Η συγκεκριμένη επιλογή μπήκε στο ερωτηματολόγιο με αφορμή την ψήφιση και κατάργηση μετά από 5 μήνες το 2013, λόγω διαστάσεων που πήρε το ζήτημα, της τροποποίησης του 235 ΠΚ (Ποινικός Κώδικας προ-2019) (lawnet.gr, 16 Απριλίου 2013). Σύμφωνα με την τροποποίηση αυτή, η δωροδοκία ήταν νόμιμη στις περιπτώσεις «έκφρασης ευγνωμοσύνης», το οποίο βέβαια δημιουργούσε πολλά ερωτήματα για τον λόγο που ψηφίστηκε εξ αρχής η τροποποίηση, η οποία εν δυνάμει νομιμοποιούσε έκφραση διαφθοράς. Παρόλα αυτά, διαπιστώνεται ότι υπάρχει μερίδα του δείγματος που θεωρεί ότι δεν είναι κάτι μεμπτό.

7.4.9 (Ερώτηση 9) Πιστεύετε ότι ο Δημόσιος Λειτουργός ωφελείται από τη συμμετοχή του σε περιπτώσεις διαφθοράς;

Σε αυτό το ερώτημα, οι απόψεις είναι ισόποσα μοιρασμένες μεταξύ του σίγουρου οφέλους του δημόσιου λειτουργού (41,14%) και του κατά περίπτωση οφέλους (41,77%).

Ναι	41,14%
Όχι	8,23%
Κάποιες φορές	41,77%
Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	8,86%

Πίνακας 9: Όφελος δημόσιου λειτουργού

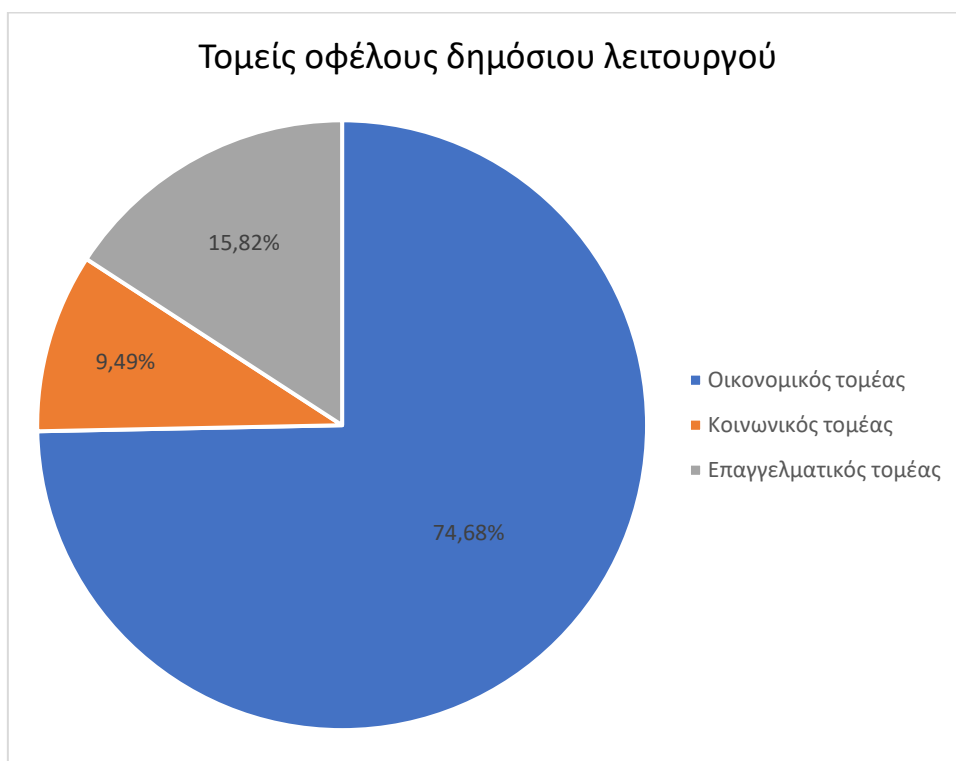
Διάγραμμα 14: Όφελος δημόσιου λειτουργού

7.4.10 (Ερώτηση 10) Σε ποιους τομείς πιστεύετε ότι ο Δημόσιος Λειτουργός ωφελείται από τη συμμετοχή του σε περιπτώσεις διαφθοράς;

Η πλειοψηφία του δείγματος θεωρεί ότι ο κύριος τομέας οφέλους (74,68%) για το δημόσιο λειτουργό με την συμμετοχή του σε δράσεις διαφθοράς είναι ο οικονομικός. Αναγνωρίζεται όμως και ένα ποσοστό 15,82% (ένας στους έξι) όπου δύναται να έχει επαγγελματικό όφελος. Σε αυτή την περίπτωση, μπορεί να γίνει η υπόθεση ότι κάποιος διαφθείρεται με σκοπό την προαγωγή ή την συμμετοχή του σε ένα ευρύτερο φαινόμενο διαφθοράς, όπου η διαφθορά αποτελεί τον κανόνα.

Οικονομικός τομέας	74,68%
Κοινωνικός τομέας	9,49%
Επαγγελματικός τομέας	15,82%

Πίνακας 10: Τομείς οφέλους δημόσιου λειτουργού

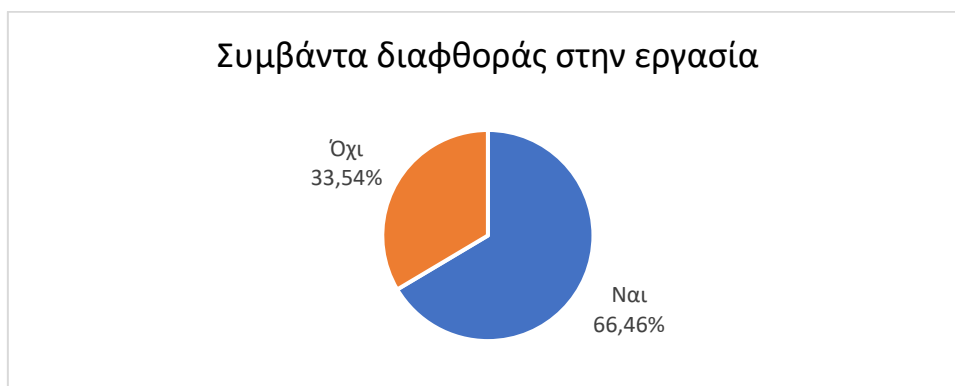
Διάγραμμα 15: Τομείς οφέλους δημόσιου λειτουργού

7.4.11 (Ερώτηση 11) Έχετε συναντήσει συμβάντα διαφθοράς στην εργασία σας;

Σχεδόν δύο στους τρεις ερωτώμενους έχει συναντήσει συμβάντα διαφθοράς στην εργασία του. Το ποσοστό αυτό (66,46%) δείχνει μια ευρύτητα του φαινομένου, αλλά όχι αρκετή ώστε να θεωρηθεί ότι υπάρχει παντού και πάντα.

Ναι	66,46%
Όχι	33,54%

Πίνακας 11: Συμβάντα διαφθοράς στην εργασία

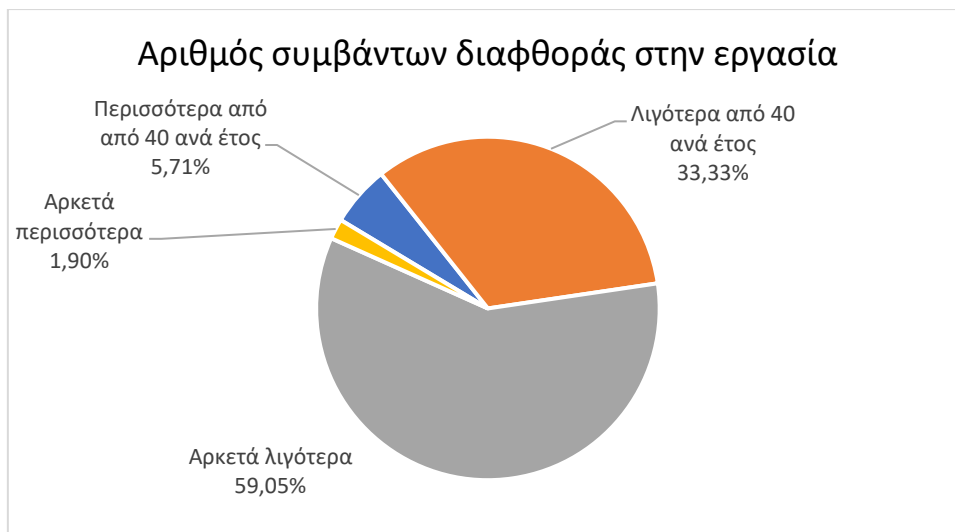
Διάγραμμα 16: Συμβάντα διαφθοράς στην εργασία

7.4.12 (Ερώτηση 11β) Αν έχετε απαντήσει θετικά στην προηγούμενη ερώτηση, μπορείτε να εκτιμήσετε αριθμητικά τα συμβάντα που έχετε συναντήσει;

Από αυτούς που έχουν συναντήσει συμβάντα διαφθοράς στην προηγούμενη ερώτηση (66,46% - 105 άτομα), το μεγαλύτερο ποσοστό (59,05%) απάντησε ότι ήταν μεμονωμένες περιπτώσεις, ενώ ένας στους τρεις ότι ήταν λιγότερα από 40 το έτος. Και τα δύο ποσοστά δεν είναι αμελητέα, αλλά όχι υπερβολικά μεγάλα.

Περισσότερα από 40 ανά έτος	5,71%
Λιγότερα από 40 ανά έτος	33,33%
Αρκετά λιγότερα	59,05%
Αρκετά περισσότερα	1,90%

Πίνακας 12: Αριθμός συμβάντων διαφθοράς στην εργασία

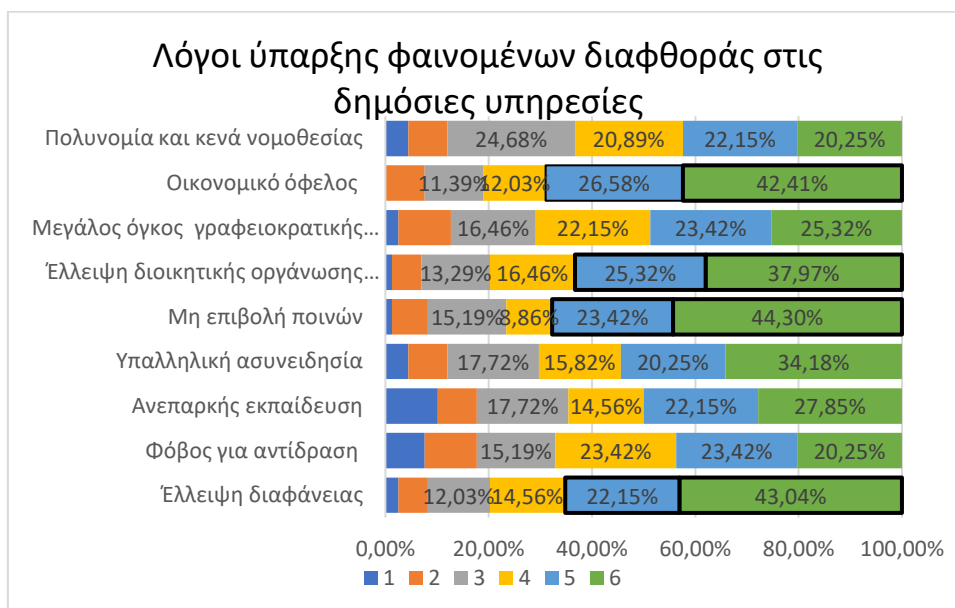
Διάγραμμα 17: Αριθμός συμβάντων διαφθοράς στην εργασία

7.4.13 (Ερώτηση 12) Για ποιο λόγο πιστεύετε ότι στις δημόσιες υπηρεσίες δημιουργούνται φαινόμενα διαφθοράς ή/και παραμένουν; (Βαθμολογήστε τη σημαντικότητα σε μια κλίμακα από το 1-6, όπου το 1 είναι η χαμηλότερη βαθμίδα της κλίμακας και το 6 η ανώτερη)

Σχεδόν δύο στους τρεις θεωρεί ότι οι βασικοί λόγοι διαφθοράς (βαθμοί 5-6) στις δημόσιες υπηρεσίες είναι το οικονομικό όφελος (68,99%), η ατιμωρησία (67,72%), η έλλειψη διαφάνειας (65,19%) και η έλλειψη ελεγκτικών μηχανισμών (63,29%). Από τις απαντήσεις μπορεί να βγει ασφαλές συμπέρασμα ότι μεγάλο ποσοστό του δείγματος θεωρεί ότι θα έπρεπε να υπάρχει μεγαλύτερη διαφάνεια και στην πράξη χρήση αυτής με ελέγχους και ποινές. Σημαντικά ποσοστά εμφανίζονται και στην υπαλληλική ασυνειδησία (54,34%) και στην ανεπαρκή εκπαίδευση των υπαλλήλων (50,00%). Όσον αφορά την πολυνομία, τον όγκο της γραφειοκρατικής διαδικασίας και τον πιθανό φόβο για αντίδραση σε ένα εγκαθιδρυμένο σύστημα διαφθοράς, τα ποσοστά είναι μοιρασμένα. Το ποσοστό αυτών που έδωσαν μεγάλη βαρύτητα στο πρόβλημα της γραφειοκρατίας (48,74%) είναι πολύ κοντά με το ποσοστό όσων απάντησαν ότι η γραφειοκρατία αποτελεί βασικό λόγο δωροδοκίας στην ερώτηση 8 (46,84%).

	1	2	3	4	5	6
Πολυνομία και κενά νομοθεσίας	4,43 %	7,59%	24,68 %	20,89 %	22,15 %	20,25 %
Οικονομικό όφελος	0,00 %	7,59%	11,39 %	12,03 %	26,58 %	42,41 %
Μεγάλος όγκος γραφειοκρατικής διαδικασίας	2,53 %	10,13 %	16,46 %	22,15 %	23,42 %	25,32 %
Έλλειψη διοικητικής οργάνωσης & ελεγκτικών μηχανισμών	1,27 %	5,70%	13,29 %	16,46 %	25,32 %	37,97 %
Μη επιβολή ποινών	1,27 %	6,96%	15,19 %	8,86%	23,42 %	44,30 %
Υπαλληλική ασυνειδησία	4,43 %	7,59%	17,72 %	15,82 %	20,25 %	34,18 %
Ανεπαρκής εκπαίδευση	10,13 %	7,59%	17,72 %	14,56 %	22,15 %	27,85 %
Φόβος για αντίδραση	7,59 %	10,13 %	15,19 %	23,42 %	23,42 %	20,25 %
Έλλειψη διαφάνειας	2,53 %	5,70%	12,03 %	14,56 %	22,15 %	43,04 %

Πίνακας 13: Λόγοι ύπαρξης φαινομένων διαφθοράς στις δημόσιες υπηρεσίες

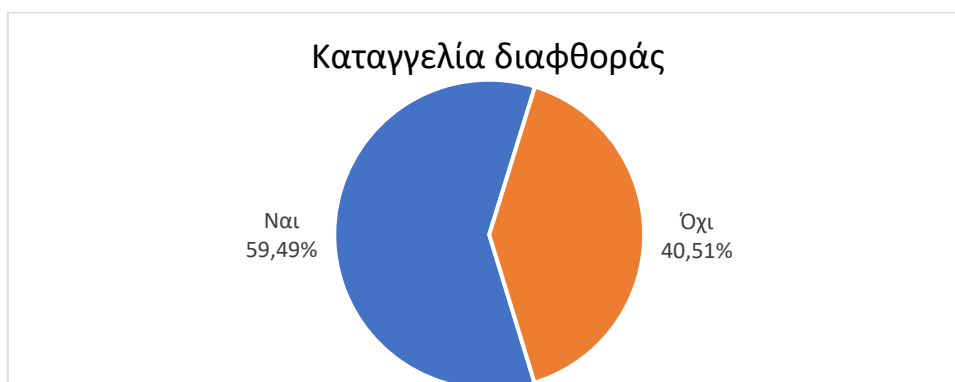
Διάγραμμα 18: Λόγοι ύπαρξης φαινομένων διαφθοράς στις δημόσιες υπηρεσίες

7.4.14 (Ερώτηση 13) Θα προβαίνατε σε καταγγελία περιστατικού διαφθοράς που έχετε αντιληφθεί;

Παρόλο που η πλειοψηφία απάντησε ότι θα κατήγγειλε συμβάν διαφθοράς που θα έπεφτε στην υπόληψή του, ένα πολύ μεγάλο ποσοστό παραδέχεται ρητά ότι δεν θα έκανε τίποτα (40,51%). Θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι ακόμα και από αυτούς που απάντησαν θετικά, μπορεί κατά περίπτωση για διάφορους λόγους να μην προέβαινε σε καταγγελία. Σε συνδυασμό με την μη αποτελεσματική ή ελλιπή λειτουργία ελεγκτικών μηχανισμών (βάσει των απαντήσεων στην ερώτηση 12), καθίσταται δύσκολο να καταγραφούν συμβάντα διαφθοράς, πόσο μάλλον να οδηγηθούν στην δικαιοσύνη οι εμπλεκόμενοι. Είναι σημαντική η συμμετοχή των πολιτών στην λειτουργία του κράτους, όχι μόνο μέσω θεσμών όπως οι εκλογές, αλλά και σε καθημερινά ζητήματα.

Ναι	59,49%
Όχι	40,51%

Πίνακας 14: Καταγγελία διαφθοράς

Διάγραμμα 19: Καταγγελία διαφθοράς

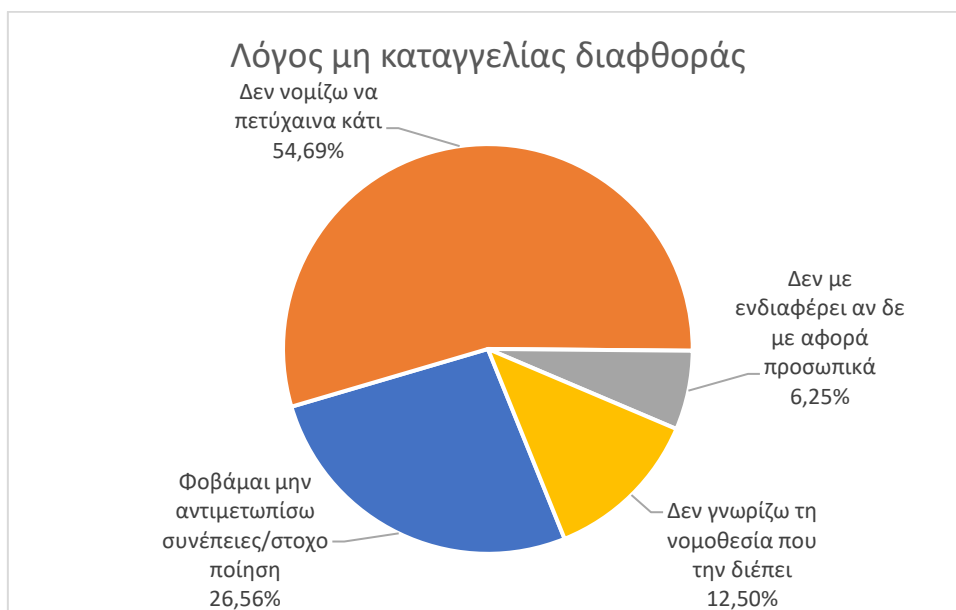
7.4.15 (Ερώτηση 13β) Αν όχι, ποιος είναι ο λόγος;

Ο σημαντικότερος λόγος για την μη καταγγελία συμβάντος διαφθοράς από τους ερωτηθέντες που απάντησαν αρνητικά στην προηγούμενη ερώτηση (40,51% - 64 άτομα), είναι η απαισιοδοξία ότι δεν θα κατάφερναν κάτι. Αν συνυπολογιστεί το

26,56% αυτών που φοβούνται την στοχοποίηση, γίνεται κατανοητό ότι δεν υπάρχει ισχυρό πλαίσιο προστασίας από φαινόμενα διαφθοράς, δεν λειτουργεί η δικαιοσύνη όταν αυτά ανιχνεύονται με αποτέλεσμα ατιμωρησία, αλλά δεν υπάρχουν και εγγυήσεις για αυτούς που ενεργούν. Κατά την άποψη σημαντικού αριθμού των ερωτηθέντων επομένως, η διαφθορά και η προβληματική λειτουργία του κράτους (που αποτελεί επίσης παράγοντα διαφθοράς), οδηγεί σε ένα φαύλο κύκλο διαιώνισης της κατάστασης.

Φοβάμαι μην αντιμετωπίσω συνέπειες/στοχοποίηση	26,56%
Δεν νομίζω να πετύχαινα κάτι	54,69%
Δεν με ενδιαφέρει αν δε με αφορά προσωπικά	6,25%
Δεν γνωρίζω τη νομοθεσία που την διέπει	12,50%

Πίνακας 15: Λόγος μη καταγγελίας διαφθοράς

Διάγραμμα 20: Λόγος μη καταγγελίας διαφθοράς

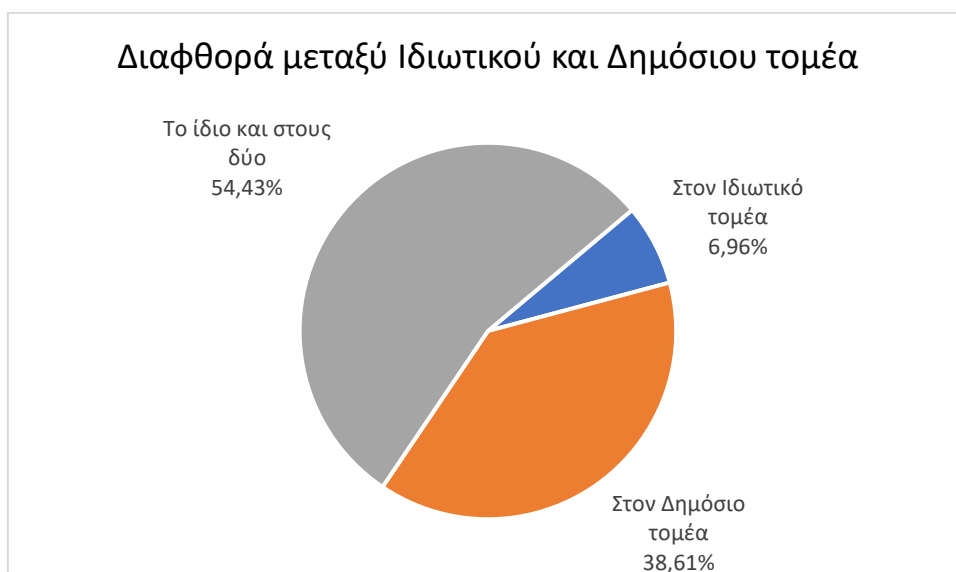
7.4.16 (Ερώτηση 14) Που πιστεύετε ότι εντοπίζονται περισσότερα αδικήματα διαφθοράς;

Ένας στους δύο (54,43%) θεωρεί ότι τα περισσότερα αδικήματα διαφθοράς εντοπίζονται γενικά και στον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα. Ένα επίσης

σημαντικό ποσοστό (38,61%) πιστεύει ότι στον δημόσιο τομέα εντοπίζονται περισσότερα αδικήματα. Η πραγματικότητα τείνει να είναι παραδόξως με το δεύτερο ποσοστό, καθώς λόγω της επιλεκτικότητας της δικαιοσύνης, η κατάληξη αδικημάτων από ισχυρούς, δεν αντιπροσωπεύεται από ανάλογες δίκες και καταδίκες. Λόγω αυτού εξάλλου υπάρχει και ο όρος στην Εγκληματολογία «Εγκλήματα των ισχυρών», ο οποίος αναφέρεται σε αυτή την πραγματικότητα. Είναι πιο εύκολο να εντοπιστεί και να οδηγηθεί στην δικαιοσύνη παράπτωμα στον δημόσιο τομέα, παρά στον ιδιωτικό.

Στον Ιδιωτικό τομέα	6,96%
Στον Δημόσιο τομέα	38,61%
Το ίδιο και στους δύο	54,43%

Πίνακας 16: Διαφθορά μεταξύ Ιδιωτικού και Δημόσιου τομέα

Διάγραμμα 21: Διαφθορά μεταξύ Ιδιωτικού και Δημόσιου τομέα

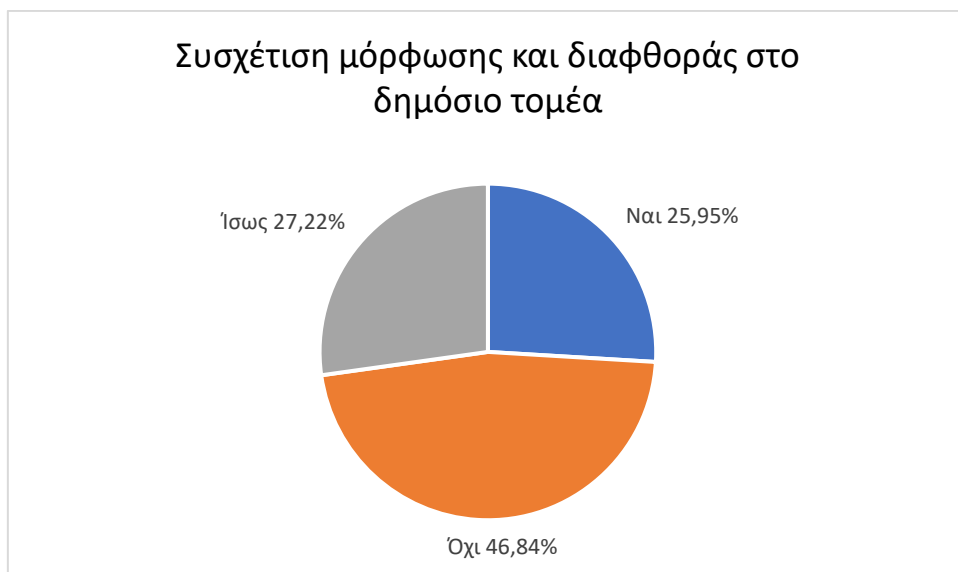
7.4.17 (Ερώτηση 15) Πιστεύετε ότι το επίπεδο μόρφωσης των υπαλλήλων στον Δημόσιο Τομέα είναι καθοριστικό στην πρόκληση της διαφθοράς;

Ένας στους δύο (46,84%) δεν θεωρεί ότι υπάρχει σοβαρή συσχέτιση του μορφωτικού επιπέδου με την διαφθορά, ένας στους τέσσερις (25,95%) ότι υπάρχει σίγουρα, και τέλος ένας στους τέσσερις θεωρεί ότι δεν είναι Διαφθορά στο Δημόσιο Τομέα – Καραδημήτρη Φανή

καθοριστικός παράγοντας. Η πραγματικότητα στην προκειμένη περίπτωση είναι δύσκολο να υπολογιστεί επακριβώς. Αυτό που μπορεί να ειπωθεί είναι ότι ανάλογα με την ισχύ ή την αίσθηση κατοχής αυτής, αλλάζουν τα κίνητρα και στην πρόκληση εγκλήματος, όπως η διαφθορά.

Ναι	25,95%
Όχι	46,84%
Ίσως	27,22%

Πίνακας 17: Συσχέτιση μόρφωσης και διαφθοράς στο δημόσιο τομέα

Διάγραμμα 22: Συσχέτιση μόρφωσης και διαφθοράς στο δημόσιο τομέα

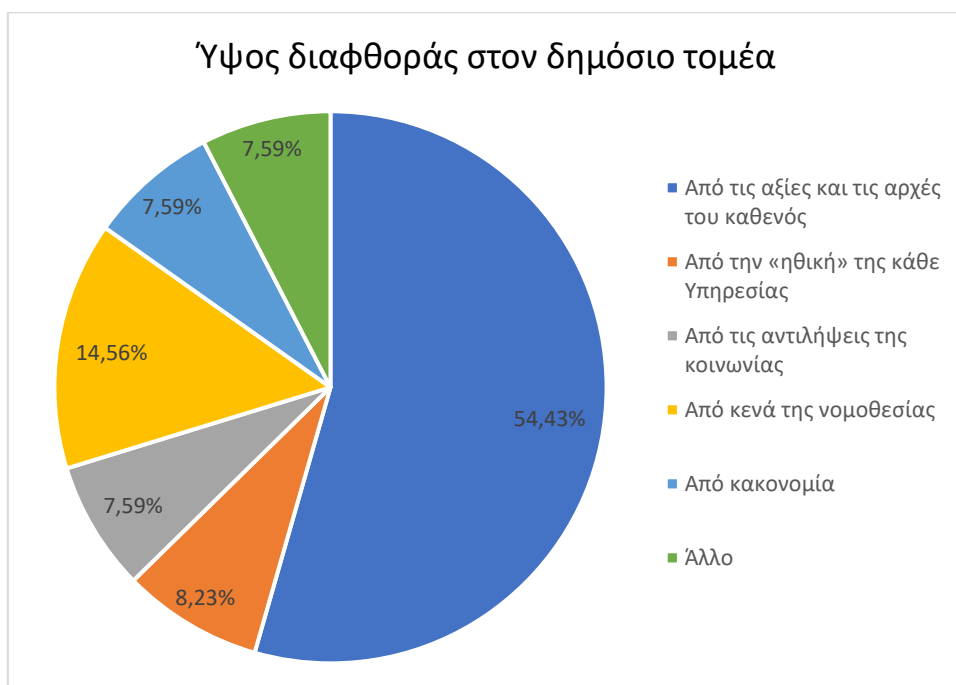
7.4.18 (Ερώτηση 16) Από τι πιστεύετε ότι εξαρτάται το ύψος της διαφθοράς στον Δημόσιο Τομέα;

Οι απαντήσεις στο συγκεκριμένο ερώτημα είναι σχεδόν μοιρασμένες σε όλες τις επιλογές. Οι ηθικές αξίες του εκάστοτε ατόμου όμως είναι με διαφορά ο πιο σημαντικός παράγοντας (συγκριτικά με τις άλλες επιλογές) με 54,43%. Επομένως, η γενικότερη αντίληψη για τουλάχιστον τους μισούς ερωτηθέντες είναι ότι δεν είναι πρόβλημα λόγω της κοινωνίας, της νομοθεσίας, της κακονομίας ή της υπηρεσίας, αλλά εξαρτάται από το άτομο. Το αποτέλεσμα αυτό όμως, αντιβαίνει και στις προηγούμενες απαντήσεις για τους λόγους που

εμφανίζεται και διατηρείται διαφθορά (ερωτήσεις 8 και 12), αλλά και στην θεωρία, ότι δεν αποτελεί μεμονωμένο φαινόμενο, αλλά γενικευμένο και εξαρτώμενο από πολλούς παράγοντες, οι οποίοι δεν είναι ατομικοί επί το πλείστον.

Από τις αξίες και τις αρχές του καθενός	54,43%
Από την «ηθική» της κάθε Υπηρεσίας	8,23%
Από τις αντιλήψεις της κοινωνίας	7,59%
Από κενά της νομοθεσίας	14,56%
Από κακονομία	7,59%
Άλλο	7,59%

Πίνακας 18: Ύψος διαφθοράς στον δημόσιο τομέα

Διάγραμμα 23: Ύψος διαφθοράς στον δημόσιο τομέα

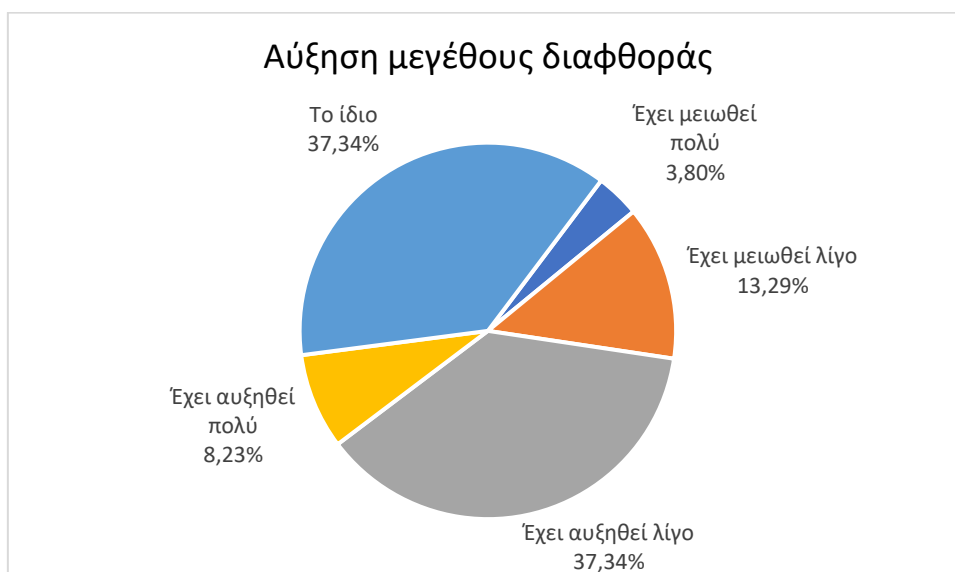
7.4.19 (Ερώτηση 17) Τα τελευταία έτη πιστεύετε ότι έχει αυξηθεί το μέγεθος διαφθοράς στον Δημόσιο Τομέα συγκριτικά με παλιότερα;

Από αυτό το ερώτημα εκμαιεύεται ότι η διαφθορά θεωρείται ότι έχει μείνει τουλάχιστον στα ίδια επίπεδα (37,34%) ή έχει αυξηθεί (45,57%). Από αυτό

μπορούν να εξαχθούν πολλές υποθέσεις, η πιο ασφαλής όμως είναι ότι δεν έχουν γίνει αξιοσημείωτες δράσεις για την ελάττωση του φαινομένου από την κυβέρνηση, με αποτέλεσμα τουλάχιστον την διατήρηση της υπάρχουσας κατάστασης. Θα μπορούσε να ειπωθεί ότι αντιθέτως η κυβέρνηση έχει δυσχεράνει την κατάσταση, λόγω του υψηλού ποσοστού των ατόμων που είπαν ότι αυξήθηκε.

Έχει μειωθεί πολύ	3,80%
Έχει μειωθεί λίγο	13,29%
Έχει αυξηθεί λίγο	37,34%
Έχει αυξηθεί πολύ	8,23%
Το ίδιο	37,34%

Πίνακας 19: Αύξηση μεγέθους διαφθοράς

Διάγραμμα 24: Αύξηση μεγέθους διαφθοράς

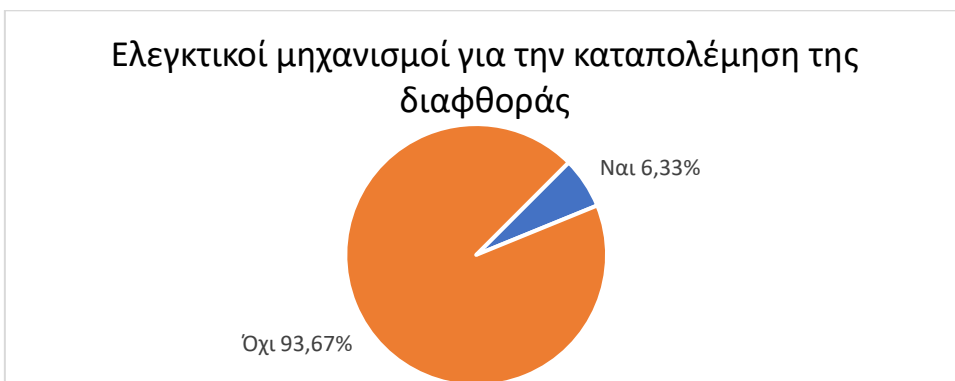
7.4.20 (Ερώτηση 18) Πιστεύετε ότι λειτουργούν επαρκώς και άρτια οι ελεγκτικοί μηχανισμοί για την καταπολέμηση της διαφθοράς;

Η συντριπτική πλειοψηφία (93,67%) επιβεβαιώνει με την αρνητική απάντηση, την υπόθεση που έγινε στο προηγούμενο ερώτημα για τις δράσεις της κυβέρνησης για την πάταξη της διαφθοράς, καθώς αποτελεί τον κύριο υπεύθυνο

για την διοίκηση και την λειτουργία των κρατικών οργανισμών, είτε στον έλεγχό τους, είτε στην οργάνωσή τους.

Ναι	6,33%
Όχι	93,67%

Πίνακας 20: Ελεγκτικοί μηχανισμοί για την καταπολέμηση της διαφθοράς

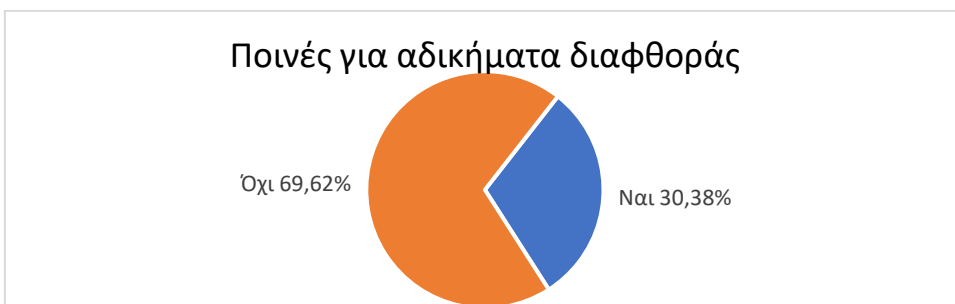
Διάγραμμα 25: Ελεγκτικοί μηχανισμοί για την καταπολέμηση της διαφθοράς

7.4.21 (Ερώτηση 19) Πιστεύετε ότι επιβάλλονται ποινές για αδικήματα διαφθοράς;

Σε αυτό το ερώτημα, ένας στους τρεις (30,38% - 48 άτομα) πιστεύει ότι επιβάλλονται ποινές για αδικήματα διαφθοράς όταν αυτά εντοπίζονται και αντίστοιχα δύο στους τρεις (69,62%), όχι.

Ναι	30,38%
Όχι	69,62%

Πίνακας 21: Ποινές για αδικήματα διαφθοράς

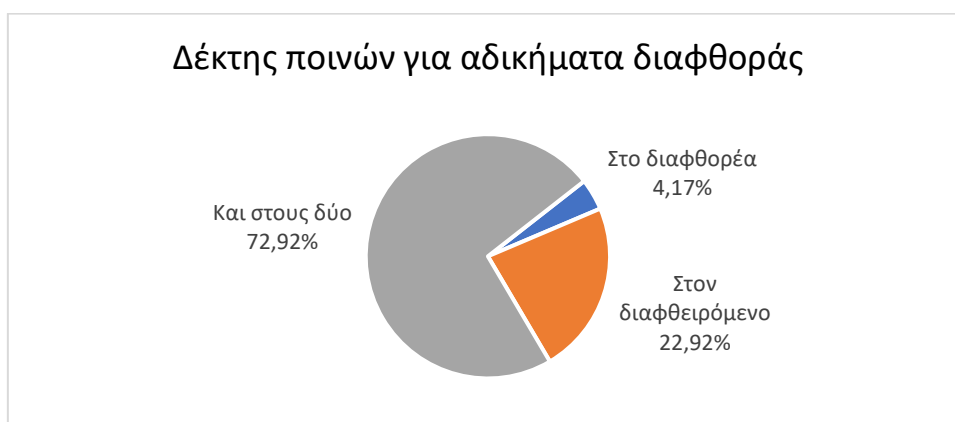
Διάγραμμα 26: Ποινές για αδικήματα διαφθοράς

7.4.22 (Ερώτηση 19β) Αν ναι; Σε ποιους;

Από τους 48 που απάντησαν θετικά στην προηγούμενη ερώτηση, η πλειοψηφία (72,92%) θεωρεί ότι όταν εντοπίζεται συμβάν διαφθοράς, ποινές επιβάλλονται και στους δύο. Ένας στους τέσσερις όμως (22,92%), θεωρεί ότι επιβάλλονται μόνο στον διαφθειρόμενο.

Στο διαφθορέα	4,17%
Στον διαφθειρόμενο	22,92%
Και στους δύο	72,92%

Πίνακας 22: Δέκτης ποινών για αδικήματα διαφθοράς

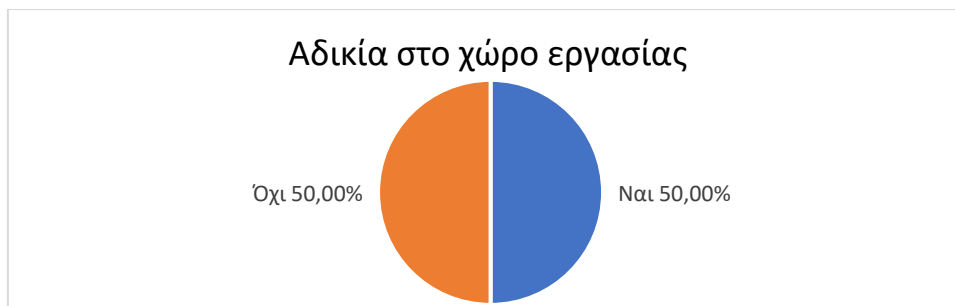
Διάγραμμα 27: Δέκτης ποινών για αδικήματα διαφθοράς

7.4.23 (Ερώτηση 20) Αισθάνεστε αδικημένοι στο χώρο εργασίας σας;

Απαντήσεις που δόθηκαν στην ερώτηση ήταν ισόποσα μοιρασμένες μεταξύ των δύο επιλογών (50%), επομένως δεν μπορεί να γίνει κάποιου είδους υπόθεση.

Ναι	50,00%
Όχι	50,00%

Πίνακας 23: Αδικία στο χώρο εργασίας

Διάγραμμα 28: Αδικία στο χώρο εργασίας

7.4.24 (Ερώτηση 21) Αισθάνεστε ότι εξυπηρετήστε άρτια στον Δημόσιο Τομέα;

Σημαντικό ποσοστό των ερωτηθέντων (69,62% - δύο στους τρεις), εκ των οποίων σημαντικό μέρος αποτελείται από δημοσίους υπαλλήλους, θεωρεί ότι δεν εξυπηρετείται άρτια στο δημόσιο. Η υπόθεση που μπορεί να γίνει σε συνάρτηση με τις απαντήσεις προηγούμενων ερωτημάτων, είναι ότι υπάρχουν προβλήματα οργάνωσης και ελέγχου στο δημόσιο (ερώτηση 12), αλλά και στην νομοθεσία (ερώτηση 8).

Ναι	30,38%
Όχι	69,62%

Πίνακας 24: Εξυπηρέτηση στο δημόσιο

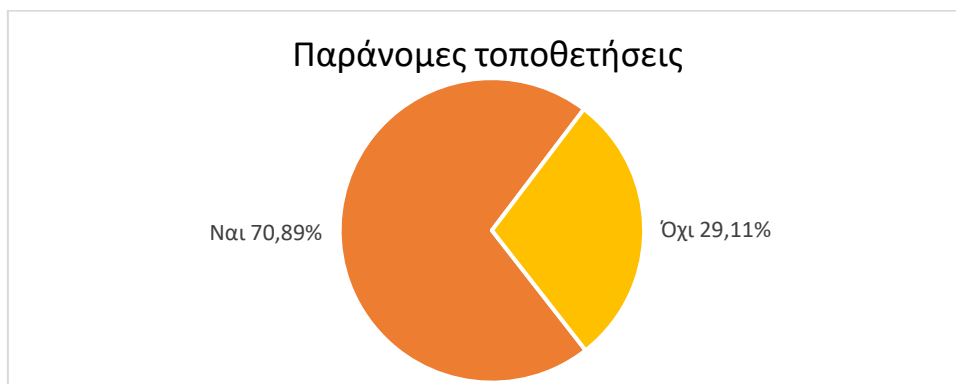
Διάγραμμα 29: Εξυπηρέτηση στο δημόσιο

7.4.25 (Ερώτηση 22) Έχουν πέσει στην υπόληψή σας παράνομες τοποθετήσεις-προαγωγές σε κάποια δημόσια υπηρεσία;

Το 70,89% του δείγματος απάντησε ότι όχι απλά πιστεύει ότι γίνονται παράνομες τοποθετήσεις και προαγωγές, αλλά γνωρίζει περιπτώσεις προσωπικά. Εδώ ουσιαστικά υπάρχει παραδοχή της αναξιοκρατίας στη χώρα, πιο συγκεκριμένα στο δημόσιο, μια κατάσταση που δημιουργείται και συντηρείται από πολλούς παράγοντες, μερικοί εκ των οποίων είναι η διαπλοκή / διαφθορά, οι πελατειακές σχέσεις, οι προσωπικές γνωριμίες και η κακονομία.

Ναι	70,89%
Όχι	29,11%

Πίνακας 25: Παράνομες τοποθετήσεις

Διάγραμμα 30: Παράνομες τοποθετήσεις

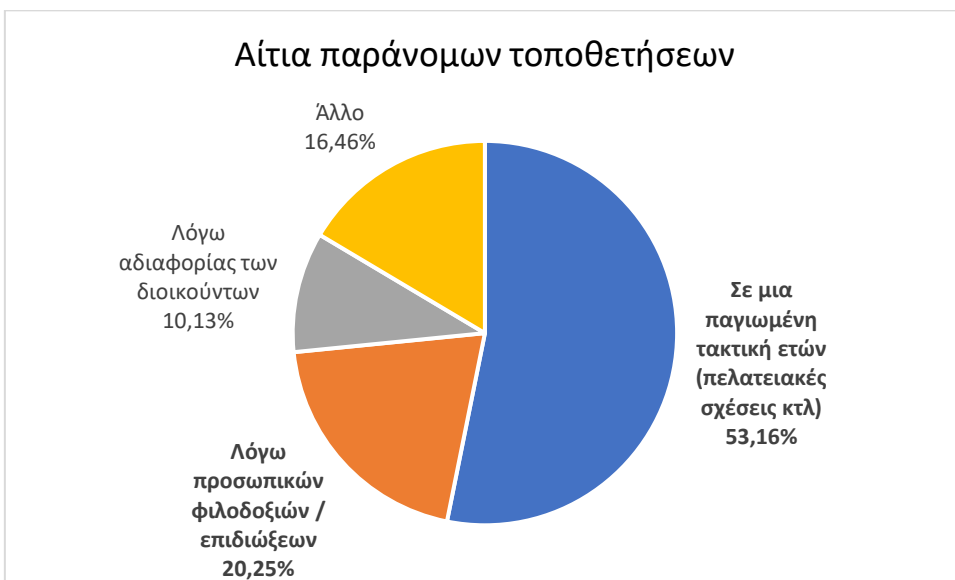
7.4.26 (Ερώτηση 23) Για ποιο λόγο κυρίως πιστεύετε ότι συμβαίνουν τέτοια περιστατικά;

Οι μισοί ερωτηθέντες (53,16%) απάντησαν ότι ο κύριος λόγος που γίνονται παράνομες τοποθετήσεις είναι η παγιωμένες τακτικές ετών, όπως οι πελατειακές σχέσεις. Σημαντικό ποσοστό (20,25% - ένας στους πέντε) θεωρεί ότι συντελεί κατά κύριο λόγο ο προσωπικός παράγοντας, ενώ χαμηλά στις επιλογές είναι η αδιαφορία των διοικούντων. Συνδυάζοντας τις δύο επικρατέστερες αντιλήψεις, υπάρχει η αντίληψη ότι το κράτος και οι πολίτες λειτουργούν συνδιαλλαζόμενοι και επικρατεί μια μορφή κορπορατισμού. Όπως έχει Διαφθορά στο Δημόσιο Τομέα – Καραδημήτρη Φανή

αναφερθεί στην εισαγωγή της εργασίας, αυτό δεν απέχει από την πραγματικότητα μελετώντας την σύγχρονη ιστορία της Ελλάδας (Σωτηρόπουλος, 2015, σελ. 57-63).

Σε μια παγιωμένη τακτική ετών (πελατειακές σχέσεις κτλ)	53,16%
Λόγω προσωπικών φιλοδοξιών / επιδιώξεων	20,25%
Λόγω αδιαφορίας των διοικούντων	10,13%
Άλλο	16,46%

Πίνακας 26: Αίτια παράνομων τοποθετήσεων

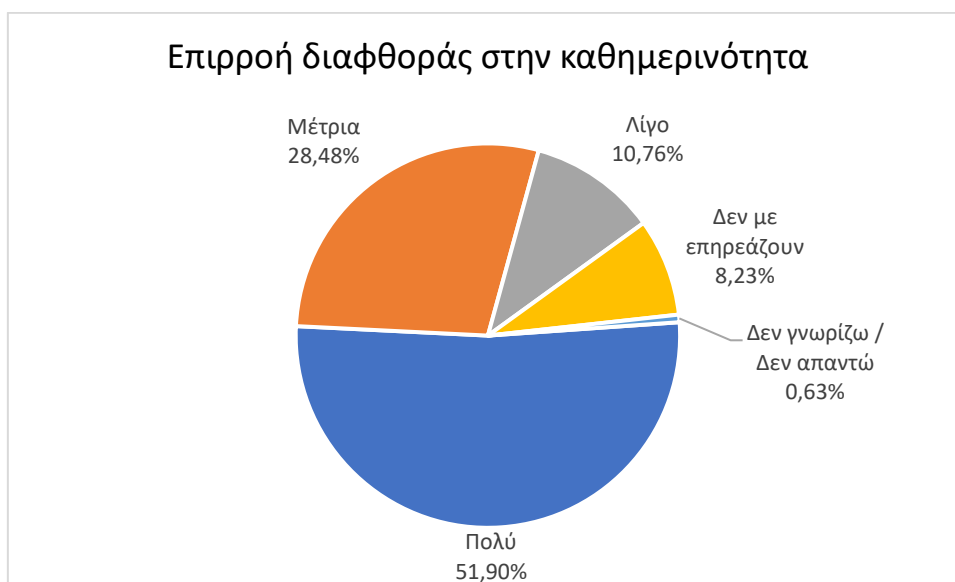
Διάγραμμα 31: Αίτια παράνομων τοποθετήσεων

7.4.27 (Ερώτηση 24) Τα φαινόμενα διαφθοράς, πόσο εκτιμάτε ότι σας επηρεάζουν στην καθημερινότητά σας;

Η συντριπτική πλειοψηφία του δείγματος πιστεύει ότι η διαφθορά, έμμεσα ή άμεσα, επηρεάζει την ζωή του είτε πολύ (51,90%) είτε σε μέτριο βαθμό (28,48%). Γίνονται δηλαδή αντιληπτές οι ρεαλιστικές συνέπειες αυτής στην κοινωνία και την λειτουργία της.

Πολύ	51,90%
Μέτρια	28,48%
Λίγο	10,76%
Δεν με επηρεάζουν	8,23%
Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ	0,63%

Πίνακας 27: Επιρροή διαφθοράς στην καθημερινότητα

Διάγραμμα 32: Επιρροή διαφθοράς στην καθημερινότητα

Συμπεράσματα- Προτάσεις για μείωση-εξάλειψη της διαφθοράς

Ο νεποτισμός εμφανίστηκε από παλιά στις ανθρώπινες κοινωνίες. Στις αρχαίες αυτοκρατορίες όπως της Περσίας, είθισται οι θέσεις εξουσίας του κράτους, κάτι που παρατηρείτε και στην εποχή μας ακόμα σε δημοκρατικά καθεστώτα (οικογενειοκρατία. Κατά τη διάρκεια του 18^{ου} αιώνα η οικονομία της Μ. Βρετανίας άρχισε να εκβιομηχανίζεται και έτσι δημιουργήθηκαν θέσεις εργασίας για εργάτες. Προκειμένου λοιπόν αυτή η νέα εργατική τάξη να μπορέσει να επιβιώσει απέναντι στον καπιταλισμό, εντάχθηκε σε εργατικά κινήματα που ήταν πολέμια με τα συμφέροντα των ισχυρών. Έτσι μετεξελίχθηκαν σε κόμματα (το Εργατικό Κόμμα της Αγγλίας είναι το πρώτο παγκοσμίως κόμμα) με αρχικό σκοπό την υπεράσπιση των συμφερόντων τους που εύκολα ξεπέρασαν όμως τη διαχωριστική γραμμή για την λειτουργία τους πελατειοκρατικά.

Δυστυχώς, η διαφθορά στις προσλήψεις στον δημόσιο τομέα αποτελούν ένα πρόβλημα που είναι αλληλένδετο με το ίδιο το κοινωνικό-οικονομικό και πολιτικό σύστημα ακόμα και στις μέρες μας.

Οι αυστηρές ποινές αν και θα έπρεπε όλοι οι υπάλληλοι να λειτουργούν ανασταλτικά στους προτιθέμενους να πράξουν διεφθαρμένα, εντούτοις διαπιστώνουμε ότι σε θέματα πρόσληψης, προαγωγής κάποιοι εξ αυτών τολμούν και παρανομούν. Παρότι ρισκάρουν τις νόμιμες απολαβές τους ήτοι μισθό, πιθανότητα συνταξιοδότησης επιδόματα θέσεων ευθύνης, η διάβρωση του χαρακτήρα τους καλά κρατεί.

Ο δημόσιος τομέας είθισται να λειτουργεί με πελατειακές σχέσεις. Αυτό δημιουργεί αναξιοκρατία εξυπηρετώντας άτομα με χαμηλό εκπαιδευτικό επίπεδο, μειωμένα προσόντα ενώ αντίστοιχα στα άτομα με θέσεις ευθύνης επικρατεί η κομματοκρατία με αντίστοιχη ικανοποίηση των όποιων θελημάτων γεγονός που συμβάλλει στην ανάπτυξη παραβατικών συμπεριφορών.

Η ύπαρξη της διαφθοράς αγγίζει αρνητικά όλους τους τομείς της ζωής μας. Στον οικονομικό τομέα, στις καθημερινές συναλλαγές των πολιτών και εν γένει στον τρόπο ζωής τους. Καθορίζει το βιοτικό τους επίπεδο και δημιουργεί αίσθημα ανασφάλειας και έλλειψης εμπιστοσύνης. Αναμφισβήτητα διακυβεύεται έτσι το μέλλον μιας χώρας. Οι διαδικασίες συμβάσεων παραβιάζονται, οι δημόσιοι λειτουργοί παρανομούν στο βωμό του γρήγορου και εύκολου χρήματος, η εμπιστοσύνη στον τρόπο λειτουργία του κράτους μειώνεται με συνέπεια και οι ξένες επενδύσεις να μειώνονται. Έτσι η ανάπτυξη μιας χώρας φθίνει.

Η μονιμότητα που απολαμβάνει ως προνόμιο ο δημόσιος υπάλληλος θα ήταν καλό να εκλαμβάνεται ως επιπλέον κίνητρο για αύξηση της αποδοτικότητας και ως απόρροια της εμπιστοσύνης του κράτους. Ο δημόσιος λειτουργός πρέπει να αποτελεί πρότυπο συμπεριφοράς και να τον διακρίνει ευπρέπεια, συμβάλλοντας έτσι στην εύρυθμη λειτουργία της Δημόσιας Διοίκησης.

Το θέμα της μονιμότητας των δημοσίων υπαλλήλων, είναι σύνθετο και οι απόψεις δίστανται. Για κάποιους σηματοδοτεί εμπόδιο στον εκσυγχρονισμό της Δημόσιας διοίκησης και για άλλους είναι θεσμός απαραίτητος. Παρόλο που με τη μονιμότητα ελαχιστοποιείται η παρεμβατικότητα των πολιτικών λειτουργών στη διαμόρφωση του δημοσίου τομέα, από την άλλη πλευρά λειτουργεί σαν τροχοπέδη στην εξέλιξη του.

Η πολιτική ουδετερότητα δε, είναι συνυφασμένη με την ορθή και αμερόληπτη εξυπηρέτηση του πολίτη. Η εφαρμογή ή μη αυτής άπτεται καθαρά στην ορθή άσκηση καθηκόντων των ανωτέρων δημοσίων υπαλλήλων η οποία δυστυχώς γίνεται κατά συνείδηση.

Δυστυχώς το μεγαλύτερο ποσοστό των δημοσίων υπαλλήλων εκμεταλλευόμενο τη μονιμότητα, την έλλειψη αξιολόγησης, την έλλειψη τιμωρίας και πειθαρχικών επιπτώσεων απολαμβάνει τα οφέλη που προσφέρει το Δημόσιο, εις βάρος

βεβαίως των συμπολιτών του και των συναδέλφων τους που εργάζονται με ευσυνειδησία ακολουθώντας τη νομοθεσία.

Στον τομέα της διαφάνειας, θα λέγαμε ότι η έλλειψη αυτής, αποτελεί το μεγαλύτερο πρόβλημα στη μάχη με τη διαφθορά. Κάθε κίνηση που την ενισχύει δίνει μεγαλύτερη πρόσβαση στους πολίτες για γνώση και ενημέρωση σχετικά με τις πράξεις των διοικούντων. Όταν ο κόσμος έχει γνώση, διαμορφώνει άποψη και αποκτά δύναμη.

Σημαντικό κομμάτι βέβαια για την κρίση που θα διαμορφωθεί παίζουν και οι αξίες που πρεσβεύει ο καθένας αλλά και η κοινωνία γενικότερα. Τα τελευταία χρόνια διαπιστώνεται μια κρίση αξιών γεγονός που η μία παραβατική συμπεριφορά μπορεί να συμπαρασύρει σε μια άλλη. Οι διοικούντες της χώρας έχουν υποχρέωση να αντιστρέψουν αυτή την εικόνα, προκειμένου να αλλάξει η νοοτροπία του κόσμου ενισχύοντας τους θεσμούς για την καταπολέμηση της διαφθοράς προκειμένου να υπάρξει εμπιστοσύνη του λαού προς αυτήν.

Στον πίνακα κατάταξης του Παγκόσμιου Βαρόμετρου Διαφθοράς για την καταπολέμηση της διαφθοράς η Δανία (90 βαθμοί) καταλαμβάνει την πρώτη θέση στον δείκτη για έκτη συνεχόμενη χρονιά, με τη Φινλανδία και τη Νέα Ζηλανδία να ακολουθούν με βαθμολογία 87 και 85, αντίστοιχα. Αυτό συμβαίνει διότι σε αυτές τις χώρες λειτουργούν τα δικαιοδοτικά συστήματα και έτσι καταλαμβάνουν υψηλές βαθμολογίες ως Κράτη Δικαίου.

Η ερμηνεία των αποτελεσμάτων της έρευνας σε δείγμα 158 ατόμων οδηγεί σε διάφορα συμπεράσματα όσον αφορά τις αντιλήψεις των πολιτών για την διαφθορά και την επιρροή αυτής, τα οποία είναι δύσκολο να ομαδοποιηθούν σε μία παράγραφο και αναλύονται εκτενώς ανά περίπτωση στο κεφάλαιο της έρευνας. Παρόλ' αυτά, από την έρευνα γίνονται σαφή κάποια πράγματα.

- Υπάρχει έντονο το αίσθημα της έλλειψης εμπιστοσύνης σε δομές του κράτους και στην 4η εξουσία μιας και θεωρείται ότι υπάρχει μεγάλη διαφθορά σε πολλούς τομείς.
- Οι περισσότεροι θεωρούν ότι η Ελλάδα έχει κακή θέση στη λίστα της διαφθοράς και ότι το φαινόμενο της διαφθοράς είναι πολύ σημαντικό πρόβλημα στο δημόσιο τομέα παρότι θεωρούν ότι και στο δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα υπάρχουν τα ίδια περίπου προβλήματα.
- Τα θέματα της δωροδοκίας / δωροληψίας κατατάσσεται στην ίδια περίπτωση θέση με την παράβαση καθήκοντος με την αιτιολογία της εξοικονόμησης χρόνου, της προσπέλασης αλλά και παράβλεψης νομικών προβλημάτων.
- Επίσης οι γνωριμίες θεωρούνται σημαντικός παράγοντας εκδήλωσης διαφθοράς.
- Άλλοι λόγοι διαφθοράς στις δημόσιες υπηρεσίες θεωρούνται το οικονομικό όφελος, η ατιμωρησία, η έλλειψη διαφάνειας και η έλλειψη ελεγκτικών μηχανισμών .
- Οι ηθικές αξίες του καθενός αποτελούν όμως τον πιο σημαντικό παράγοντα.
- Αν και το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων δήλωσε ότι θα κατήγγειλε συμβάντα διαφθοράς που θα έπεφτε στην υπόληψή του, ένα πολύ μεγάλο ποσοστό παραδέχεται ρητά ότι δεν θα έκανε τίποτα (40,51%).
- Οι λόγοι είναι ο φόβος για στοχοποίηση, έλλειψη πλαισίου προστασίας από φαινόμενα διαφθοράς, μη ορθή λειτουργία της δικαιοσύνης και ατιμωρησία.
- Η συντριπτική πλειοψηφία (93,67%) θεωρεί ότι δεν λειτουργούν επαρκώς και άρτια οι ελεγκτικοί μηχανισμοί για την καταπολέμηση της Διαφθοράς στο Δημόσιο Τομέα – Καραδημήτρη Φανή

διαφθοράς και μόνο ένας στους τρεις (30,38% - 48 άτομα) πιστεύει ότι επιβάλλονται ποινές για αδικήματα διαφθοράς όταν αυτά εντοπίζονται

- Σημαντικό ποσοστό των ερωτηθέντων (69,62% - δύο στους τρεις), εκ των οποίων σημαντικό μέρος αποτελείται από δημοσίους υπαλλήλους, θεωρεί ότι δεν εξυπηρετείται άρτια στο δημόσιο
- Το 70,89% του δείγματος απάντησε ότι όχι απλά πιστεύει ότι γίνονται παράνομες τοποθετήσεις και προαγωγές, αλλά γνωρίζει περιπτώσεις προσωπικά.
- Οι μισοί ερωτηθέντες (53,16%) απάντησαν ότι ο κύριος λόγος που γίνονται παράνομες τοποθετήσεις είναι οι παγιωμένες τακτικές ετών, όπως οι πελατειακές σχέσεις.
- Η συντριπτική πλειοψηφία του δείγματος πιστεύει ότι η διαφθορά, έμμεσα ή άμεσα, επηρεάζει την ζωή του είτε πολύ (51,90%) είτε σε μέτριο βαθμό (28,48%).

Συνεπώς α) η διαφθορά γίνεται αντιληπτή με διάφορους τρόπους, αλλά όχι όλες οι μορφές της, β) κάποιες πράξεις διαφθοράς είναι αποδεκτές από μέρος των πολιτών ως φυσιολογική χειρονομία, γ) από τον συγκερασμό των αποτελεσμάτων πολλών ερωτήσεων με παρεμφερή περιεχόμενο, οι πολίτες θεωρούν κατά ισχυρή πλειοψηφία ότι το κράτος, οι ελεγκτικοί μηχανισμοί και η νομοθεσία είναι το λιγότερο ανεπαρκείς επί σειρά ετών, και συνεχίζουν να είναι και σήμερα.

Παγκοσμίως, αλλά και στην Ελλάδα παρότι καταβάλλονται προσπάθειες για την αντιμετώπιση της διαφθοράς, όπως ο Ν.3861/2010 (ΔΙΑΥΓΕΙΑ) περί διαφάνειας, η ύπαρξη ελεγκτικών μηχανισμών, ο Οργανισμός Διεθνούς Διαφάνειας, η θέσπιση ανεξάρτητων αρχών κ.α. διαπιστώνεται, ότι η διαφθορά βρίσκει έδαφος και μεγαλώνει σε όλους τους τομείς. Επειδή το φαινόμενο διαφθορά συνοδεύει όλες τις γενιές, τα τελευταία τουλάχιστον 200 χρόνια, η Διαφθορά στο Δημόσιο Τομέα – Καραδημήτρη Φανή

αντίληψη του πολίτη έχει «ποτιστεί» με την έννοια της διαφθοράς ως συνοδοιπόρος του σε κάθε ενέργεια του, προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος του. Προκειμένου λοιπόν να εξαλειφθεί ή τουλάχιστον να μειωθεί, θα πρέπει να υπάρχει έντονη θέληση απαλοιφής αυτής σε όλη την πυραμίδα της εξουσίας και της κοινωνίας, από την κορυφή μέχρι κάτω. Να θελήσει και να μπορέσει ο καθένας να αντισταθεί σε οποιαδήποτε οδό, που έχει αποκλειστικό σκοπό την προσωπική εξυπηρέτηση του αλλά συνάμα επιβαρύνει τον συνάνθρωπο του, επιλέγοντας την.

Ουσιαστικά η αλλαγή της νοοτροπίας, του τρόπου σκέψης του καθενός και η ενίσχυση ηθικών αξιών είναι η βάση για την απαλοιφή της διαφθοράς. Να σκέπτεται ο καθένας, τι είναι καλύτερο για όλους και όχι ατομιστικά, χωρίς να εξετάζει τις συνέπειες των πράξεων του για το κοινωνικό σύνολο. Έτσι π.χ. απαλείφεται το αίσθημα της αδικίας για όποιον αξίζει ή δικαιούται μια καλύτερη θέση και δεν παραγκωνίζεται από κάποιον που μπορεί να έχει πολύ λιγότερα προσόντα, παραμερίζοντας τον έμμεσα, προκειμένου να αποκομίσει προσωπικό όφελος. Άλλωστε τα αποτελέσματα τέτοιων συμπεριφορών και πολιτικών δεν οδηγούν στην ανάπτυξη μιας χώρας και στο καλό του κοινωνικού συνόλου, παρά μόνο στην προσωρινή ικανοποίηση κάποιων ατόμων.

Επειδή αυτό το σενάριο όμως φαντάζει ουτοπικό, θα πρέπει να αλλάξει το θεσμικό πλαίσιο, να επικαιροποιηθούν νόμοι που αφήνουν περιθώρια (παραθυράκια) για τη διάπραξη της διαφθοράς και να γίνει πιο αυστηρή η νομοθεσία για κρούσματα διαφθοράς.

Θα μπορούσε ακόμα και να ενταχθεί αντίστοιχο μάθημα στο σχολείο προκειμένου οι μικροί συμπολίτες μας να διδάσκονται για τα προβλήματα που πηγάζουν από την διαφθορά και πώς επηρεάζονται οι ίδιοι και συνολικά η κοινωνία από αυτή. Ο βασικός στόχος του σχολείου εξάλλου, είναι να δημιουργεί δημοκρατικούς και υπεύθυνους πολίτες.

Σημαντική παράμετρο αποτελεί και η εκάστοτε κυβέρνηση με τις πολιτικές που ασκεί. Όσο πιο δίκαιη είναι η εξουσία, τόσο λιγότεροι και οι παραβάτες.

Οι πολίτες οφείλουν να καταγγείλουν κρούσματα διαφθοράς χωρίς φόβο και αναστολές. Εάν δεν γίνονται καταγγελίες, οι ελεγκτικοί μηχανισμοί δεν δουλεύουν αρκετά αποτελεσματικά και δυσκολεύει το έργο τους. Επιπλέον, θα πρέπει οι υπάλληλοι που καταλαμβάνουν καίριες θέσεις εξυπηρέτησης, να αμείβονται ικανοποιητικά προκειμένου να μην υποκύπτουν σε περιπτώσεις κρουσμάτων χρηματισμού και γενικά αδιαφανών διαδικασιών με σκοπό το προσωπικό συμφέρον. Οι ελεγκτικοί και δικαστικοί μηχανισμοί, θα πρέπει να εφαρμόζουν πιο αυστηρά τη νομοθεσία και να επιβάλλονται αυστηρές κυρώσεις σε αποδεδειγμένες πράξεις διαφθοράς προκειμένου να λειτουργεί παραδειγματικά για την αποφυγή άλλων αντίστοιχων κρουσμάτων.

Εν κατακλείδι, θα λέγαμε ότι το τρίπτυχο που χρήζει προσοχής και βελτίωσης είναι:

- Αλλαγή εκπαιδευτικού πλαισίου για τους πολίτες αρχομένης από το περιβάλλον της σχολικής κοινότητας ακόμα, προκειμένου να μπορούν οι πολίτες να δρουν ενεργά ενάντια σε περιπτώσεις διαφθοράς και να μην αφήνουν τέτοια περιστατικά να επιδρούν αρνητικά στο θεσμό της δημοκρατίας. Ενίσχυση της υπευθυνότητας τους σε όλους τους τομείς, από τα κριτήρια επιλογής ψήφου μέχρι το σεβασμό στον συνάνθρωπο. Έτσι θα μπορεί να γίνουν υπεύθυνοι και ακέραιοι πολίτες.
- Αυστηροποίηση νομικού πλαισίου σε θέματα κυρώσεων σε παραβάτες είτε σε δημόσιους λειτουργούς είτε πολιτών αλλά και υλοποίησης πολιτικών ενεργειών περί δίκαιης εξυπηρέτησης πολιτών (διορισμοί, προσλήψεις, αναθέσεις, πειθαρχικές ποινές κτλ.), μείωση της νομοθεσίας που διέπει θέματα διαφθοράς μιας και είθισται ο ένας νόμος να προσκρούει στον άλλο ή ο ένας να ακυρώνει τον άλλο επιδεχόμενος διαφορετικές ερμηνείες λόγω ασάφειας.

- Απόλυτη εφαρμογή νομοθεσίας από τους Ελεγκτικούς Μηχανισμούς, συνεργασία μεταξύ αυτών και μείωση των γραφειοκρατικών διαδικασιών με ανεξάρτητη λειτουργία αυτών, χωρίς δικαίωμα παρεμβάσεων από πολιτικούς φορείς.

Επιπλέον επί του πρακτέου θα πρέπει στις υπηρεσίες να:

- να μειωθούν οι γραφειοκρατικές διαδικασίες προκειμένου να μπορεί να εξυπηρετείται ο πολίτης με μεγαλύτερη ταχύτητα τηρώντας την προτεραιότητα.
- Οι θέσεις ευθύνης να καταλαμβάνονται από όσους πληρούν τις προϋποθέσεις προκειμένου να μην ευτελίζεται η αξιοπρέπεια του καθενός είτε στο βωμό της παράνομης «δόξας», είτε με το αντίστοιχο αντίτιμο, καταπολεμώντας ταυτόχρονα την «πελατειοκρατία». Αυτό μπορεί να συμβεί με την ενίσχυση του νόμου Ν.2190/1994 καθώς και την ουσιαστική εφαρμογή του υπαλληλικού κώδικα για την τοποθέτηση υπαλλήλων σε θέσεις ευθύνης.
- Να καθιερωθεί θεσμικά ο οδηγός καλής συμπεριφοράς στον Πολίτη.
- Να καθιερωθεί η υποχρεωτική επιμόρφωση σε όλους τους δημοσίους υπαλλήλους παλαιούς και νέους.
- Οι δημόσιοι διαγωνισμοί να τηρούν όλα τα στάδια που ορίζει η νομοθεσία περί Διαφάνειας (Ν.3861/2010), (Διαύγεια, ΚΗΜΔΗΣ) προκειμένου ο πολίτης να έχει πραγματικά πρόσβαση σε όλα τα στάδια. Να μειωθεί το ύψος των ποσών στις απευθείας αναθέσεις.(Ν.4412/2016).
- Να μην μπορεί η εκάστοτε κυβέρνηση να διορίζει στη θητεία της δικά της Διοικητικά Συμβούλια στα Ν.Π.Δ.Δ και στα Ν.Π.Ι.Δ, στον Οργανισμό Διεθνούς Διαφάνειας, στον Περιφερειακό Συμπαραστάτη πολίτη κ.α.

Κύριος σκοπός εφαρμογής των παραπάνω είναι η εξάλειψη της διαφθοράς, μέσω μεγαλύτερης διαφάνειας των δημοσίων πολιτικών ενεργειών ως προς την

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ – Π.Μ.Σ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ
ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

τακτοποίηση αιτημάτων πολιτών αλλά και κάλυψη αναγκών του δημοσίου τομέα.

Όλα τα παραπάνω θα πρέπει να γίνουν στην πράξη και να μη μείνουν στη θεωρία προκειμένου οι πολίτες να μπορούν νιώθουν εμπιστοσύνη στους θεσμικό σύστημα για να μπορούν και οι ίδιοι να λειτουργήσουν χωρίς ενοχές αλλά και χωρίς να φοβούνται μη βρεθούν υπόλογοι. Ίσως θα πρέπει να δοθούν κίνητρα και διαβεβαιώσεις προφύλαξης για όσους δεν συγκαλύπτουν παραβάσεις και εγκλήματα ενισχύοντας το αρ.263 του Ποινικού Κώδικα.

Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία

Emea.gr (3 Μαρτίου 2021). Πέντε σκάνδαλα διαφθοράς που συγκλόνισαν την Ευρώπη. <https://emea.gr/news/624845/pen-te-skandala-diafthoras-poy-sygklonisan-tin-eyropi/>.

Falciani, H., & Minguzzi, A. (2015). *Το χρηματοκιβώτιο των φοροφυγάδων*. Λιβάνης.

In.gr (12 Δεκεμβρίου 2022). *Qatargate: Η Εύα Καϊλή, το Κατάρ και οι 12.453 λομπίστες – Οι κανόνες και τα «παραθυράκια» για το lobbying*. <https://www.in.gr/2022/12/12/world/qatargate-eya-kaili-katar-kai-oi-12-453-lompistes-oi-kanones-kai-ta-parathyrakia-gia-lobbying/>.

Kathimerini.gr (χ.χ.) *Υπόθεση Siemens: Η καθυστέρηση οδήγησε στην απαλλαγή*. <https://www.kathimerini.gr/society/562063240/oliki-paragrafi-gia-to-skandalo-siemens/>.

Lawnet.gr (16 Απριλίου 2013). *Αντιδράσεις από την τροποποίηση του άρθρου 235 ΠΚ περί παθητικής δωροδοκίας*. <https://lawnet.gr/law-news/ellada/antidraseis-aro-tin-troporoiisi-tou-ar8rou-235-pk-peri-pa8itikis-dorodokias/>

Ακριβοπούλου Χ. & Ανθόπουλος Χ., (2015). *Εισαγωγή στο Διοικητικό Δίκαιο*. Kallipos. <http://hdl.handle.net/11419/2532>.

Αλεξιάδης, Στ. (2000). «Προς μία νέα γενιά «Κοινώς Επικινδύνων Εγκλημάτων»: Το παράδειγμα της διαφθοράς», *Ποινική. Δικαιοσύνη*, 10/2000.

Βασιλαντωνοπούλου, Β. (2014). «Λευκά κολάρα» & οικονομικό έγκλημα, Π.Ν. Σάκκουλας.

Βιδάλη, Σ. (2007) *Έλεγχος του εγκλήματος και δημόσια αστυνομία Τόμος Α*, Εκδόσεις Σάκκουλα.

Βούλγαρης, Γ. (2017). Κράτος και κοινωνία πολιτών στην Ελλάδα. Μια σχέση προς επανεξέταση;, *Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης*, 28(1), 5–33. <https://doi.org/10.12681/hpsa.14660>.

Γασπαρινάτου, Μ. (2019). Πολιτική διαφθορά και χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων, Στο Βιδάλη, Σ., Κουλούρης, Ν.Κ., Παπαχαραλάμπους, Χ., *Εγκλήματα των ισχυρών. Διαφθορά, οικονομικό και οργανωμένο έγκλημα*, Ε.Α.Π.

Δημόπουλος Χ. (2005). *Διαφθορά*, Νομική Βιβλιοθήκη.

ΕΛΛΑΚ (7 Ιουλίου 2021). *Δημοσιεύθηκε το Παγκόσμιο Βαρόμετρο Διαφθοράς 2021 από την Διεθνή Διαφάνεια*.

<https://opengov.ellak.gr/2021/07/07/dimosiefthike-to-pagkosmio-varometro-diafthoras-2021-apo-tin-diethni-diafania/>

Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας (χ.χ.) «διαφθείρω». https://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/search.html?lq=διαφθείρω+-ομαι&dq=.

Κολιντζάς, Χ & Ντέλλας, Χ. (1998). *Διαφθορά, οικονομική ανάπτυξη και διανομή του εισοδήματος*, στο Κράτος και Διαφθορά (Νικολοπούλου Α. επ.), Σιδέρης. Ι.

ΚΩΔΙΚΑΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ (ν.2690/1999 – ΦΕΚ 45 Α'/1999) Όπως τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε με τους ν.2880/2001, 3230/2004,3242/2004 και 3345/2005 ΑΘΗΝΑ, (ΙΟΥΛΙΟΣ 2005)

Κωστόπουλος, Τ. (2005). *Τα σύνορα του Έθνους, στο Σύγχρονοι μηχανισμοί βίας και καταπίεσης*. Εταιρεία Σπουδών.

Ματζούφας, Π. (16 Σεπτεμβρίου 2011). Ο λόγος περί διαφθοράς και η ποινική ευθύνη των υπουργών, *Constitutionalism.gr*.

[https://www.constitutionalism.gr/2154-o-logos-peri-diaftoras-kai-i-
poiniki-eytyni-twn-yp/](https://www.constitutionalism.gr/2154-o-logos-peri-diaftoras-kai-i-
poiniki-eytyni-twn-yp/).

Μουκίου, Χ. (2017). *Διαφάνεια, Ακεραιότητα & Εντιμότητα στις Δημόσιες Συμβάσεις*. Νομική Βιβλιοθήκη.

Μπέσιλα-Μακρίδη, Ε. (2019). *Έλεγχος διοίκησης: Η Εθνική Αρχή Διαφάνειας Ν. 4622/2019*, Εκδόσεις Σάκκουλα.

N.2957/2001

N.3666/2008

N.3861/2010

N.3528/2007 και οι τροποποιήσεις του

N. 2690/09.03.1999

N. 3528/09.02.2007

N. 3896/08.12.2010

N. 4443/09.12.2016

N. 4622/07.08.2019

N. 4624/29.08.2019

N. 4633/16.10.2019

N. 4727/23.09.2020

N. 4795/17.04.2021

N. 4807/11.06.2021

N. 4808/19.06.2021

N. 4804/2021

N. 4152/2013

Διαφθορά στο Δημόσιο Τομέα – Καραδημήτρη Φανή

N. 3590/07, άρθρο 20.

N.2539/2010

N.3852/2010

N. 4152/2013

N. 3590/07

N. 2190/94, άρθρο 2-3.

N. 3932/2011, άρθρο 2 και N. 3691/2008 άρθρο 7.

N. 4022/2011, άρθρο 1.

N. 3943/2011, άρθρο1- 2.

N. 3560/2007, άρθρο 11.

N. 4013/2011, άρθρο 1.

N. 3979/2011, άρθρα 5-6.

N.3943/2011,

N.4055/2012,

N. 2719/1999,

Νικολοπούλου, Α. (1998). Κράτος και διαφθορά. Σιδέρης Ι.

Οδηγός Συμπεριφοράς και δεοντολογίας δημοσίων υπαλλήλων Υπουργείο Οικονομικών Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης και Προσωπικού Επίτροπος Διοικήσεως και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (Οκτώβριος 2013)

Πάγκαλος: Η ιστορική φράση «μαζί τα φάγαμε» και η θύελλα που είχε ξεσηκώσει. (31 Μαΐου 2023). *TA NEA*.

<https://www.tanea.gr/2023/05/31/politics/theodoros-pagkalos-i-istoriki-frasi-mazi-ta-fagame-kai-i-thyella-pou-eixe-ksesikosei/>.

Διαφθορά στο Δημόσιο Τομέα – Καραδημήτρη Φανή

- Παναγιωτόπουλος, Π. (2010). Από την προστατευόμενη στην ανασφαλή δημοκρατία. Στο (επιμ.) Αυγερίδης, Μ., Γαζή, Ε., Κορνέτης, Κ., *Μεταπολίτευση*. Θεμέλιο.
- Παπαδοπούλου Λ. (2015). *Συνταγματικό Δίκαιο*. Πανεπιστημιακές Παραδόσεις.
- Ράικος, Δ. (2019). *Δίκαιο δημοσίων συμβάσεων* (3^η εκδ.). Εκδόσεις Σάκκουλα.
- Ράικος Δ. (2005). «Η Δημόσια διοίκηση απέναντι στις σύγχρονες προκλήσεις του οργανωμένου εγκλήματος και της διαφθοράς», *Διοικητική Δίκη*, 793.
- Ρακιτζής, Λ (9 Δεκεμβρίου 2011), *ΣΥΝΕΔΡΙΟ Ηθική και Δεοντολογία στη Σύγχρονη Δημόσια Διοίκηση*, ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ (ΕΚΔΔΑ), https://www.ekdd.gr/images/diethnoi/Praktika_Ekdda_Ena_GR.pdf.
- Σαρρής, Γ. (24 Ιανουαρίου 2020). Σχέδιο Μάρσαλ: Τα δολάρια που ανέστησαν την Ευρώπη και η πρώτη «τρόικα» στην Ελλάδα. *Έθνος*. <https://www.ethnos.gr/allabouthistory/article/84675/sxediomarsaltadolarioroganesthsanthneyrophkaihprothtroikasthnellada>.
- Σπυράκης, Γ. & Σπυράκη, Χ. (2011) Η διαφθορά στο δημόσιο τομέα: ζητήματα ορισμού και ταξινόμησης, *Επιθεώρηση Διοικητικής Επιστήμης*, 17.
- Συλλογικό (2008). *Κράτος και διαφθορά: πώς θα κόψουμε τον ομφάλιο λώρο;*. Ιανός.
- Σύνταγμα της Ελλάδος*
- Σωτηρόπουλος, Δ. Π. (2014). Ο Ανδρέας Παπανδρέου οδεύοντας προς την εξουσία, 1974-1981, *Νέα Εστία*, 1862.
- Σωτηρόπουλος, Δ. Π. (2015). Η μετάβαση στη δημοκρατία το 1974: Σχετικοποιώντας μια «τομή», στο Αρ. Πασσάς – Δ.Π. Σωτηρόπουλος – Θ.

Τσέκος (επιμ.), *Θεσμοί στην Ελλάδα της Μεταπολίτευσης. Αποτίμηση μιας αντιφατικής περιόδου*, Παπαζήσης.

Σωτηρόπουλος, Δ. Π. (2015). «Πολιτική, κράτος, κοινωνία: Τομές και συνέχειες από την προδικτατορική στη μεταπολιτευτική Ελλάδα», στο Αρ. Πασσάς – Δ.Π. Σωτηρόπουλος – Θ. Τσέκος (επιμ.), *Θεσμοί στην Ελλάδα της Μεταπολίτευσης. Αποτίμηση μιας αντιφατικής περιόδου*, Παπαζήσης.

Σωτηρόπουλος, Δ. Π. (2016). Για μια αρχαιολογία της Γ' Ελληνικής Δημοκρατίας. Το έθος και οι ιστορικές συνέχειές της. *Φιλοσοφείν. Επιστήμη, Εύνοια, Παρρησία*, 14.

Τζίβας, Γ. (2023). *Εγκλήματα του λευκού κολάρου και παγκοσμιοποίηση* [Μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία]. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. <https://apothesis.eap.gr/archive/item/175140>.

Τσουλφίδης, Λ. (2009). *Οικονομική ιστορία της Ελλάδας*, Εκδόσεις Πανεπιστημίου Μακεδονίας.

Φυτράκης, Ε. (2010). *Τα ελεγκτικά σώματα της Διοίκησης*, Νομική Βιβλιοθήκη.

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

- Barak, G. (2001) Crime and Crime Control in an Age of Globalization: A Theoretical Dissection. *Critical Criminology*, 10(1), pp. 57–72.
doi:10.1023/a:1013115820409.
- Berghoff, H. (2017). "Organised irresponsibility"? The Siemens corruption scandal of the 1990s and 2000s. *Business History*. 60(3), pp. 423–445,
doi:10.1080/00076791.2017.1330332.
- Campos, E. & Pradhan, S. (2007). *The many faces of corruption*. The world bank.
<https://doi.org/10.1596/978-0-8213-6725-4>.
- Della Porta, DI. & Vanucci, A. (1999). *Corrupt Exchanges: actors, resources and mechanisms of political corruption*. Routledge.
- Groenendijk N., (1997), A principal-agent model of corruption. *Crime, Law and social change*. 27. <https://doi.org/10.1023/A:1008267601329>
- Kaufman, D. (2005). *Myths and Realities of Governance and Corruption*.
<http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.829244>
- Nye J., (1967), Corruption and Political Development: A Cost-Benefit Analysis, *American Political Science Review*, 2 (61).
<https://doi.org/10.2307/1953254>.
- OECD (2008). *Corruption: A Glossary of International Standards in Criminal Law*.
OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/9789264027411-en>.
- Philip, M, (2005). «Defining the political corruption». *Political studies*, 520.
- Smith, D. (18 May 2022). 'People should be more aware': the business dynasties who benefited from Nazis. *The Guardian*.
<https://www.theguardian.com/books/2022/may/18/nazi-billionaires-book-hitler-bmw-porsche>.

Tanzi, V. (1998). Corruption Around the World: Causes, Consequences, Scope, and Cures. *Staff Papers (International Monetary Fund)*, 45(4), 559–594. <https://doi.org/10.2307/3867585>.

Transparency International. <https://www.transparency.org/what-is-corruption/#define>.

Transparency International (20 December 2021). *The abcs of the cpi: how the corruption perceptions index is calculated*. <https://www.transparency.org/en/news/how-cpi-scores-are-calculated>

Treisman, D. (2000). The causes of corruption: A cross-national study. *Journal of Public Economics*, 76(3), 399–457. [https://doi.org/10.1016/s0047-2727\(99\)00092-4](https://doi.org/10.1016/s0047-2727(99)00092-4)

Παράρτημα: Ερωτηματολόγιο Google forms

Ερωτηματολόγιο
MSc Δημόσια Διοίκηση και Τοπική Αυτοδιοίκηση
ΘΕΜΑ : ΔΙΑΦΘΟΡΑ ΣΤΟΝ ΔΗΜΟΣΙΟ ΤΟΜΕΑ
(Σύνολο 24 ερωτήσεων)

* Υποδεικνύει απαιτούμενη ερώτηση

1. 1. Θεωρείτε ότι υπάρχει διαφθορά στους παρακάτω τομείς και αν ναι, σε τί βαθμό; *

Να επισημειώνεται μόνο μία έλλειψη ανά σειρά.

	Πάρα πολύ	Πολύ	Μέτρια	Λίγο	Καθόλου	Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ
Παιδεία	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Στρατός	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Αστυνομία	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Υγεία	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Δημόσιος τομέας και υπηρεσίες	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Κεντρική Διοίκηση	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Τοπική αυτοδιοίκηση	☐	☐	☐	☐	☐	☐
ΑΔΔΕ	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Δικαιοσύνη	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Τράπεζες	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Επιχειρήσεις	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Εκκλησία	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Αθλητισμός	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Πολιτισμός	☐	☐	☐	☐	☐	☐

2. 2. Θεωρείτε ότι στην Ελλάδα εμφανίζονται σε μεγαλύτερο βαθμό φαινόμενα διαφθοράς συγκριτικά με τις άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης; *

Να επισημειώνεται μόνο μία έλλειψη.

Ναι

Μάλλον ναι

Μάλλον όχι

Όχι

Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ – Π.Μ.Σ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

3. 3. Πόσο σημαντικό πρόβλημα θεωρείτε ότι είναι η διαφθορά για το Δημόσιο Τομέα; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Πάρα πολύ
 Πολύ
 Μέτρια
 Ελάχιστα
 Καθόλου

4. 4. Υπάρχει μεγαλύτερη διαφθορά στον Δημόσιο τομέα από τον Ιδιωτικό; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Ναι
 Όχι
 Το ίδιο διεφθαρμένος
 Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ

5. 5. Κατηγοριοποιήστε βάση σημαντικότητας τα κάτωθι αδικήματα διαφθοράς; (Βαθμολογήστε σε μια κλίμακα από το 1-6, όπου το 1 είναι η κατώτερη βαθμίδα της κλίμακας και το 6 η ψηλότερη) *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη ανά σειρά.

	1 (Καθόλου)	2	3	4	5	6 (Πολύ)
Διαρροήγρια / Διαροδοκία	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Κατάχρηση ή ιδιοποίηση δημόσιου πράγματος και παράνομος πλουτισμός	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Κατάχρηση εξουσίας	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Παράβαση καθήκοντος	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Προσφορά για άσκηση επιρροής (αντάλλαγμα)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Παράβαση Νόμου	☐	☐	☐	☐	☐	☐

6. 6. Οι προσωπικές γνωριμίες αποτελούν σημαντικό παράγοντα για την εκδήλωση διαφθοράς; (Βαθμολογήστε σε μια κλίμακα από το 1-6, όπου το 1 είναι η κατώτερη βαθμίδα της κλίμακας και το 6 η ψηλότερη) *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

1 2 3 4 5 6
 1 (Α: 6 (Σημαντικός παράγοντας)

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ – Π.Μ.Σ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

7. 7. Σε ποιους τομείς συναντάμε πιο πολύ το φαινόμενο της διαφθοράς; (Βαθμολογήστε σε μια κλίμακα από το 1-6, όπου το 1 είναι η χαμηλότερη βαθμίδα της κλίμακας και το 6 η ανώτερη) *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη ανά σειρά.

	1 (Καθόλου)	2	3	4	5	6 (Πολύ)
Αδειοδοτήσεις	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ανάθεση έργων, προμηθειών, υπηρεσιών	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Δημόσιες Συμβάσεις	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Θέματα Πολεοδομίας	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Σύστημα υγείας	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Διαγραφή προτίμων και ποινών	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Προσφυγές - Θέσεις Ευθύνης	☐	☐	☐	☐	☐	☐

8. 8. Για ποιο λόγο επιλέγει κάποιος την δωροδοκία; (Μπορείτε να επιλέξετε περισσότερες από μία απαντήσεις) *

Επιλέξτε όλα όσα ισχύουν.

- Εξοικονόμηση χρόνου στην διευθέτηση ενέργειας
 Προσέλαση νομικών προβλημάτων
 Παράβλεψη νομικών προβλημάτων
 Απουσία εναλλακτικής
 Έκφραση ευγνωμοσύνης
 Άλλο

9. 9. Πιστεύετε ότι ο Δημόσιος Λειτουργός ωφελείται από τη συμμετοχή του σε περιπτώσεις διαφθοράς; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Ναι
 Όχι
 Κάποιες φορές
 Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ

10. 10. Σε ποιους τομείς πιστεύετε ότι ο Δημόσιος Λειτουργός ωφελείται από τη συμμετοχή του σε περιπτώσεις διαφθοράς; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Οικονομικός τομέας
 Κοινωνικός τομέας
 Επαγγελματικός τομέας

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ – Π.Μ.Σ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

11. 11. Έχετε συναντήσει συμβάντα διαφθοράς στην εργασία σας; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Ναι
 Όχι Παράβλεψη και μετάβαση στην ερώτηση 13

12. 11β. Αν έχετε απαντήσει θετικά στην προηγούμενη ερώτηση, μπορείτε να εκτιμήσετε αριθμητικά τα συμβάντα που έχετε συναντήσει;

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Περισσότερα από 40 ανά έτος
 Λιγότερα από 40 ανά έτος
 Αρκετά λιγότερα
 Αρκετά περισσότερα

13. 12. Για ποιο λόγο πιστεύετε ότι στις δημόσιες υπηρεσίες δημιουργούνται φαινόμενα διαφθοράς ή/και παραμένουν; (Βαθμολογήστε τη σημαντικότητα σε μια κλίμακα από το 1-6, όπου το 1 είναι η χαμηλότερη βαθμίδα της κλίμακας και το 6 η ανώτερη) *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη ανά σειρά.

	1	2	3	4	5	6 Πολύ σημαντικό
	Ασήμαντο					
Πολυνομία και κενά νομοθεσίας	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Οικονομικό όφελος	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Μεγάλος όγκος γραφειοκρατικής διαδικασίας	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Έλλειψη διοικητικής οργάνωσης & ελεγκτικών μηχανισμών	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Μη επιβολή ποινών	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Υπαλληλική ασυνειδησία	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ανεπαρκής εκπαίδευση	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Φόβος για αντίδραση	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Έλλειψη διαφάνειας	☐	☐	☐	☐	☐	☐

14. 13. Θα προβαίνατε σε καταγγελία περιστατικού διαφθοράς που έχετε αντιληφθεί; *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Ναι Παράβλεψη και μετάβαση στην ερώτηση 16
 Όχι

15. **13β. Αν όχι, ποιος είναι ο λόγος; ***

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Φοβάμαι μην αντιμετωπίσω συνέπειες/στοχοποίηση
- Δεν νομίζω να πετύχαινα κάτι
- Δεν με ενδιαφέρει αν δε με αφορά προσωπικά
- Δεν γνωρίζω τη νομοθεσία που την διέπει

16. **14. Που πιστεύετε ότι εντοπίζονται περισσότερα αδικήματα διαφθοράς; ***

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Στον Ιδιωτικό τομέα
- Στον Δημόσιο τομέα
- Το ίδιο και στους δύο

17. **15. Πιστεύετε ότι το επίπεδο μόρφωσης των υπαλλήλων στον Δημόσιο Τομέα είναι καθοριστικό στην πρόκληση της διαφθοράς; ***

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Ναι
- Όχι
- Ίσως

18. **16. Από τι πιστεύετε ότι εξαρτάται το ύψος της διαφθοράς στον Δημόσιο Τομέα; ***

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Από τις αξίες και τις αρχές του καθενός
- Από την «ηθική» της κάθε Υπηρεσίας
- Από τις αντιλήψεις της κοινωνίας
- Από κενά της νομοθεσίας
- Από κακονομία
- Άλλο

19. **17. Τα τελευταία έτη πιστεύετε ότι έχει αυξηθεί το μέγεθος διαφθοράς στον Δημόσιο Τομέα συγκριτικά με παλιότερα; ***

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Έχει μειωθεί πολύ
- Έχει μειωθεί λίγο
- Έχει αυξηθεί λίγο
- Έχει αυξηθεί πολύ
- Το ίδιο

20. **18. Πιστεύετε ότι λειτουργούν επαρκώς και άρτια οι ελεγκτικοί μηχανισμοί για την καταπολέμηση της διαφθοράς; ***

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Ναι
- Όχι

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ – Π.Μ.Σ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

21. **19. Πιστεύετε ότι επιβάλλονται ποινές για αδικήματα διαφθοράς; ***

Να επισημανίεται μόνο μία έλλειψη.

- Ναι
 Όχι Παράβλεψη και μετάβαση στην ερώτηση 23

22. **19β. Αν ναι; Σε ποιους;**

Να επισημανίεται μόνο μία έλλειψη.

- Στο διαφθορέα
 Στον διαφθειρόμενο
 Και στους δύο

23. **20. Αισθάνεστε αδικημένοι στο χώρο εργασίας σας; ***

Να επισημανίεται μόνο μία έλλειψη.

- Ναι
 Όχι

24. **21. Αισθάνεστε ότι εξυπηρετήσατε άρτια στον Δημόσιο Τομέα; ***

Να επισημανίεται μόνο μία έλλειψη.

- Ναι
 Όχι

25. **22. Έχουν πέσει στην υπόληψή σας παράνομες τοποθετήσεις- προαγωγές σε κάποια δημόσια υπηρεσία; ***

Να επισημανίεται μόνο μία έλλειψη.

- Ναι
 Όχι

26. **23. Για ποιο λόγο κυρίως πιστεύετε ότι συμβαίνουν τέτοια περιστατικά; ***

Να επισημανίεται μόνο μία έλλειψη.

- Σε μια παγιωμένη τακτική ετών (πελατειακές σχέσεις κτλ)
 Λόγω προσωπικών φιλοδοξιών / επιδιώξεων
 Λόγω αδιαφορίας των διοικούντων
 Άλλο

27. **24. Τα φαινόμενα διαφθοράς, πόσο εκτιμάτε ότι σας επηρεάζουν στην καθημερινότητά σας; ***

Να επισημανίεται μόνο μία έλλειψη.

- Πολύ
 Μέτρια
 Λίγο
 Δεν με επηρεάζουν
 Δεν γνωρίζω / Δεν απαντώ

ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ – Π.Μ.Σ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

28. Φύλο *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Άνδρας
 Γυναίκα

29. Ηλικιακή ομάδα *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- 22-34
 35-44
 45-54
 55 & άνω

30. Γνωστικό επίπεδο *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Υποχρεωτική εκπαίδευση
 Δευτεροβάθμια εκπαίδευση
 Τριτοβάθμια εκπαίδευση
 Μεταπτυχιακές σπουδές
 Διδακτορικό δίπλωμα

31. Εργασιακή θέση *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Υπάλληλος
 Προϊστάμενος
 Διευθυντής
 Εργάτης
 Ελεύθερος επαγγελματίας
 Ανέργος
 Άλλο

32. Αντικείμενο της απασχόλησης *

Να επισημαίνεται μόνο μία έλλειψη.

- Εκπαίδευσης
 Διοίκησης- Οικονομικών
 Υγειονομικά
 Τεχνικών Έργων
 Άλλα

Αυτό το περιεχόμενο δεν έχει δημιουργηθεί και δεν έχει εγκριθεί από την Google.

Google Φόρμες